Carmen Iordăchescu

Să dezlegăm tainele textelor literare

clasa a IV-a

Semestrul 1

Editura CARMINIS

Ministerul Educației Naționale
AVIZAT
Ministerul Educației Naționale

Scanned with OKEN Scanner

Carmen Iordăchescu

SĂ DEZLEGĂM TAINELE TEXTELOR LITERARE

Clasa a IV-a

EDITURA CARMINIS
PITEȘTI

Scanned with OKEN Scanner

Coperta: **Giorgian Ion Gînguţ**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

IORDĂCHESCU, CARMEN
Să dezlegăm tainele textelor literare: clasa a IV-a.
Carmen Iordăchescu. - Piteşti: Carminis Educaţional, 2006
ISBN (10) 973-7826-83-3; ISBN (13) 978-973-7826-83-1

821.135.1-82(082)(075.33)

Copyright © Editura CARMINIS

Redactori: **Cristina-Diana Neculai, Anastasia Lungu**
Tehnoredactori: **Giorgian Ion Gînguţ, Alina Pieptea**
Corectură: **Carmen Iordăchescu**
Tehnoredactare computerizată: **Editura CARMINIS**

Tiparul executat la **S.C. TIPARG S.A. Piteşti**

Comenzile se primesc la tel./fax: 0248/**253022**, 252467, 648457
sau pe adresa: **Editura CARMINIS**, str. Exerciţiu, bl. D 22, sc. B, ap. 1
cod 0300 - Piteşti, jud. Argeş
e-mail: editura_carminis@yahoo.com

ISBN (10) 973-7826-83-3; ISBN (13) 978-973-7826-83-1

www.carminis.ro

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Cuvânt-înainte

Această ediţie continuă seria începută cu volumul „Să dezlegăm tainele abecedarului" şi este concepută în conformitate cu obiectivele din actualul curriculum la limba română. Lucrarea oferă un material suplimentar de investigare complexă a textelor pentru fiecare lecţie din manual, respectiv: seturi variate de exerciţii, modele şi structuri pentru compunerile solicitate, lecturi diverse, curiozităţi, proverbe, grile etc., legate de tema dată, cu caracter interdisciplinar.

Lucrarea îşi propune să ajute elevii în cunoaşterea aprofundată a conţinutului fiecărei lecţii, pentru a fi capabili: să rezolve în totalitate exerciţiile şi temele indicate în manual, să folosească în mod corect, precis şi nuanţat resursele de vocabular ale limbii române, să formuleze cu uşurinţă mesaje proprii, să-şi argumenteze un anumit punct de vedere etc., să susţină cu succes testările semestriale şi finale la limba română, să obţină rezultate bune la concursurile şcolare pe discipline. Astfel, elevii se vor familiariza cu exigenţele ciclului gimnazial în care vor păşi în clasa a V-a.

Tipurile variate de exerciţii şi portofoliile propuse stârnesc curiozitatea şi interesul elevilor, făcându-i să îndrăgească lectura şi învăţându-i să lucreze independent, să se documenteze, să argumenteze, să-şi spună părerea în raport cu un subiect dat.

În plus, oferind elevilor modelele unor mari personalităţi ale poporului român, îi învăţăm să muncească, să aibă încredere în forţele proprii, să lupte pentru a-şi realiza visul, să-i respecte pe cei din jurul lor şi să nu uite nici o clipă că sunt români, fiii unui popor demn trăind într-o ţară liberă.

Lucrarea mai conţine *teste de evaluare* după unităţile de învăţare prevăzute în manual, precum şi fragmente din *lecturile suplimentare* din bibliografia specifică vârstei, constituindu-se într-un ghid plăcut şi antrenant.

Autoarea

NENEA DIRECTORUL

după *George Şovu*

1. Bifaţi răspunsurile corecte:

Locul acţiunii este:
- ○ la bloc
- ○ la şcoală
- ○ în curtea şcolii

Timpul acţiunii:
- ○ în recreaţie
- ○ în prima zi de şcoală
- ○ în orele de curs

Personajele sunt:
- ○ mama băiatului
- ○ Ionuţ Popa
- ○ paznicul
- ○ directorul şcolii
- ○ învăţătoarea băiatului

2. Legaţi cuvintele care au acelaşi sens:

culoar	blajin
a privi	a se petrece
sprijinit	a sosi
blând	a se uita
a se întâmpla	coridor
a ajunge	dumneata
matale	rezemat

3. Alegeţi din coloana alăturată cuvintele cu sens opus şi completaţi perechile:

a plânge	ruşinat
înalt	a ieşi
a se apropia	scund
blând	a se depărta
a intra	aspru
mândru	a râde

Scanned with OKEN Scanner

4. Atenţie ! Unele cuvinte au aceeaşi formă, dar sens diferit. Descoperiţi-l!

Băiatul s-a aşezat pe locul ***gol*** din bancă.
Fotbalistul a înscris un ***gol***.
La Grădina Zoologică am văzut o ***lamă*** din Munţii Tibet.
Tata a pus o ***lamă*** nouă în aparatul de ras.
Pe ***lac*** plutea o lebădă.
Mama îşi cumpărase un nou ***lac*** de unghii.
Plantele aveau o rădăcină adâncă în ***sol***.
El cântase nota ***sol***.

5. Înlocuiţi cuvintele subliniate cu altele extrase din text având acelaşi sens:

Bărbatul care s-a apropiat era înalt, puţin adus de spate şi avea părul ***des***. Din ochii băiatului ***s-au ivit*** două lacrimi fierbinţi. Cei doi ***s-au prezentat***. Ei au pornit împreună de-a lungul ***culoarului***. Intrând în Laboratorul de Ştiinţele Naturii, băiatul ***a zărit*** animalele împăiate. El se simţea ***orgolios*** că era de mână cu directorul şcolii. Ei au intrat şi în sala de clasă, unde era un loc ***neocupat*** care îl aştepta.

6. Tăiaţi răspunsurile incorecte:

Ionuţ Popa plângea pentru că:
- O se rătăcise;
- O nu cunoştea pe nimeni la şcoală;
- O nu-i plăcea la şcoală.

Directorul şcolii a încercat să-l liniştească pe băiat:
- O ducându-l acasă;
- O vizitând şcoala împreună cu el;
- O discutând cu băiatul în biroul său.

Copilul a hotărât să rămână la şcoală deoarece:
- O a descoperit acolo lucruri frumoase;
- O a văzut la şcoală mulţi copii din blocul său;
- O a fost convins de către director;
- O a descoperit că are cea mai frumoasă învăţătoare.

Ştiaţi că... ?

Vulturul este cea mai mare pasăre care poate zbura, aripile sale întinse putând fi mai lungi de 2,5 m. Zboară cu 30 de km/oră fără un efort deosebit, are vederea foarte ageră, putând localiza prada şi de la 1,5 km distanţă. De multe ori a fost folosit în istorie ca simbol al puterii.

Scanned with OKEN Scanner

➳ *Mistreţul* mascul cântăreşte 200-300 kg, iar femela 160-200 kg; sunt în general omnivore şi merg întotdeauna în turmă, ieşind după hrană mai ales noaptea.

➳ *Căprioara* aduce pe lume, de obicei, un singur ied, care după numai 3-4 ore poate să se ridice în picioare. Când este în pericol, căprioara îl cheamă prin behăituri.

➳ *Lama* este un mamifer rumegător trăind în zonele muntoase din America de Sud, folosită la transportul mărfurilor. Când este istovită de muncă şi cade doborâtă de povară, nimic nu o poate face să se ridice. Se ambiţionează să rămână în locul unde a căzut şi dacă o baţi este cuprinsă de disperare şi încearcă să se omoare, lovindu-şi capul de pământ. Dacă se simte insultată, aruncă asupra omului saliva, despre care se spune că este acră şi iritantă pentru piele.

➳ *Meiul* era folosit în trecut în hrana oamenilor, iar acum a devenit hrană pentru vite şi păsări. Are efect regenerator pentru păr şi unghii.

➳ 7. Spuneţi-vă părerea !

De ce domnul Alexandru Mocanu se prezintă drept „nenea directorul"? Formulaţi în câteva rânduri un răspuns, alegând dintre variantele următoare:

❑ Ionuţ i s-a adresat cu formula „nene" pentru că de-abia devenise şcolar şi aşa era obişnuit de acasă;

❑ băiatul nu îl cunoştea pe străinul cu care vorbea;

❑ directorul a vrut să-l liniştească pe copil şi să-i apară drept cineva apropiat în şcoala cu care făcea cunoştinţă, pe care o descoperea.

➳ 8. Motivaţi !

De ce credeţi că directorul şcolii i-a arătat băiatului întâi „Laboratorul de Ştiinţele Naturii"? Cum credeţi că l-a convins să rămână la şcoală?

➳ 9. Da sau Nu ?

Putem să-l considerăm pe Ionuţ nepoliticos fiindcă spunea „nene director"? Găsiţi şi alte motive.

❑ Aşa se adresa în familie persoanelor mai în vârstă.

❑ Folosea formula de politeţe „matale", obişnuită pentru „dumneata".

❑ Se exprima politicos când întreba: „Nene, dar matale cine sunteţi?".

Scanned with OKEN Scanner

10. Alegeţi şi completaţi cu alte motive descoperite de voi.

De ce nu-i plăcea lui Ionuţ la şcoală?

- ❑ se simţea singur;
- ❑ şcoala îl speria;
- ❑ nu ştia că şi alţi copii din bloc erau elevi la acea şcoală;
- ❑ nu cunoştea câte lucruri interesante ascundea şcoala;
- ❑ nu-şi cunoştea învăţătoarea;
- ❑ nu era alături de familie şi de prietenii de joacă.

11. Spuneţi-vă părerea !

De ce doamna lui i s-a părut băiatului cea mai frumoasă? Bifaţi răspunsurile potrivite.

- ❑ era mai tânără;
- ❑ avea un zâmbet blând;
- ❑ îi păstrase locul în bancă;
- ❑ nu l-a certat că întârziase;
- ❑ i s-a părut că domnul director o alesese.

12. Joc de rol

La bibliotecă

– Sărut mâna!

– Bună ziua! Ce doreşti?

– Aş dori cartea „Recreaţia mare“ de Mircea Sântimbreanu. Ne-a fost recomandată de doamna învăţătoare. O aveţi?

– Stai să mă uit! Ai noroc! Mai am două exemplare.

– Mulţumesc.

– Cum te numeşti?

– Dragoş Ionescu.

– Şi în ce clasă eşti?

– În clasa a IV-a B.

– Aşteaptă să-ţi caut fişa. Uite că am găsit-o. După cum ştii, volumul poţi să-l ţii două săptămâni. Semnează aici.

– Mulţumesc. Sărut mâna!

– La revedere!

Scanned with OKEN Scanner

13. Corectaţi greşelile şi rescrieţi dialogul:

Bogdan s-a dus la magazin şi vorbeşte cu vânzătoarea de la raionul de încălţăminte.

– Salut! spune băiatul.

– Bună ziua, răspunde vânzătoarea. Ce doreşti?

– Dă-mi o pereche de adidaşi „marfă", să-i bag în boli pe colegi.

– Ce număr porţi?

– 41. Trăiesc pe picior mare. Ce zici?

– Şi ce model?

– Aia de colo! Sunt de firmă, nu?

– Da! Stai să mă uit dacă am numărul tău!

– Hai, grăbeşte-te, că trebuie s-o uşchesc la antrenament. Sunt champ, adăugă foarte mândru băiatul.

– Da, am numărul tău. Poftim să-i probezi.

Campionul îşi pune adidaşii, aruncă o privire în jur să observe dacă este admirat. Nevăzând pe nimeni, spuse cu glas răsunător:

– Beton! O să le pice falca la şcoală. Împachetează-i, că ştii că mă grăbesc.

– Urmează-mă la casă, răspunse vânzătoarea.

Bogdan se luă pe urmele domnişoarei, păşind ţanţoş.

Reţineţi !

Naraţiune

• *Lectura „Nenea directorul" este o naraţiune care prezintă întâmplările (acţiunea) într-o anumită ordine. Un băiat plânge pe coridorul şcolii. El face cunoştinţă cu directorul şcolii, domnul Alexandru Mocanu. Aflând că băiatului nu-i place la şcoală şi că vrea să plece acasă, „nenea directorul" îl ia de mână şi îi arată locul. Ionuţ Popa descoperă cu uimire şi aspectele atrăgătoare din şcoală şi este mândru că directorul îl însoţeşte. Când ajunge în clasa lui, constată că învăţătoarea sa era cea mai frumoasă şi acceptă zâmbind să-şi ocupe locul rămas gol în bancă.*

• *Naraţiunea cuprinde următoarele elemente: naratorul (povestitorul), acţiunea şi personajele.*

Titlul

• *Naraţiunea are un titlu sugestiv, „Nenea directorul". Văzând tristeţea şi lacrimile băieţelului, directorul şcolii a intrat în jocul acestuia, prezentându-se cu o formulă familiară copilului, „nenea directorul". Cu multă blândeţe, l-a luat de mână pe micul şcolar şi l-a făcut să descopere lucruri uimitoare. În primul rând şcoala, cu laboratoare şi săli de clasă, apoi elevii care stăteau zâmbitori în bănci şi pe care îi cunoştea de la bloc. Blândeţea şi răbdarea directorului, zâmbetul învăţătoarei au risipit temerile copilului. El a acceptat bucuros să rămână la şcoală.*

Scanned with OKEN Scanner

CUVINTE VRĂJITE

după *Pierre Gamarra*

1. Încercuiţi răspunsurile potrivite:

Locul acţiunii este:
○ laboratorul şcolii ○ biblioteca ○ sala de clasă

Timpul acţiunii:
○ dimineaţa ○ recreaţia ○ seara ○ noaptea

Personajele naraţiunii:
○ învăţătorul ○ călimara ○ stiloul ○ peniţa
○ cuvintele ○ cărţile din bibliotecă ○ copiii

Mesajul textului exprimă ideea:
❑ un preşedinte este important în conducerea unui grup, ca purtător de cuvânt;
❑ multe cuvinte au o valoare deosebită pentru omenire;
❑ cuvântul „Pace" reprezintă condiţia de bază pentru dezvoltarea şi pregătirea copiilor.

2. Uniţi cuvintele care au acelaşi sens:

a alege	nelinişte
iubire	conducător
lume	generozitate
preşedinte	armonie
bunătate	înţelegere
unire	duşumea
pace	dragoste
podea	a selecţiona
agitaţie	omenire

3. Alegeţi cuvintele cu sens opus din coloana alăturată:

Iubire	răutate
Bunătate	război
Pace	a se închide
a se deschide	duşmănie

Scanned with OKEN Scanner

4. Alcătuiţi enunţuri cu grupurile de cuvinte:

- ✔ a pune în ordine (a ordona)
- ✔ a avea de gând (a intenţiona)
- ✔ a se face ziuă (a se lumina)

5. Completaţi cu explicaţia potrivită:

- CASĂ – este cel mai iubit cuvânt din lume deoarece arată un loc drag omului;
- IUBIRE – .....;
- BUNĂTATE – .....;
- PRIETENIE – .....;
- UNIRE – .....;
- PACE – .....;
- MUNCĂ – .....;

6. Spuneţi-vă părerea!

De ce credeţi că termenul „PACE“ avea cele mai frumoase culori?
Orientaţi-vă după următoarele răspunsuri:

- ❑ sugerează frumuseţea lumii netulburate de război şi teamă;
- ❑ exprimă încrederea şi speranţa într-un viitor mai bun;
- ❑ arată lupta omenirii pentru o viaţă liniştită, încrezătoare în iubire.

7. Tăiaţi forma incorectă şi explicaţi oral alegerea:

împărătească/înpărătească	deodată/de o dată
bonboane/bomboane	hotărâ/hotărî
zoologică/zologică	totdeauna/todeauna
neîntărit/neântărit	vânător/vînător

8. Formaţi câte două cuvinte înrudite de la cuvântul dat:

Model: *bun – bunătate, a îmbuna*

- frate – ....., ...;
- a iubi – ....., ...;
- muncă – ....., ...;

Scanned with OKEN Scanner

9. Completaţi căsuţele cu semnele de ortografie şi de punctuaţie potrivite:

Rareş i-a şoptit colegului său ☐
☐ Vii la meci ☐
☐ Bucuros ☐ Aţi stabilit echipa ☐
☐ Dan este antrenorul nostru ☐ El hotărăşte ☐

10. Alcătuiţi şi voi un dialog utilizând formulele învăţate.

În staţia de autobuz

– Bună, Mihaela!
– Bună, Ionuţ!
– Dă-mi voie să ţi-l prezint pe prietenul meu, Alex.
– Încântată! Dar unde mergeţi?
– La cinema. Rulează filmul „Misiune imposibilă".
– Ce coincidenţă! Şi eu merg la film, dar mă întâlnesc acolo cu Irina, colega noastră.
– Ai bilet de autobuz? întreabă Ionuţ.
– Nu, am abonament.
– Atunci Alex, hai să cumpărăm bilete pentru noi, că vine autobuzul! Mergem împreună, nu?

La teatru

– Bună seara!
– Bună seara!
– Îmi daţi voie să trec? Avem locurile 10, 11, lângă dumneavoastră.
– Cu plăcere. Poftim.
– Mulţumesc.

11. Marcaţi între paranteze [ks] sau [gz], în funcţie de cum se pronunţă sunetul „x" în următoarele cuvinte:

saxofon [ks];	taxi [ ];	exemplu [ ];	executiv [ ];
examen [ ];	fax [ ];	expoziţie [ ];	extindere [ ].

Reţineţi !

Textul „Cuvintele vrăjite" de Pierre Gamarra pune în discuţie importanţa unor idei pentru omenire.

***Prietenie, Iubire, Bunătate, Unire, Pace** sunt idei care ne fac viaţa mai bună, mai frumoasă. Alegerea cuvântului „Pace" drept preşedinte al cuvintelor arată importanţa acesteia în viaţa oamenilor. Fără pace nu putem concepe o lume mai bună, senină şi încrezătoare în viitor.*

Scanned with OKEN Scanner

MI S-A TERMINAT CAIETUL

după *Mircea Sântimbreanu*

1. Uniţi cuvintele care au acelaşi sens:

uimire	plafon
neprefăcut	a se termina
a se isprăvi	boală
molimă	a reveni
voce	a dispărea
a pieri	defect
tavan	sincer
vină	greşeală
duzină	mirare
năravv	doisprezece
a se întoarce	glas

2. Scrieţi cuvintele cu sens opus, alegându-le din „grămada“ alăturată:

a se termina – .....
a intra – .....
a cumpăra – .....
a ateriza – .....
a pieri – .....
îndoite – .....
năravv – .....

a ieşi, a vinde, calitate, a decola, a apărea, neîndoite, a începe

3. Descoperiţi sensurile cuvintelor următoare:

foaie

Băiatul a făcut un avion dintr-o ***foaie*** de hârtie.
Mama a întins o ***foaie*** de plăcintă.
Turiştii s-au adăpostit sub o ***foaie*** de cort.

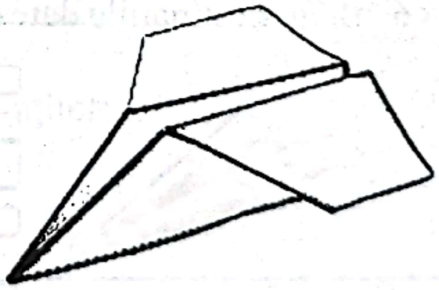

corn

Berbecul avea un ***corn*** rupt.
Instrumentistul cânta la ***corn***.
El a mâncat un ***corn*** cu ciocolată.
A înflorit galben un ***corn*** în grădină.

Scanned with OKEN Scanner

4. Tăiaţi intruşii !

Locul unde se desfăşoară întâmplarea:

- ○ acasă
- ○ la şcoală
- ○ în parc

Personajele acţiunii sunt:

- ○ băiatul
- ○ foile rupte din caiet
- ○ învăţătorul
- ○ autorul

Mesajul lecturii este:

- ○ să păstrăm caietele intacte;
- ○ să construim cât mai mult din hârtie;
- ○ să reciclăm hârtia;
- ○ să îndreptăm elevii care au astfel de năravuri.

5. Puneţi în ordine ideile principale ale textului:

- ☐ Bicicletele desenate pe foi s-au întors.
- ☐ Foile neîndoite îl îndeamnă pe autor să scrie despre năravul băiatului.
- ☐ Băiatul constată uimit că i s-a terminat caietul.
- ☐ Aeromodelele au aterizat în caiet.
- ☐ Foile din coşul de hârtii s-au plâns.

6. Bifaţi destinaţiile date de băiat foilor din caiet:

- ☐ a desenat biciclete;
- ☐ a construit avioane;
- ☐ a scris compuneri;
- ☐ a scris bileţele colegilor;
- ☐ le-a rupt pentru că a greşit ceva la teme;
- ☐ s-au desprins singure.

7. Alegeţi termenii potriviţi în funcţie de indicaţiile dintre paranteze:

Avioanele _____ (pe Pământ)
Navele spaţiale _____ (pe Lună)
Hidroavioanele _____ (pe mare)

- aselenizează;
- amerizează;
- aterizează.

Scanned with OKEN Scanner

Ştiaţi că... ?

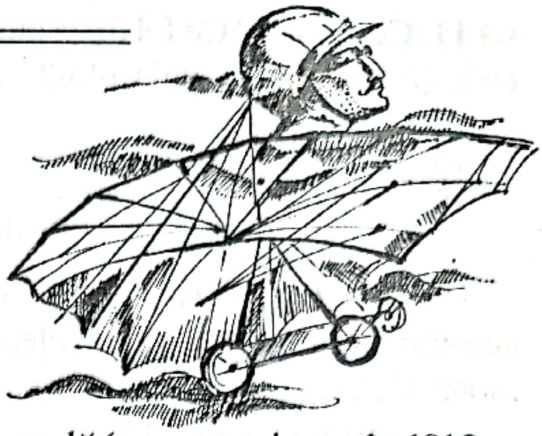

➳ *Aeroportul* este format dintr-un aerodrom (terenul special amenajat pentru decolarea, aterizarea şi staţionarea avioanelor) şi dintr-o aerogară (totalitatea clădirilor unde se află serviciile tehnice şi administrative ale unui aeroport).

➳ Dintre români, primii care au construit aparate zburătoare şi le-au pilotat au fost *Aurel Vlaicu, Traian Vuia, Henri Coandă* (care a proiectat în 1910 primul avion cu reacţie).

➳ Visul de a zbura a început cu *legenda lui Icar*, despre el spunându-se că şi-a confecţionat două aripi din pene lipite cu ceară şi s-a ridicat în văzduh, apropiindu-se de soare. Însă, din cauza căldurii ceara s-a topit, iar Icar s-a prăbuşit.

8. Spuneţi-vă părerea !

Este de condamnat pasiunea băiatului pentru desen? Ce trebuia el să facă? Daţi-i băiatului sugestii pentru a cruţa caietul de teme.

9. Continuaţi povestirea, imaginând un alt sfârşit, în care băiatul să tragă o învăţătură din cele relatate de foile de caiet „sacrificate".

10. Alegeţi explicaţiile corecte.

De ce băiatul este numit în mod ironic „stăpân" de către autor?

- ❑ el are drept „de viaţă şi de moarte" asupra caietului;
- ❑ face tot ce vrea cu filele din caiet;
- ❑ nu ţine seama că acel caiet a costat banii părinţilor;
- ❑ nu-i pasă că acel caiet s-a terminat în două zile.

Reţineţi !

Procedeul prin care se atribuie unor obiecte însuşiri omeneşti se numeşte ***personificare****. Lectura „Mi s-a terminat caietul" de Mircea Sântimbreanu critică obiceiul unor elevi de a rupe foi din caiete, astfel încât le termină în două zile. Băiatul prezentat desena biciclete, construia avioane din hârtie, scria bileţele, rupea paginile pentru cea mai mică greşeală. Foile albe, desprinse singure, îl roagă pe autor să scrie despre „năravul" „stăpânului" pentru a-l ajuta să se îndrepte.*

Scanned with OKEN Scanner

11. Ce credeţi? Ce fel de „stăpân" este băiatul? Motivaţi. Cum îi afectează pe ceilalţi „pasiunea" şcolarului? Enumeraţi cel puţin trei consecinţe.

12. Joc de rol

Un dialog cu... învăţăminte

Învăţătorul îl priveşte pe Costel. În jurul lui zăceau pe bancă şi pe jos aeromodele, desene de biciclete, iar din banca plină căzuseră mai multe foi mototolite.

– Ai terminat caietul?

– Mda. Nu ştiu cum, dar mai sunt vreo două foi.

– Dar temele?

– N-au mai rămas decât vreo trei. Restul s-au desprins.

– Hai să stabilim ceva împreună. Întâi strângi toate hârtiile. Apoi, în două zile, pregăteşti pentru ora de „Abilităţi practice" câteva prototipuri de aeromodele din carton pe care le vei denumi cum doreşti. Cu ele vom organiza o expoziţie pe holul şcolii.

– Dar..., dădu băiatul să protesteze.

– Nu este totul. De acum într-o săptămână vei transcrie pe un caiet cu paginile numerotate temele din ultimele două săptămâni. Şi frumos...! Vei primi o notă pentru scris şi alta pentru numărul de pagini din caiet. Vom face o medie. Ce zici?

Băiatul plecă ochii, roşind.

– Ne-am înţeles? spuse serios învăţătorul. Eu vreau să îi ajut pe tinerii constructori aerospaţiali.

Scanned with OKEN Scanner

ŞCOALA

de *Tudor Arghezi*

Ştiaţi că... ?

➳ Chinezii sunt cei care au inventat *cerneala,* cu 2500 ani î.Hr. Ea era fabricată pe bază de funingine, lipici şi diferite substanţe aromatice.

➳ *Petrache Poenaru* (1799 - 1875), secretarul lui Tudor Vladimirescu, trimis la studii la Paris, a inventat *stiloul* (tocul rezervor) – „condei portăreţ fără sfârşit, alimentându-se însuşi cu cerneală"– 1827. De asemenea, el a creat steagul României moderne.

➳ În Antichitate, elevii studiau după manuscrise de papirus, tăbliţe de lut, scriau pe tăbliţe cerate.

➳ Şcoala avea o importanţă semnificativă în viaţa grecilor încă din anii 500 î.Hr.

1. Tăiaţi răspunsurile incorecte:

Elevii sunt prezentaţi de poet:
- ○ la plecarea în vacanţă
- ○ într-o tabără
- ○ la venirea din vacanţă

Jocurile copiilor amintite în poezie sunt:
- ○ v-aţi-ascunselea
- ○ broscoiul şi racul
- ○ capra
- ○ leapşa
- ○ trânta

Efortul copiilor de a înţelege explicaţiile dascălilor este sugerat prin:
- ○ lupta dintre inteligenţă şi cunoştinţele predate
- ○ lupta dintre citit şi scris, dintre carte şi condei
- ○ lupta dintre minte şi trup

Prima zi de şcoală este privită drept:
- ○ o zi obişnuită din calendar
- ○ o sărbătoare a şcolii
- ○ o dată ce trebuie reţinută din calendar

2. Transcrieţi din poezie două perechi de antonime.

Scanned with OKEN Scanner

3. Înlocuiţi cuvintele subliniate în enunţuri cu altele având acelaşi sens:

Unii copii erau ***bruneţi***, alţii erau ***blonzi***, unii ***rotofei***, alţii ***înalţi***. Băieţii ***au revenit*** acasă în vacanţă. Ei păreau nişte ***valuri răzvrătite*** cum veneau plini de ***animaţie***. ***Se înghesuie*** la şcoală vrând să intre ***mai repede***. Joaca este ***oprită*** pentru lupta dintre carte şi condei.

4. Descoperiţi sensurile cuvintelor următoare:

cer
Eu ***cer*** o carte.
Pe ***cer*** se văd câţiva nori.

minte
El are o ***minte*** ageră.
Băiatul ***minte*** de îngheaţă apele.

iute
Bunicului îi place ardeiul ***iute***.
Copilul venea ***iute*** spre casă.

nouă
Nouă ne place că are o cămaşă ***nouă***.
Din ***nouă*** ouă au ieşit câţiva puişori.

muşchi
Muşchiul de pe copaci indică nordul.
Mama a pregătit o friptură de ***muşchi*** la grătar.
Sportul îţi antrenează ***muşchii*** şi voinţa.

5. Despărţiţi în silabe: *smead, răscolite, însufleţite, grămadă, leapşa, berbeleacul, descusut, întreruptă, sărbătoare.*

6. Spuneţi-vă părerea !

De ce credeţi că prima zi de şcoală este considerată o zi de sărbătoare?

7. Alcătuiţi enunţuri prin care să arătaţi că următoarele cuvinte se scriu la fel, se rostesc diferit şi au înţelesuri diferite: *veselă, copii, torturi, zări.*

Scanned with OKEN Scanner

8. Formulaţi, utilizând cuvintele voastre, explicaţia potrivită:

◈ „Din talaze răscolite/ Cer în ele, ele-n cer“ exprimă entuziasmul copiilor urcând zgomotos spre cer, sugerând inocenţa vârstei redată prin albastrul cerului.

◈ „Muşchi de bronz şi tălpi de fier“ evidenţiază forţa tinereţii sugerată prin două metale dure.

◈ „Se încinge altă luptă,/ Între carte şi condei“ sugerează că dincolo de jocurile copilăriei apare efortul pentru învăţătură, pentru citit şi scris.

◈ „Între minte mai ales/ Şi-nţelesul de-nţeles“ subliniază lupta dintre inteligenţă şi învăţătură, străduania elevilor de a înţelege noile cunoştinţe.

◈ „Minte nouă şi-ascuţită“ pune în evidenţă două calităţi ale isteţimii copiilor: ei au mintea scăpărătoare şi ageră, gata să găsească răspunsuri la întrebările dascălilor.

Proverbe

- Ai carte, ai parte.
- Învăţătura este cea mai bună avuţie.
- Învaţă la tinereţe,
  Ca să ştii la bătrâneţe.
- Ce a semănat, aia a cules.
- Cine face,
  Lui îşi face.

Reţineţi !

Text în versuri

Această poezie este organizată în strofe de şase versuri fiecare, în care rimează primul vers cu al treilea, al doilea cu al patrulea şi ultimele două versuri din strofă.

Poezia înfăţişează în versuri pline de elan entuziasmul şi voioşia caracteristice copiilor. Pe lângă jocurile specifice vârstei, elevii se înverşunează în „lupta“ lor „între carte şi condei“. Prima zi de şcoală, cu freamătul şi bucuria miilor de copii este o dată însemnată în calendar.

Scanned with OKEN Scanner

EVALUARE

1. Alegeţi definiţia textului narativ:

a) descrierea unui tablou;
b) povestirea unor întâmplări care se desfăşoară într-o anumită ordine;
c) povestirea unei fapte.

2. Alcătuiţi enunţuri în care cuvintele următoare să aibă sensuri diferite: *toc, sare, port*.

3. Formulaţi câte două enunţuri în care cuvintele indicate, altfel pronunţate, să aibă sensuri diferite: *veselă, torturi, acele*.

4. Scrieţi un dialog intitulat „La poştă" în care, la un moment dat, să intervină un factor care să îngreuneze înţelegerea mesajului.

5. Precizaţi care este partea compunerii reprezentată prin enunţurile:

Noaptea le îngreuna genele copiilor. Întinzându-se în patul curat şi răcoros, cei doi fraţi se gândeau la întâmplările minunate de peste zi. Fusese o zi pe cinste!

Scanned with OKEN Scanner

LA MEDELENI

după *Ionel Teodoreanu*

Citiţi şi aflaţi mai mult !

În gara din Medeleni, familia Deleanu, mari proprietari de pământ, aşteaptă sosirea în vacanţa mare a fiicei lor Olguţa şi a Monicăi, rămasă de curând orfană. Primul capitol al cărţii prezintă cu umor „războiul" dintre cei doi copii ai familiei, Dănuţ şi Olguţa: insultele Olguţei, palma lui Dănuţ, răzbunarea fetiţei care, pentru palma primită, a tăiat sfoara de la zmeul fratelui său, apoi împăcarea dintre cei doi copii în jurul unui borcan cu dulceaţă.

Îmbrăcate în rochii noi, Olguţa şi Monica îl vizitează pe moş Gheorghe, cel mai vârstnic slujitor de pe domeniu, care le primeşte în livadă şi în căsuţa lui.

Odată cu sosirea fratelui domnului Deleanu, Grigore Deleanu – numit de copii Herr Direktor –, la Medeleni se instalează o atmosferă de sărbătoare: ospăţ, împărţire de cadouri, jocuri de mascaradă şi „vânătoare de broaşte".

Dar, vacanţa mare se termină. Nemulţumit de mediul în care creşte Dănuţ, prea calm, unchiul său propune pentru acesta o educaţie mai bărbătească şi modernă, într-un internat din Bucureşti. Cu multă durere, Dănuţ acceptă să părăsească locurile natale.

Înainte de a părăsi moşia, Dănuţ se refugiază în lectura romanului „Robinson Crusoe" şi gustă pentru ultima dată împreună cu ai săi fericirea în bucătărie, insulă de căldură sub ploile de toamnă.

Pe când slujitorii îi pregăteau valizele, enervat de sora sa, Dănuţ o loveşte cu o piatră şi sacrifică părul păpuşii Monicăi, îndrăgostită de el în secret. În zori, el pleacă spre Bucureşti cu trenul.

Atunci când familia Deleanu primeşte de la Dănuţ prima scrisoare, moş Gheorghe trăgea să moară. Acesta a lăsat copiilor moştenire căsuţa lui, iar Olguţei o rochie de mireasă. Cu tristeţea în suflet, familia Deleanu pleacă la Iaşi.

Scanned with OKEN Scanner

1. Transcrieţi din text semnele anotimpului prezentat.

2. Bifaţi răspunsurile potrivite:

Locul unde se desfăşoară acţiunea:
- ❑ la Medeleni
- ❑ la Bucureşti
- ❑ la proprietatea familiei Deleanu

Timpul acţiunii:
- ❑ la venirea iernii
- ❑ la sfârşitul vacanţei de vară
- ❑ la începutul toamnei

Motivul tristeţii:
- ❑ plecarea la bunici
- ❑ sfârşitul vacanţei
- ❑ plecarea lui Dănuţ la internat, departe de familie

3. Marcaţi semnele atmosferei de tristeţe care învăluie povestirea:

„cu mâinile în buzunare“
„cu umerii plecaţi“
„Porni încet spre livadă“
„– ... îmi pare-aşa de rău că pleci!“
„gata de plâns“
„Soarele era palid“
„miresme stinse“

„Pe masa de stejar cădeau frunze [...] şi nuci întunecate în cojile verzi“
„Cădeau frunzele galbene din pomi, foşnind uscat“
„Când vine toamna, păsările pleacă şi frunzele cad...“
„... Ce repede a trecut vacanţa!“

4. Notaţi cuvintele cu sens opus:

a coborî _____
încet _____
rău _____
a plânge _____
a porni _____

palid _____
grele _____
a pleca _____
a răsări _____
măriţi _____

5. Înlocuiţi cuvintele subliniate cu altele având acelaşi sens extrase din text:

Dănuţ coborî treptele ***cerdacului***. Porni ***alene*** spre livadă. Monica i-***a mărturisit*** că ***regretă*** plecarea. Toamna ***risipea miresme*** dulci şi amărui, ***parfumuri*** stinse. Soarele era ***lipsit de strălucire***. Vântul adia pe ***ogorul cules*** şi în grădini. Monica ***se pitise*** după trunchiul unui măr, care ***îşi apleca*** crengile încărcate de mere. Dănuţ se gândea ce ***iute*** a trecut vacanţa. Monica ***s-a ivit în spatele*** băncii, ***punându-i*** lui Dănuţ pelerina pe umeri şi ***şoptind*** răspunsul.

Scanned with OKEN Scanner

6. Extrageţi din text şi grupaţi pe trei coloane imaginile care descriu natura:

Imagini vizuale (de văz)	Imagini auditive (de auz)	Imagini olfactive (de miros)

7. Puneţi în ordine ideile din text, apoi formulaţi-le sub formă de propoziţii.

- ☐ Gândurile lui Dănuţ.
- ☐ Venirea toamnei.
- ☐ Dănuţ, singur, în livadă.
- ☐ Gestul Monicăi.

8. Spuneţi-vă părerea !

De ce credeţi că Dănuţ a refuzat să-i ţină tovărăşie Monicăi?

- ☐ era trist;
- ☐ nu putea vorbi cu altcineva;
- ☐ ar fi izbucnit şi el în lacrimi;
- ☐ a văzut tristeţea Monicăi;
- ☐ voia să mai admire o dată livada;
- ☐ voia să fie singur în natură;
- ☐ încerca să-şi potolească tristeţea;
- ☐ prezenţa Monicăi îl stingherea;
- ☐ nu dorea să fie urmărit de fată.

9. Joc de rol

Imaginaţi-vă o discuţie între Dănuţ şi Monica pe banca de sub nuc.

10. Alegeţi şi transcrieţi titlurile operelor literare legate de toamnă cunoscute de voi.

- „Sfârşit de toamnă“ de Vasile Alecsandri
- „Toamna“ de Octavian Goga
- _____

Scanned with OKEN Scanner

11. Copiaţi corect enunţurile care conţin ortograme:

- Vecinii ***i-au/iau*** certat pe copiii care făceau gălăgie.
- Dănuţ nu ***ia/i-a*** dat atenţie Monicăi.
- Bunicul ***ne-a/nea*** spus o poveste frumoasă.
- Băiatul ***sa/s-a*** dus la şcoală.
- Elevii ***s-au/sau*** bucurat de premiile primite.

Reţineţi !

Scriitorul Ionel Teodoreanu ni-l prezintă, într-un cadru de natură învăluit în melancolia toamnei, pe Dănuţ, care se pregăteşte să plece la internat, departe la Bucureşti. Tristeţea băiatului este împărtăşită şi de Monica. Ea îl urmăreşte grijulie, gata să izbucnească în plâns.

Portofoliu

Citiţi schiţele „Amicul X“ şi „Bubico“ de I. L. Caragiale şi transcrieţi fragmentele în care apar ghilimele şi puncte de suspensie.
Exemplu:
„Ah! Bubico – zic eu în sine-mi mângâindu-l frumos – de capu-ţi!... vedea-te-aş mănuşi!“

Ştiaţi că... ?

- În trecut, liceul începea cu clasa I (corespunzătoare actualei clase a V-a) şi dura şapte ani.
- Liceul, în perioada dintre cele două războaie mondiale, era împărţit în cursul inferior (clasele I-IV sau actualele V-VIII) şi cursul superior (clasele V-VII sau IX-XI). La terminarea fiecărei clase se susţinea un examen de absolvire la toate disciplinele, prin care elevul putea promova, dacă avea nota de trecere minim 6, în clasa următoare. La sfârşitul cursului inferior, se susţinea un examen scris din cunoştinţele anilor precedenţi.
- Absolvirea liceului era marcată de examenul de bacalaureat.

Scanned with OKEN Scanner

CULESUL PORUMBULUI

după *Ion Agârbiceanu*

1. Bifaţi explicaţiile potrivite:

Locul acţiunii este:
- ❑ pe ogoarele satului
- ❑ într-un sat
- ❑ în lanurile de grâu

Timpul acţiunii se întinde:
- ❑ de iarna până primăvara
- ❑ de primăvara până toamna târziu
- ❑ în timpul verii

Culesul porumbului a început la:
- ❑ sfârşitul lui octombrie
- ❑ mijlocul lui septembrie
- ❑ începutul lui noiembrie

Personajele povestirii sunt:
- ❑ sătenii
- ❑ copiii
- ❑ preotul

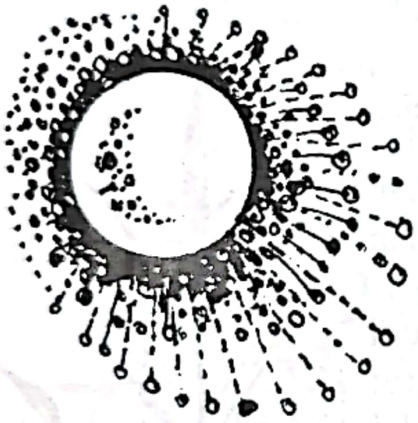

Oamenii se bucurau de:
- ❑ roadele muncii lor
- ❑ binecuvântarea vremii
- ❑ culegătorii harnici

Culesul porumbului reprezenta pentru întregul sat:
- ❑ o muncă istovitoare
- ❑ o perioadă de belşug
- ❑ o sărbătoare a tuturor

2. Alegeţi explicaţiile potrivite:

Primăvara, plugarii erau îngânduraţi fiindcă:
- ❑ plouase prea mult;
- ❑ era secetă;
- ❑ nu semănaseră încă porumbul.

Porumbul putea să se facă frumos dacă:
- ❑ l-ar fi semănat mai devreme;
- ❑ ar fi fost ploaie destulă;
- ❑ ar fi fost o toamnă lungă.

Oamenilor le râdea inima fiindcă:
- ❑ era o toamnă frumoasă şi lungă;
- ❑ plouase la timp;
- ❑ porumbul legase câte doi-trei ştiuleţi pe fir;
- ❑ nu căzuse bruma.

Scanned with OKEN Scanner

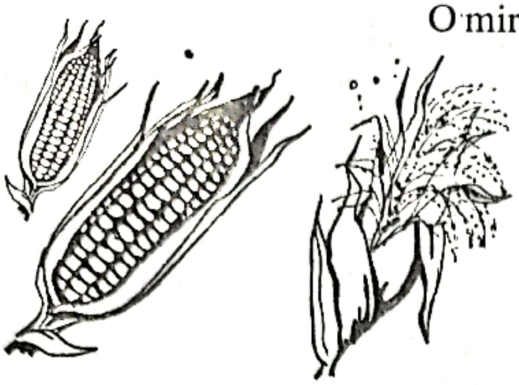

O mireasmă îmbătătoare se risipea în aer pentru că:
- O mirosea încă a verdeaţă;
- O se culegea porumbul;
- O mirosea a porumb proaspăt.

Plugarii îşi înălţau carele cu scânduri:
- O ca să încapă mai mult porumb;
- O ca să facă mai puţine transporturi;
- O ca să facă întrecere între ei.

3. Spuneţi-vă părerea !

Pentru copii, culesul porumbului însemna tot o sărbătoare? Motivaţi.

4. Formaţi cuvinte noi de la următoarele: *pătură, boboc, pădure, sămânţă, bun, pachet, senin, mireasmă, grămadă, a fierbe, povară.*

Model: *gând* ⟶ *îngândurat*

Ştiaţi că... ?

➳ *Porumbul*, cereală originară din America Centrală, a fost cultivat relativ târziu în ţara noastră, în secolul al XVII-lea, constituind un aliment de bază în secolele trecute.

➳ Boabele de porumb sunt folosite în largă măsură în alimentaţia oamenilor, sub forme diferite: mămăligă, turtă, porumb fiert şi copt, floricele sau fulgi de porumb.

➳ Există unele varietăţi de porumb care pot să atingă 7 metri înălţime, dar porumbul comercial este cultivat la o înălţime maximă de 2,5 metri.

➳ Mătasea porumbului se foloseşte pentru ceai.

5. Uniţi cuvintele care au acelaşi sens:

îngândurat	adiere
destulă	uşor
încet	greutate
boare	suficientă
mireasmă	a se împrăştia
a se risipi	îngrijorat
neîntreruptă	aromă
povară	neîncetată

Scanned with OKEN Scanner

6. Legaţi cuvintele opuse ca sens:

secetos	gros
târziu	a se răci
subţire	a se coborî
a se încălzi	tăcere
a se ridica	devreme
larmă	ploios

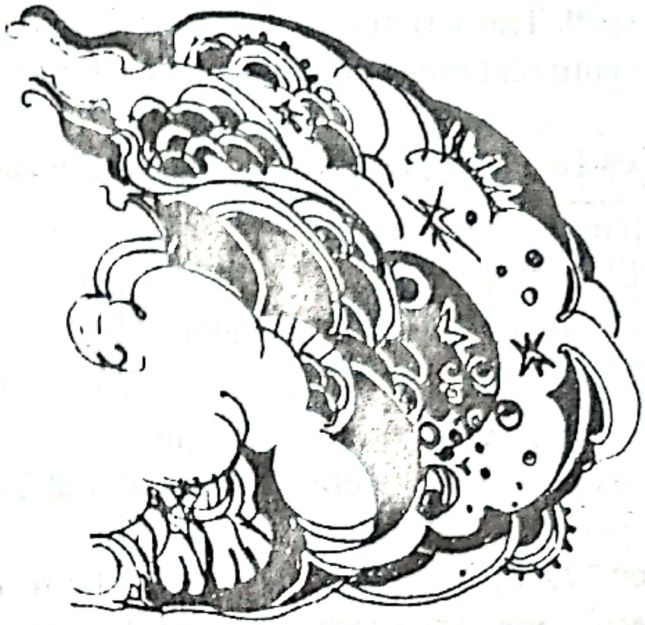

7. Bifaţi explicaţiile potrivite:

„Se descuie cerul" sugerează că:
- ❑ s-a înnorat;
- ❑ a căzut grindina;
- ❑ a plouat din belşug.

„Ce porumb s-a făcut! Pădure!" exprimă:
- ❑ uimirea autorului;
- ❑ admiraţia faţă de porumbul înalt şi des ca o pădure;
- ❑ aspectul verde al porumbului.

„Le râdea oamenilor inima" subliniază:
- ❑ bucuria plugarilor faţă de recolta bogată;
- ❑ veselia datorată sărbătorii recoltei;
- ❑ mulţumirea oamenilor faţă de munca depusă.

„... larma vorbelor ca o neîntreruptă fierbere" evidenţiază:
- ❑ zgomotul discuţiilor se auzea încet;
- ❑ oamenii voioşi vorbeau neîncetat;
- ❑ revolta oamenilor creştea furtunos.

8. Copiaţi câte două exemple pentru a completa tabelul următor:

Imagini vizuale	Imagini auditive	Imagini olfactive	Imagini tactile (senzaţia de cald, frig)	Imagini dinamice (de mişcare)

Scanned with OKEN Scanner

9. Transcrieţi din text enunţurile care exprimă sentimentele oamenilor! Ce sentiment predomină în partea a doua a lecturii?

10. Descoperiţi sensurile corespunzătoare următoarelor cuvinte:

car

El ducea porumbul într-un ***car*** mare.
Eu ***car*** un braţ cu lemne pentru foc.

seamănă

Plugarii ***seamănă*** ogorul.
Mihai ***seamănă*** cu tatăl său.

inimă

Îl durea ***inima*** de atâta emoţie.
În ***inima*** oraşului era o veche catedrală.

fire

Maria împleteşte câteva ***fire*** de lână.
Ioana are o ***fire*** tristă.

11. Despărţiţi în silabe cuvintele: *secetoasă, neîntreruptă, îndată, descuiat, septembrie, octombrie, începea, atingerea, deasupra, îmbătătoare, ştiuleţii.*

12. Transformaţi după model, apoi alcătuiţi propoziţii cu termenii obţinuţi:

se încălzeşte ⟶ *s-a încălzit*
se descuie ⟶
se face ⟶
se ridică ⟶
se risipesc ⟶

îl aude ⟶ *l-a auzit*
îl rupe ⟶
îl loveşte ⟶
îl răstoarnă ⟶
îl minte ⟶

Reţineţi !

„Culesul porumbului" înfăţişează bucuria plugarilor la strângerea unei recolte bogate de porumb. După îngrijorarea din primăvară legată de vremea secetoasă de la însămânţat, au urmat ploile. Porumbul a crescut ca o pădure, cu doi, trei ştiuleţi pe fir. Culesul a însemnat pentru întregul sat o adevărată sărbătoare. Chiar pentru copii care, după ce i-au ajutat pe părinţii lor, şi-au ales porumb de fiert sau de copt.

Era o mireasmă îmbătătoare. Iar seara, carele au pornit spre sat scârţâind sub povara porumbului.

Portofoliu

Completaţi cu alte proverbe despre muncă:

- Munca pe care o îndeplinim cu plăcere ne vindecă de truda ei.
  (William Shakespeare)
- Munca îndepărtează de noi trei mari rele: plictiseala, viciul şi nevoia.
  (Voltaire)
- Iubeşte munca, chiar dacă nu ai nevoie de ea pentru a te întreţine.
  (Sfântul Ioan Gură de Aur)

Scanned with OKEN Scanner

RAPSODII DE TOAMNĂ

– fragment –

de *George Topîrceanu*

Citiţi şi aflaţi mai mult !

Albinele, nişte veritabile campioane ale inteligenţei, se adună cu sutele în ghemuri, în jurul mătcii, se freacă unele de altele, degajând astfel constant căldură, în jur de 40 de grade. Foarte interesant este că apa pe care o beau este de fapt transpiraţia lor filtrată.

Ursul doarme dus toată iarna. Se face ghem şi îşi cufundă nasul în blana moale de pe burtă. Poţi să tai lemne pe el, că nu se trezeşte. În timpul somnului, temperatura corpului scade, iar bătăile inimii se reduc şi ele. Acest fenomen se numeşte hibernare. Animalul poate să reziste fără mâncare până la venirea primăverii, când se trezeşte.

1. Legaţi numele plantelor cu reacţiile lor la vestea venirii toamnei:

- *florile* – regretă, cu îngrijorare
- *dalia* – se sperie că-i vor cădea dinţii
- *petuniile* – îşi îndreaptă talia
- *floarea-soarelui* – se agită

2. Alegeţi răspunsurile potrivite:

Primul semn al venirii toamnei este în poezie:

- ○ frigul
- ○ bruma
- ○ vântul care a smuls puful păpădiilor

Florile sunt agitate deoarece:

- ○ au simţit suflarea rece a vântului
- ○ toamna înseamnă moartea florilor
- ○ se tem de sosirea toamnei

Toamna este temută pentru că:

- ○ pustieşte cărările
- ○ îngălbeneşte frunzele
- ○ aduce zăpada
- ○ aduce tristeţe

Scanned with OKEN Scanner

3. Legaţi cuvintele având acelaşi sens:

boare	povârnişuri
straturi	potecă
ponoare	părere de rău
regret	farmec
pururea	a cutreiera
a se speria	suflare
graţie	a se teme
a colinda	răzoare
cărare	mereu

4. Citiţi explicaţiile următorilor termeni, apoi alcătuiţi enunţuri cu aceştia.

elită – grup de persoane valoroase
petunie – plantă cu tulpina înaltă şi cu flori mari, parfumate
campanulă – clopoţel albastru
vibraţie – oscilaţie
melopee – melodie tristă
curcubitacee – familie de plante din care fac parte dovleceii
a pustii – a goli, a transforma în pustiu

5. Exprimaţi-vă părerea, găsind versurile care să o argumenteze.

Toamna este înfăţişată ca:
- ❑ o zână tristă
- ❑ o regină a dovlecilor
- ❑ o stăpână aspră, care pustieşte întreaga natură

Toamna lasă în urma ei:
- ❑ pomii golaşi
- ❑ natura pustiită de flori şi insecte
- ❑ răsufletul îngheţat
- ❑ pădurea lipsită de cântecul păsărelelor

6. Găsiţi motivele potrivite:

Plantele şi insectele aşteaptă toamna cu:
- ○ bucurie
- ○ teamă
- ○ nerăbdare

Dalia îşi îndreaptă ţinuta fiindcă:
- ○ se consideră jignită
- ○ vrea să reziste asprimii toamnei
- ○ doreşte să încurajeze celelalte flori temătoare

Scanned with OKEN Scanner

Petuniile regretă:
- ○ zilele frumoase ale verii
- ○ sosirea toamnei
- ○ suflarea îngheţată a iernii

Floarea-soarelui este înfăţişată:
- ○ ca o doamnă impunătoare
- ○ ca o bătrână temătoare, gata să-şi piardă dinţii
- ○ ca o persoană sărmană

Campanula este pururea-n vibraţie fiindcă:
- ○ vântul toamnei nu încetează
- ○ clopoţelul stă să cadă ofilit
- ○ se teme de venirea toamnei

Şi-a oprit o libelulă zborul pe o campanulă deoarece:
- ○ era obosită
- ○ a simţit răsufletul rece al toamnei
- ○ s-a temut să nu fie luată de vântul aspru

Ştiaţi că... ?

↦ *Insectele* pot supravieţui frigului iernii datorită unei substanţe chimice secretate de corpul lor, care le apără de îngheţ.

↦ Iarna, vizuinele *veveriţelor* sunt transformate în adevărate gospodării; au cămara plină de alune şi ghinde, cu dormitor căptuşit de muşchi şi „baie" separată, curăţată zilnic.

↦ *Peştii* migrează în deltele râurilor mari, se adună în grupuri numeroase şi hibernează în gropi mlăştinoase.

↦ *Şerpii*, *şopârlele*, *broaştele ţestoase*, *liliecii* îşi dorm somnul de iarnă, iar *păsările* dormitează şi ele în scorburi şi sub streşini.

7. Joc de rol

Imaginaţi-vă că aţi fost transformaţi de o zână într-o floare sau într-o insectă. Realizaţi un dialog cu altă fiinţă din natură, prilejuit de venirea toamnei.

8. Alegeţi explicaţiile potrivite:

Titlul poeziei sugerează:
- ❑ o poezie inspirată de schimbările din natură la venirea toamnei
- ❑ o melodie tristă, melancolică
- ❑ un cântec vesel, ritmat

Scanned with OKEN Scanner

9. Transcrieţi din poezie câte două verbe care să fie la timpul prezent sau trecut.

Reţineţi !

Figura de stil care atribuie însuşiri omeneşti plantelor, animalelor, fenomenelor din natură sau obiectelor se numeşte ***personificare.***

10. Transcrieţi cinci exemple diferite de personificări.
Model: *„Florile-n grădini s-agită."*

Reţineţi !

Modificările în ordinea firească a cuvintelor dintr-o propoziţie, cu rol expresiv, se numesc ***inversiuni.***
Exemplu: „S-a ivit pe culme Toamna"

11. Copiaţi două versuri care conţin inversiuni.

Reţineţi !

Măsura *versurilor reprezintă numărul de silabe dintr-un vers.*
Rima *este încrucişată (rimează primul cu al treilea vers şi al doilea cu al patrulea).*
Exemplu:
boare – ponoare
viilor – păpădiilor
Strofa *are un număr de patru versuri şi se numeşte catren.*

12. Compunere

Încercaţi să schimbaţi unele cuvinte şi să realizaţi o nouă strofă, după modelul celei indicate în manual.

Reţineţi !

Poezia „Rapsodii de toamnă" conturează cu umor tabloul schimbărilor din natură la venirea toamnei. Florile prind viaţă şi se agită, îngrijorate de vestea sosirii temutei stăpâne a brumelor. Insectele şi ele sunt neliniştite. În finalul poeziei, Toamna apare şi pleacă mai departe, însoţită de un „alai de frunze moarte", lăsând natura pustiită.

Scanned with OKEN Scanner

ŢARA DE DINCOLO DE NEGURĂ

de *Mihail Sadoveanu*

1. Marcaţi răspunsurile potrivite:

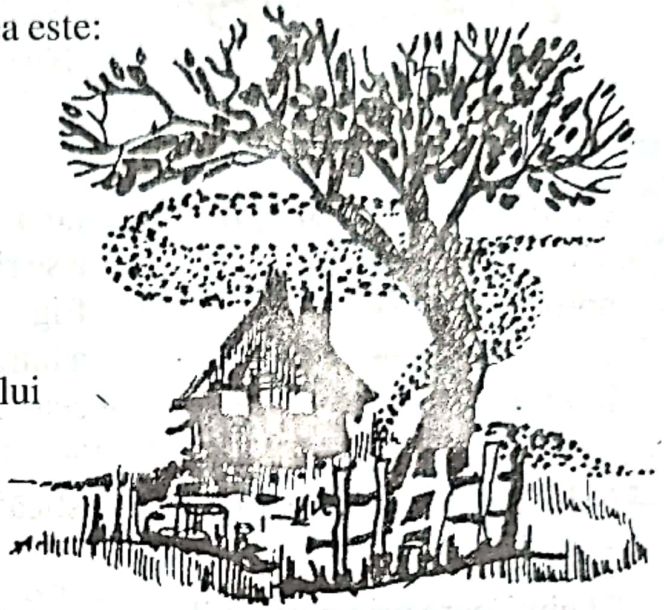

Anotimpul când se petrece acţiunea este:
- ○ sfârşitul verii
- ○ începutul iernii
- ○ toamna târziu

Locul unde are loc acţiunea:
- ○ la ţară
- ○ în târg
- ○ în gospodăria tatălui scriitorului

Tatăl scriitorului era:
- ○ învăţătorul satului
- ○ cuconu' Alecu
- ○ moş Ilie

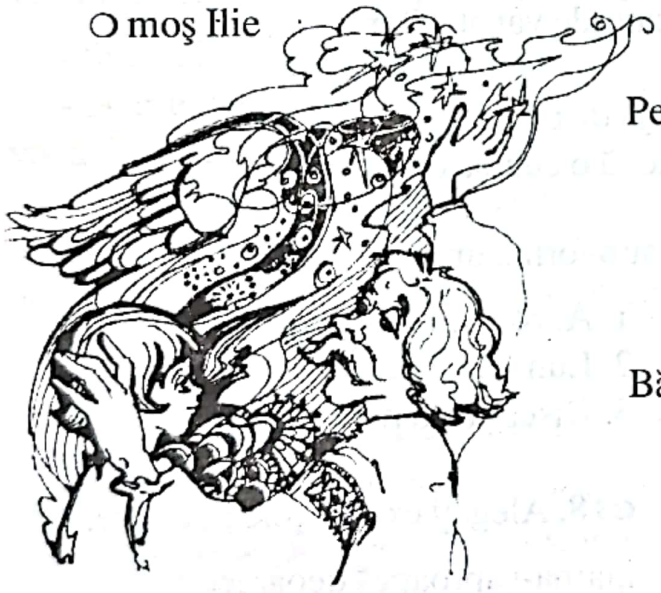

Personajele povestirii sunt:
- ○ cuconaşul Mihai
- ○ preotul
- ○ cuconu' Alecu
- ○ moş Ilie

Băiatul este fermecat de:
- ○ natură
- ○ vieţuitoarele din gospodărie
- ○ poveştile de vânătoare

2. Demonstraţi cu citate din povestire că era frig afară (patru argumente).

3. Uniţi cuvintele care au acelaşi sens:

a scânteia	peripeţie
ogradă	ceată
pâclă	fabuloasă
fantastică	a presupune
a bănui	a luci
meleaguri	locuri
întâmplare	curte

Scanned with OKEN Scanner

4. Un cuvânt poate avea mai multe sensuri. Completaţi cu alte enunţuri.

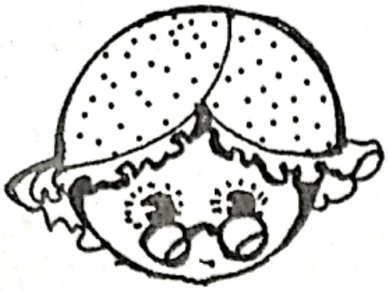

ochi

Mă durea un ***ochi***.
Era un ***ochi*** de apă în mijlocul pădurii.
Bunica scăpase un ***ochi*** de pe andrea.
Nu se aprindea un ***ochi*** de la aragaz.

5. Scrieţi cuvintele cu sens opus:

groasă	⟶	*subţire*	greu	⟶	
a îngheţa	⟶		a se risipi	⟶	
aproape	⟶		frig	⟶	
a înălţa	⟶		a intra	⟶	
încetineală	⟶		cea dintâi	⟶	

6. Imaginaţi-vă acea „lume fantastică“ din „ţara de dincolo de negură“:

- ❑ bogată în vânat de tot felul
- ❑ uimitoare prin peripeţiile minunate ale vânătorilor
- ❑ necunoscută şi îndepărtată
- ❑ ascunsă de o negură care o proteja de ochii neştiutorilor
- ❑ atrăgătoare pentru copilul dornic să o cunoască

7. Formulaţi planul simplu de idei sub forma unor propoziţii:

1. Apropierea iernii.
2. Lumea de dincolo de negură.
3. Discuţia cu moş Ilie.

8. Alegeţi explicaţiile potrivite:

„iarna-i aproape“ deoarece:

- ❑ venise frigul;
- ❑ se lăsase o ceaţă deasă peste pădure;
- ❑ îngheţase apa.

„uitându-mă numa-ntr-un ochi, ca raţa la uliu“ exprimă:

- ❑ raţa îşi studiază duşmanul;
- ❑ momentul de aşteptare, când pasărea nu-ndrăzneşte să se mişte;
- ❑ pasărea temătoare este pregătită să o ia la fugă la cea mai mică mişcare a atacatorului.

Scanned with OKEN Scanner

„cădeau frunzele nucilor [...] parcă se strângeau şi se puneau la adăpost pentru vremuri grele“ sugerează:

- ❑ apropierea iernii celei aspre;
- ❑ fusese un an secetos;
- ❑ proviziile pe care vieţuitoarele le făceau pentru iarnă.

iepurii „săreau ca lăcustele“ exprimă:

- ❑ mulţimea iepurilor asemănătoare cu a lăcustelor;
- ❑ salturile iepurilor;
- ❑ exagerările poveştilor vânătoreşti.

„cuprins ca de-o înfiorare“ arată:

- ❑ teama băiatului;
- ❑ emoţia copilului de a asculta o poveste despre o lume necunoscută, care-l atrăgea;
- ❑ senzaţia de frig de afară.

9. Completaţi spaţiile punctate cu „va“ sau „v-a“:

– Spuneţi, ... plăcut îngheţata?

– Foarte mult, mai ales cea de zmeură şi vanilie, care ..... fost adusă mai întâi vouă. Fusese o greşeală.

– Ionela ..... fi supărată că a ratat această ocazie.

– Nu-i nimic, ... veni cu noi mâine şi ..... alege ceea ce ..... dori. Iar pentru noi ..... fi o altă ocazie să mai experimentăm şi alte sortimente.

– Într-adevăr, vara este lungă!

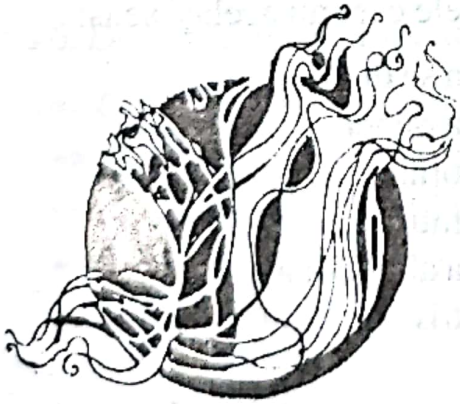

10. Tăiaţi varianta incorectă.

V-a/va distrat filmul, nu-i aşa?

Când *va/v-a* veni vărul meu, o să vizioneze şi el caseta.

Va/v-a fi încântat, o să vezi!

Va/v-a spus adevărul când *v-a/va* dat vestea.

Când *v-a/va* pleca, îşi *va/v-a* lua rămas bun.

Reţineţi !

Pentru copilul atras de poveştile de vânătoare ale lui moş Ilie, „ţara de dincolo de negură“ este un ţinut minunat plin de taine. De acolo coboară iarna peste târg, acolo vânatul este bogat şi tot acolo poţi să trăieşti întâmplări unice, pe care moş Ilie este gata să le înfăţişeze în poveşti ce trezesc „înfiorare“.

Scanned with OKEN Scanner

SFÂRŞIT DE TOAMNĂ

de *Vasile Alecsandri*

1. Încercuiţi schimbările din natură la venirea toamnei:

- ○ cad frunzele
- ○ înfloresc pomii
- ○ pleacă păsările călătoare
- ○ cade bruma
- ○ se răceşte vremea
- ○ se îngălbenesc plantele
- ○ ziua scade
- ○ bate vântul rece

2. Atenţie ! Un cuvânt poate avea sensuri diferite. Descoperiţi-le! Ce aţi mai remarcat?

veselă

Era ***véselă*** fata pe care o cunoscusem.
Mama aşezase ***veséla*** pentru musafiri.

acele

Acéle sportive au obţinut rezultate frumoase.
Ácele de cusut erau de mărimi diferite.

torturi

La cofetărie aveau ***tórturi*** variate.
Ostaticii erau supuşi la ***tortúri***.

3. Uniţi cuvintele care au acelaşi sens:

a părăsi	a se dezlipi
oaspete	a rătăci
jalnic	ofilite
a pribegi	musafir
veştejite	a abandona
a se desprinde	trist

4. Indicaţi sensul expresiilor subliniate:

El ***cade pe gânduri***.
Îl frământă gândul că trebuie să plece.
L-***a pus pe gânduri*** mesajul primit.
Se temea că cineva i-***a pus gând rău***.

Scanned with OKEN Scanner

5. Notaţi cuvintele cu sens opus celor de mai jos, extrase din poezie:

a regăsi ⟶
scurt ⟶
vesel ⟶
a se lipi ⟶
a creşte ⟶
a se depărta ⟶

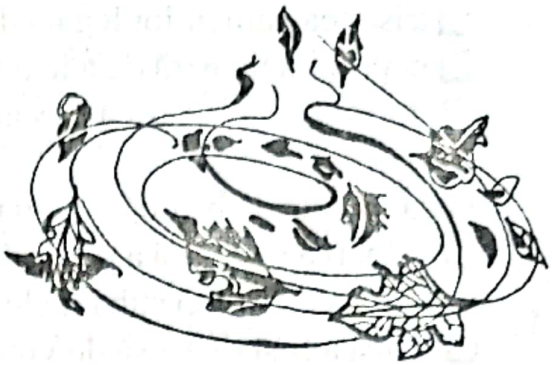

Ştiaţi că... ?

➵ *Migraţia berzelor, cocorilor şi rândunelelor* începe odată cu venirea toamnei şi are ca destinaţie ţările cu climă caldă din Asia şi Africa.

➵ *Berzele* zboară cu viteze de peste 90 km pe oră, putând parcurge zilnic şi 220 km. Traseul de întoarcere este acelaşi, dar ritmul de zbor este mai accelerat, din dorinţa de a ajunge acasă cât mai repede.

➵ *Rândunica* este prima pasăre care i-a făcut pe oameni să-şi dea seama de ciudatul fenomen al migraţiei. Multă vreme s-a crezut că rândunelele petrec iarna ascunse sub pământ sau chiar sub apă! Abia spre sfârşitul secolului al XVIII-lea, celebrul naturalist Buffon a arătat că rândunelele îşi petrec, probabil, iarna în ţări mai calde.

➵ *Zborul în V* – este cea mai uşoară formă de zbor. Douăzeci şi cinci de raţe care zboară împreună pot călători mai mult cu 70% decât ar reuşi o raţă ce zboară singură.

6. Descoperiţi şi completaţi cu explicaţiile potrivite:

➵ Cocostârcii şi rândunelele şi-au părăsit cuiburile deoarece .....
➵ Câmpia este acum tristă şi veştejită pentru că .....
➵ Lunca pare ruginită fiindcă este .....
➵ Frunzele cad deoarece .....
➵ Omul se-apropie de foc pentru că .....

7. Bifaţi răspunsurile potrivite:

„zile rele“ sugerează:

- ☐ zile pline de ghinion
- ☐ zile friguroase
- ☐ zile grele, fără hrană

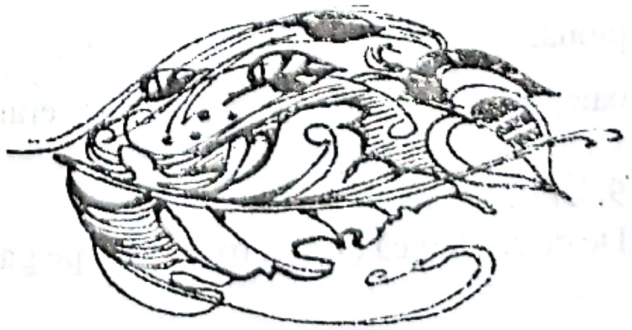

Scanned with OKEN Scanner

„urmărite de al nostru jalnic dor“ exprimă:

- ❑ tristeţea oamenilor legată de plecarea păsărilor
- ❑ neputinţa noastră de a le opri plecarea
- ❑ dorinţa de a le vedea plecate cât mai repede

„Lunca, bătută de brumă, acum pare ruginită“ înfăţişează:

- ❑ culoarea roşiatică a pădurii după căderea brumei
- ❑ sclipirea brumei sub razele soarelui
- ❑ lunca a fost distrusă de vremea rea

„Frunzele-i cad, zbor în aer şi de crengi se deslipesc,
Ca frumoasele iluzii dintr-un suflet omenesc“ exprimă:

- ❑ tristeţea poetului faţă de risipirea iluziilor tinereţii
- ❑ zborul vijelios al frunzelor purtate de vânt
- ❑ amintirea altor toamne triste

„iarna vine, vine pe crivăţ călare“ sugerează:

- ❑ spaima poetului la venirea iernii
- ❑ imaginea înfricoşătoare a iernii asemenea unei vrăjitoare rele însoţite de crivăţul îngheţat
- ❑ iarna se apropie alene, pe nesimţite

„Vântul şuieră prin hornuri, răspândind înfiorare“ exprimă:

- ❑ emoţia copiilor aşteptând ninsoarea
- ❑ îngrijorarea oamenilor la venirea iernii
- ❑ spaima copiilor la auzul vântului

„Boii rag, caii rănchează, câinii latră la un loc“ înfăţişează:

- ❑ animalele care simt cu teamă apropierea iernii
- ❑ zgomotele din timpul nopţii auzite în gospodărie
- ❑ vieţuitoarele se ceartă

8. Subliniaţi grupurile de două şi trei vocale alăturate aflate în aceeaşi silabă:

plouă,	lăcrămioare,	seară,	lupoaică,	mioare,
oaie,	trăiau,	cutreierau,	zboară,	iepure.

9. Spuneţi-vă părerea!

De ce credeţi că „omul trist, cade pe gânduri şi s-apropie de foc“?

Scanned with OKEN Scanner

10. Legaţi corespunzător utilizarea semnelor de punctuaţie din ultima strofă:

✔ Virgula	– desparte o repetiţie, o enumeraţie.
✔ Semnul exclamării	– marchează sfârşitul comunicării.
✔ Punctul	– exprimă o emoţie, teama.

Reţineţi !

Poezia schiţează tabloul sfârşitului de toamnă. Tristeţea a cuprins întreaga natură şi sufletul poetului. Păsărelele au părăsit cuiburile, lăsând oamenii să tânjească după cântecul lor. Câmpia este pustie, iar lunca „bătută de brumă" pare „ruginită". Frunzele cad asemenea frumoaselor iluzii din sufletul trist al poetului. Apropierea iernii se face simţită prin şuieratul rece al crivăţului şi prin agitaţia animalelor. Oamenii trişti, simţind înfiorarea iernii nemiloase, se apropie tăcuţi de căldura focului din vatră.

Trasee culturale

Casa Memorială „Vasile Alecsandri" de la Mirceşti

Poetul a petrecut aici peste trei decenii şi a creat ciclul „Pasteluri". În grădina conacului de la Mirceşti a fost şi înmormântat.

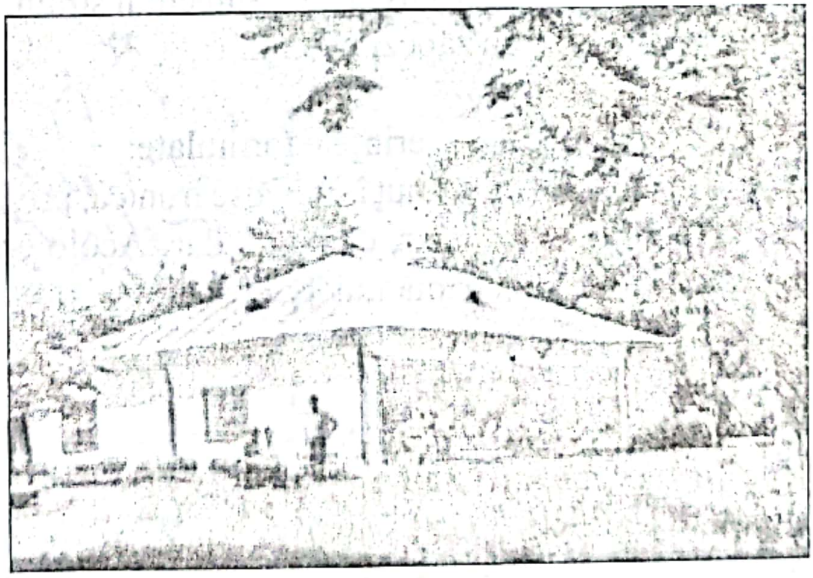

Scanned with OKEN Scanner

EVALUARE

1. Refaceţi definiţia corectă a ghilimelelor.

Semne grafice pe care le întrebuinţăm când reproducem întocmai:

- ❑ titluri
- ❑ autori
- ❑ cuvinte
- ❑ enunţuri
- ❑ fragmente
- ❑ texte scrise, spuse sau gândite de cineva

2. Alegeţi forma potrivită „v-a", „va", „i-a" sau „ia" pentru enunţurile:

- Copilul ..... merge pentru prima oară la şcoală.
- Tudor ..... dat lui Mihai bicicleta.
- El nu ..... spus adevărul.
- Monica ..... de pe raftul bibliotecii o carte nouă.
- Bunicul vă ..... istorisi o poveste frumoasă.
- Fetiţa ..... adus un coşuleţ cu zmeură.

3. Puneţi verbele dintre paranteze la timpul cerut:

Râul (*a curge* – trecut) printre dealuri de secole.
Rândunelele (*a părăsi* – viitor) meleagurile noastre în curând.
Ţăranii (*a culege* – prezent) roadele muncii lor.
Furnicile (*a aduna* – prezent) pentru iarna viitoare.
Copiii nu (*a înţelege* – trecut) bine cuvintele cântecului străin.
Munţii (*a se acoperi* – viitor) cu zăpezile iernii.

4. Citiţi textul următor şi rezolvaţi cerinţele formulate:

„Mai târziu, la lumina lumânării, Dănuţ îşi pipăise fruntea, privind-o în înecul ciudat al oglinzii. O dezmierdase chiar, ca pe un dar. Acolo era turbinca lui Ivan, în care încăpea tot iadul şi tot pământul. [...] Şi nimeni nu ştia că numai el o are, când închide ochii...".

(I.Teodoreanu, *La Medeleni)*

a_1) Transcrieţi două propoziţii dezvoltate.
a_2) Transformaţi-le în propoziţii simple.
a_3) Copiaţi din text o propoziţie negativă şi transformaţi-o în propoziţie afirmativă.
a_4) Scrieţi din text trei verbe la timpul trecut şi două verbe la prezent.
a_5) Formulaţi două întrebări pe baza textului.
a_4) Despre ce „turbincă a lui Ivan" vorbeşte personajul? Puteţi preciza titlul basmului şi autorul?

Scanned with OKEN Scanner

PĂLĂRIA OMULUI-DE-ZĂPADĂ

după *Iuliu Raţiu*

1. Bifaţi răspunsurile potrivite:

Timpul acţiunii este:

- ❑ iarna
- ❑ toamna
- ❑ începutul primăverii

Personajele povestirii sunt:

- ❑ Omul-de-Zăpadă
- ❑ trecătorii
- ❑ băiatul
- ❑ ceilalţi copii

Învăţătura pe care o desprindem din povestire:

- ❑ să ne respectăm unii pe alţii
- ❑ să protejăm natura
- ❑ să valorificăm materialele refolosibile

2. Uniţi cuvintele care au acelaşi sens:

a pândi	nasture
bumb	voce
a îndura	a garanta
preocupat	a suporta
firesc	a urma
glas	a urmări
a strânge	impresionat
a asigura	a se distra
a se amuza	a azvârli
a arunca	îngrijorat
a continua	normal
emoţionat	a aduna

Scanned with OKEN Scanner

3. Alcătuiţi enunţuri cu următoarele grupuri de cuvinte, precizându-le sensul, pe care-l veţi alege din coloana alăturată:

✔ a intra în vorbă	– a hohoti
✔ a lăsa în pace	– a întreba
✔ a pune o întrebare	– a ţinti
✔ a râde cu gura până la urechi	– a vorbi
✔ a trage la ţintă	– a menaja

4. Descoperiţi cuvintele cu sens opus celor de mai jos:

frig ⟶	a se apropia ⟶
prieten ⟶	a se amuza ⟶
în faţa ⟶	a strânge ⟶
sincer ⟶	nepăsător ⟶

5. Scrieţi termenii din aceeaşi familie de cuvinte (cel puţin cinci):

prieten ⟶ *prietenos*, ...
vechi ⟶

6. Ordonaţi ideile în planul de idei:

☐ Promisiunea băiatului.
☐ Discuţia băiatului cu Omul-de-Zăpadă.
☐ Propunerea Omului-de-Zăpadă.

7. Joc de rol

Citiţi dialogurile următoare, apoi subliniaţi formulele învăţate de prezentare, solicitare, de permisiune, de salut.

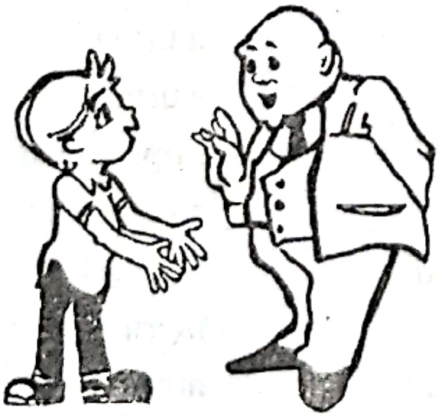

Discuţie cu directorul şcolii

– Bună ziua!, domnule director.
– Bună ziua! mi-a răspuns dumnealui.
– Mă numesc Gheorghe Dan, din clasa a VII-a B, şi vreau să vă cer permisiunea de a înfiinţa un club de aeromodelism la noi în şcoală, cu sprijinul domnului profesor de fizică.

După ce am stabilit cu dânsul toate detaliile, am spus fericit:

– Vă mulţumesc foarte mult, domnule director! Bună ziua!
– Îmi pare bine că te-am putut ajuta! La revedere!

Scanned with OKEN Scanner

– Bună ziua! am zis eu, oprind politicos o doamnă mai în vârstă.

– Bună! mi-a răspuns zâmbitoare aceasta.

– Nu vă supăraţi că v-am deranjat! Nu sunt din oraşul acesta şi aş vrea să vă întreb cum pot ajunge la Muzeul de Artă.

– E foarte aproape! Să-ţi explic... a spus dânsa, după care mi-a arătat drumul spre muzeu.

– Vă mulţumesc, am spus eu.

– Mi-a făcut plăcere!

– Bună ziua!

– Bună ziua!

8. Compunere

Realizaţi şi voi o compunere despre bunica voastră.
Iată ce a scris Mihai despre bunica lui.

BUNICA

Când mă gândesc la locurile frumoase de la ţară, la dealurile îmbrăcate în haina de un verde crud, la pomii înfloriţi ce par nişte bătrâni cu părul alb, imediat îmi apare în minte, în acest mirific cadru, imaginea bunicii.

Micuţă de statură, slăbuţă, cu părul castaniu, legat cu basma, cu ochii mici, vioi, de culoarea castanei, cu un zâmbet cald pe buze atunci când mă zăreşte urcând coasta dealului să ajung acasă, este bunica mea.

Îmi iese în poartă, vioaie, râzând cu faţa plină de bucurie. Îmi oferă cu multă dragoste din ce are ea mai bun şi este tare încântată când vede că darul ei îmi place.

Atunci când nu mănânc sau când fac câte o boacănă, cele două sprâncene subţiri dau să se împreuneze pentru scurtă vreme, iar glasul ei, subţire de obicei, acum pare ceva mai serios. Dar totul dispare încet, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, şi chipul blând şi cald al bunicii mă priveşte din nou.

Este harnică şi pricepută. Ziua întreagă aleargă prin curte şi prin casă, iar mâinile ei micuţe mereu poartă ceva, pentru ca apoi seara să cadă frântă, cu ochii mici picotind lângă mine.

Se întristează când plec şi resemnarea i se citeşte pe chip. Ştiu că bunica aşteaptă să mă întorc cât de curând, cu aceeaşi bucurie şi dragoste.

Popa Mihai Bogdan
Şcoala Nr. 12 Piteşti

Scanned with OKEN Scanner

9. Spuneţi-vă părerea !

De ce credeţi că este folositor să adune copiii fierul vechi? Bifaţi motivele care vi se par potrivite şi adăugaţi altele!

- ❑ fierul va fi refolosit în oţelării;
- ❑ fierul vechi va înlocui o parte din minereul de fier care ar trebui să fie extras pentru uzine;
- ❑ natura va fi mai curată fără deşeuri de fier;
- ❑ se pot câştiga bani frumoşi din vânzarea fierului vechi;
- ❑ elevii pot fi premiaţi pentru colectarea materialelor refolosibile.

10. Alegeţi motivele pentru care se plânge Omul-de-Zăpadă de comportamentul copiilor:

- ○ sunt lipsiţi de respect;
- ○ trag la ţintă în cineva mai slab, lipsit de apărare;
- ○ se distrează pe seama celorlalţi;
- ○ fac glume proaste;
- ○ distrug ce au construit ceilalţi;
- ○ le place să fie răutăcioşi.

11. Motivaţi !

De ce îi oferă Omul-de-Zăpadă băiatului „pălăria“ sa?

- ❑ să scape de greutatea acesteia;
- ❑ să răsplătească purtarea respectuoasă a băiatului;
- ❑ să le facă în necaz celorlalţi copii răutăcioşi;
- ❑ să salveze „pălăria“ de apropierea primăverii;
- ❑ să-i împiedice pe copii să tragă la ţintă;
- ❑ să-i lase o amintire băiatului.

12. Descoperiţi câteva trăsături omeneşti ale Omului-de-Zăpadă. Enumeraţi trei dintre acestea.

Scanned with OKEN Scanner

13. Completaţi enunţurile cu explicaţia potrivită:

- Omul-de-Zăpadă voia să discute cu băiatul pentru că .....
.....
- Băiatul dorea de mult să-i adreseze acestuia o întrebare .....
.....
- Omul-de-Zăpadă îşi scotea pălăria în faţa băiatului fiindcă .....
.....
- Omul-de-Zăpadă a râs când băiatul i-a spus c-ar putea răci deoarece
.....
- Acestuia i-a curs o lacrimă fiindcă .....

Reţineţi !

Povestirea „Pălăria Omului-de-Zăpadă" este o istorisire emoţionantă, din care se pot desprinde multe învăţăminte. Băiatul ascultă de la Omul-de-Zăpadă o lecţie despre respect şi bunătate. Acesta este impresionat de comportamentul politicos al băiatului şi, în semn de preţuire, îi oferă „pălăria" sa de fier pentru a fi dusă la depozitul de colectare a fierului vechi. Emoţionat, băiatul îi promite că la anul îi va aduce o pălărie de pai, uşoară, pentru care Omul-de-Zăpadă mulţumeşte şi o lacrimă caldă îi alunecă pe obraz.

Portofoliu

Prezentaţi câteva activităţi ecologice ale clasei voastre desfăşurate pentru păstrarea unei naturi curate. Ilustraţi-le prin fotografii, pliante, desene.

Menţionaţi ce alte acţiuni aveţi înscrise în „Programul ECO".

Scanned with OKEN Scanner

POVESTEA CROCODILULUI CARE PLÂNGEA

după *Vladimir Colin*

Recorduri... ?

➳ *Crocodilul* nou-născut e de trei ori mai mare decât oul din care abia a ieşit.

➳ Cel mai mare crocodil a fost capturat în Papua, Noua Guinee, în anul 1982, şi avea o lungime de 6,2 metri.

➳ Crocodilii pot trăi între 60 şi 70 de ani şi pot atinge viteze de până la 11 km/h.

➳ O femelă de *papagal* african care trăieşte în Anglia deţine recordul mondial cu un vocabular de 800 de cuvinte.

➳ Recordul de vârstă îl deţine un papagal cacadu, care a murit la 80 de ani, în 1982.

1. Tăiaţi răspunsurile care nu sunt potrivite:

Locul unde se petrece acţiunea:

- O la munte
- O pe malul unei ape
- O la mare

Personajele acţiunii sunt:

- O un crocodil
- O un explorator
- O o căprioară
- O un vânător
- O un papagal

Căprioara a pierit din cauza:

- O răutăţii crocodilului
- O priceperii crocodilului
- O naivităţii sale

Învăţătura povestirii ne îndeamnă:

- O să fim buni cu toată lumea
- O să-i păcălim pe cei naivi
- O să nu avem încredere în necunoscuţi

Scanned with OKEN Scanner

2. Legaţi cuvintele care au acelaşi sens:

a se petrece	ascunziş
explorator	a înţelege
a pricepe	curajos
îndrăzneţ	nelegiuit
ticălos	a se întâmpla
a mângâia	a calma
a linişti	a alina
cotlon	cercetător

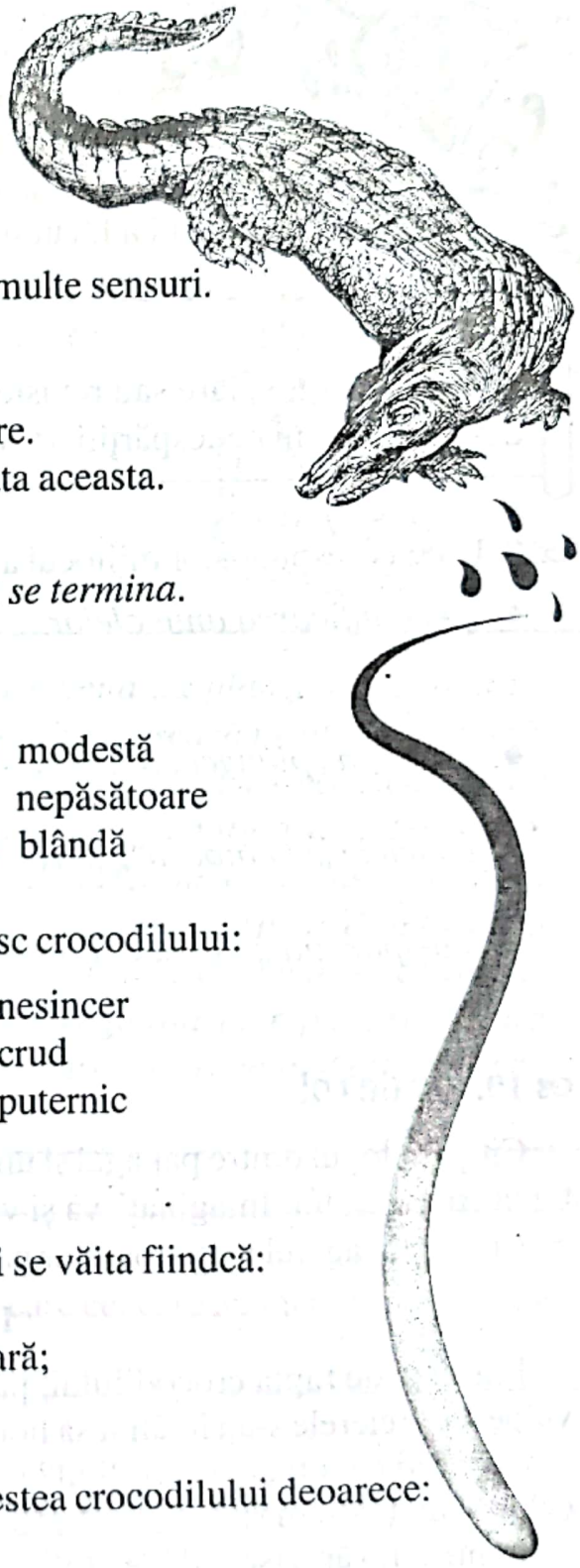

3. Atenţie ! Un cuvânt poate avea mai multe sensuri. Descoperiţi-le!

a se înfunda

Drumul ***se înfunda*** la intrarea în pădure.
Planul pus la cale ***i se înfundase*** de data aceasta.
Soba era ***înfundată*** cu lemne.

Alegeţi dintre: *a umple, a se închide, a se termina.*

4. Bifaţi însuşirile căprioarei:

☐ sensibilă	☐ îngâmfată	☐ modestă
☐ rea	☐ curajoasă	☐ nepăsătoare
☐ iertătoare	☐ naivă	☐ blândă

5. Baraţi trăsăturile care nu i se potrivesc crocodilului:

○ bun	○ sensibil	○ nesincer
○ viclean	○ milostiv	○ crud
○ lacom	○ rău	○ puternic

6. Alegeţi explicaţiile potrivite:

Crocodilul plângea cu lacrimi amare şi se văita fiindcă:
- ❑ îi părea rău de ce făcuse;
- ❑ voia să fie compătimit de căprioară;
- ❑ dorea să atragă atenţia asupra sa.

Căprioara a râs bucuroasă auzind povestea crocodilului deoarece:
- ❑ era răutăcioasă;
- ❑ considera că-şi primise răsplata meritată;
- ❑ crocodilul fusese pedepsit pentru cruzimea lui.

Scanned with OKEN Scanner

Căprioara a încercat să-l liniştească pe crocodil pentru că:

- ❑ era prea bună
- ❑ a crezut că acesta suferă sincer
- ❑ era prostuţă din fire

7. Spuneţi-vă părerea !

Cum de a crezut căprioara că tocmai crocodilul va paşte iarbă alături de ea? Explicaţi.

8. Credeţi că papagalul a făcut o faptă bună? De ce?

Portofoliu

Decupaţi din ziare sau reviste exemple de animale adversare care au devenit prieteni nedespărţiţi. (Câine – pisică, leu – câine etc.)

9. Uniţi corespunzător mijlocul artistic cu rolul acestuia în text:

- *personificarea animalelor* ▸ subliniază dorinţa crocodilului de a-i impresiona pe ceilalţi, de a-şi atrage viitoarea victimă
- *repetiţia „plângea, plângea“* ▸ evidenţiază trăsăturile neobişnuite ale obiectelor
- *epitetele „sănătoasă“, „otrăvitoare“* ▸ subliniază lăcomia şi cruzimea crocodilului
- *comparaţia „o gură cât o şură“* ▸ înzestrează animalele cu însuşiri omeneşti, apropiindu-le de cititor

10. Joc de rol

Citiţi dialogul dintre papagal şi unele animale din pădure care au aflat despre fapta crocodilului. Imaginaţi-vă şi voi unul asemănător, adăugând sfaturile pe care le dă papagalul vieţuitoarelor pădurii.

La sfat

Intrigate de fapta crocodilului, papagalul, leul, iepurele, doi cerbi, furnica, vulpea şi greierele s-au întâlnit să hotărască ce trebuie făcut. Toţi erau indignaţi.

– Vedeţi ce-a făcut crocodilul? Credeaţi că s-a schimbat! începu papagalul cel vorbăreţ. V-am spus eu!

– Într-adevăr, zise vulpea. Toţi ştiu la ce să se aştepte de la mine, toţi ştiu că sunt vicleană şi se feresc de mine! Fapta crocodilului este de neiertat mai ales fiindcă s-a prefăcut că e milos, că plânge şi că e prieten cu sărmana căprioară!

Scanned with OKEN Scanner

– Vai! zise furnicuţa. Ce ruşine să înşeli şi să nu munceşti!

– Ah! Mie mi-e frică rău, rău, de crocodil! zise iepuraşul tremurând tot.

– Deşi despre mine se zice că sunt leneş eu niciodată nu am făcut rău cuiva! spuse greieraşul.

– Crocodilul trebuie neapărat pedepsit! se revoltară cerbii, fraţii căprioarei.

– Şi ce trebuie să facem? îl întrebă papagalul pe leu.

– Crocodilul va fi pedepsit! Ne vom feri de el şi toate animalele vor fi avertizate de pericol! hotărî regele animalelor. Iar tu, Coco, vei sfătui animalele ce au de făcut.

11. Folosiţi următoarele expresii în enunţuri:

- ✔ „a plânge cu lacrimi de crocodil“
- ✔ „a râde cu gura până la urechi“
- ✔ „a mâncat ca un lup“
- ✔ „a alergat ca un ogar“

Reţineţi !

Povestea încearcă să explice ce înseamnă „a plânge cu lacrimi de crocodil“. Lacrimile crocodilului, care o înduioşează pe blânda şi naiva căprioară, se dovedesc a fi nesincere. Viclenia crocodilului devenit dintr-odată milos şi îndurerat de faptele sale o convinge pe căprioară că temutul ei duşman s-a schimbat şi vrea chiar să-l ajute. Gestul ei plin de bunătate o costă însă viaţa. Şi, culmea cruzimii, crocodilul râde cu poftă de naivitatea victimei pe care a înghiţit-o în întregime. Există însă un martor al acestei fărădelegi, papagalul, care povesteşte vieţuitoarelor pădurii despre cruzimea şi ipocrizia crocodilului. În felul acesta, crocodilul este pedepsit moral pentru ticăloşia sa.

Portofoliu

Povestiţi o lectură citită de voi prin care cei care au făcut fapte rele au fost pedepsiţi.

Scanned with OKEN Scanner

SFATUL DEGETELOR

de Elena Farago

1. Legaţi corespunzător:

- *„– N-am fărâmă de mâncare,*
  Frate-arătător!“
- *„– Frate,/ Nu mai sunt deloc bucate,*
  Şi de foame mor!“
- *„– Ce e de făcut acuma*
  Frate inelar?“
- *„ – Ce să faci când nu-i de unde?*
  Om răbda şi noi! ...“
- *„– Ce tot plângem şi ne frângem?*
  Hai la muncă să ne strângem
  Toţi uniţi [...]“

- degetul mijlociu
- degetul inelar
- degetul arătător
- degetul cel mic
- degetul cel mare

2. Completaţi sentimentele încercate de fiecare deget, alegându-le din coloana alăturată:

degetul cel mare	– teamă
degetul arătător	– speranţă
degetul mijlociu	– îngrijorare
degetul inelar	– nepăsare
degetul cel mic	– neputinţă

3. Marcaţi răspunsurile corespunzătoare:

Personajele poeziei sunt:
- ○ colegi de clasă
- ○ cinci vecini
- ○ cele cinci degete de la mână

Degetele sunt supărate fiindcă:
- ○ s-au certat
- ○ nu mai au de mâncare
- ○ nu ştiu ce hotărâre să ia

Învăţătura desprinsă din poezie poate fi exprimată prin proverbul:
- ○ „Cine munceşte are ce mânca.“
- ○ „Graba strică treaba.“
- ○ „Unirea face puterea.“
- ○ „Vorba multă, sărăcia omului.“

Scanned with OKEN Scanner

4. Motivaţi !

De ce degetul cel mic se dovedeşte a fi cel mai isteţ? Alegeţi motivele, adăugând şi voi altele:

- ❑ pune capăt văicărelii fraţilor săi mai mari;
- ❑ găseşte soluţia;
- ❑ îi îndeamnă pe toţi, uniţi, la muncă;
- ❑ nu se lasă speriat de problema ivită;
- ❑ consideră că hărnicia este totdeauna răsplătită;
- ❑ ascultă de fraţii săi mai mari;
- ❑ consideră că orice problemă poate fi rezolvată dacă vrei;
- ❑ este hotărât să-i pună şi pe fraţii săi la treabă.

5. Uniţi cuvintele care au acelaşi sens:

fărâmă	inteligent
bucate	a se înclina
a se apleca	a se uita
a căta	a se aduna
leneş	mâncare
silă	nepăsător
isteţ	neplăcere
a se strânge	a obţine
a câştiga	bucăţică

Din înţelepciunea populară

- Din gura omului bun vorba de rău nu iese niciodată.
- Ce ţie nu-ţi place, altuia nu-i face!
- Bogăţiile trec, dar faptele bune rămân.
- Omul bun după fapte se cunoaşte.
- Lucrul cel mai scump e cinstea,
  dar ce folos, unii o vând prea ieftin.
- Prietenul la vreme de nevoie se cunoaşte.
- Răul nu rămâne nepedepsit.
- Omul inimos
  ca un pom frumos;
  el te umbreşte,
  el te hrăneşte,
  el te încălzeşte.

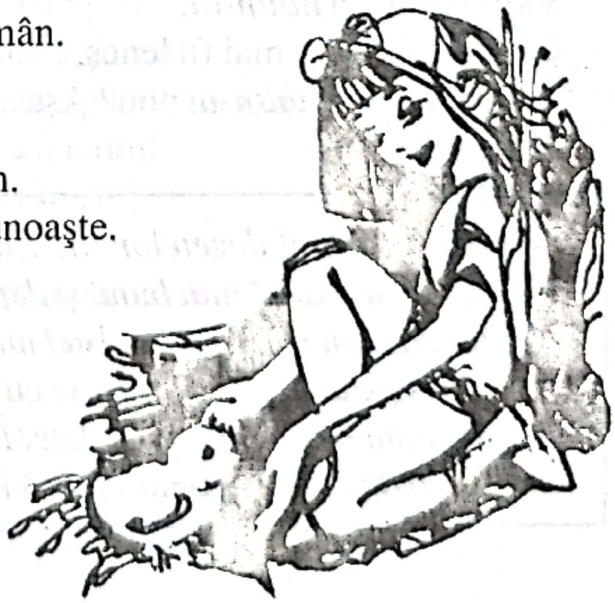

Scanned with OKEN Scanner

6. Grupaţi în două coloane trăsăturile pozitive ale degetului mic şi pe cele negative ale fraţilor săi:

- ⊙ înţelepciune
- ⊙ neîncredere
- ⊙ teamă
- ⊙ voinţă
- ⊙ curaj
- ⊙ lene
- ⊙ încredere
- ⊙ hărnicie
- ⊙ nesiguranţă
- ⊙ hotărâre
- ⊙ nepăsare
- ⊙ îngrijorare

7. Spuneţi-vă părerea !

Personajele poeziei nu alcătuiesc un grup unit deoarece:

- ❑ fiecare deget nu reuşeşte să comunice cu toate celelalte
- ❑ fiecare deget vorbeşte cu degetul cel mai apropiat
- ❑ nu se consultă cu toţii
- ❑ nu se străduiesc să ia împreună o hotărâre
- ❑ nu înţeleg că împreună realizează o forţă

8. Găsiţi proverbul corespunzător următoarelor explicaţii:

❁ Cine vorbeşte mult, acela realizează puţin prin muncă, deci nu se bucură de roade bogate.

❁ Cine amână pentru a doua zi ceea ce poate face astăzi, poate să nu realizeze nimic.

❁ Cine vrea să realizeze prea multe lucruri deodată, poate să nu realizeze nimic, asemenea vânătorului care nu-şi alege bine vânatul.

9. Baraţi varianta incorectă:

– Marcel, *nai/n-ai* luat un pix şi pentru mine?
Viorel cântă la *nai/n-ai*.
Când *n-ai/nai* să mai fii leneş, atunci ai să obţii rezultate bune la învăţătură.
Tu *nai/n-ai* un *nai/n-ai* nou? Aşa am auzit de la prietenul tău.

Reţineţi !

Poezia „Sfatul degetelor“ de Elena Farago este un îndemn la muncă unită pentru o viaţă mai bună şi depăşirea greutăţilor. În faţa văicărelilor fraţilor săi mai mari, degetul cel mic se dovedeşte a fi isteţ şi hotărât. El îi sfătuieşte pe aceştia să termine cu lamentările şi să se unească pentru a obţine pâinea cea de toate zilele. Împreună vor putea să se ajute unii pe alţii, ca o adevărată familie, şi să învingă toate greutăţile.

Scanned with OKEN Scanner

PREPELIŢA ŞI PUII EI

după *Lev N. Tolstoi*

Ştiaţi că... ?

- Dintre cerealele păioase, *ovăzul* se coace şi se recoltează primul.
- Când caii pasc ovăz, devin mai energici.
- În anumite regiuni din Africa şi Asia caloriile provenite din consumul de cereale înseamnă 70% – 80% din raţia alimentară zilnică.
- Oul de *prepeliţă* este considerat un medicament universal.
- Există 45 de specii de prepeliţă. Prepeliţa japoneză cântăreşte 250 de grame şi dă în jur de 250 de ouă pe an, în timp ce prepeliţa indiană cântăreşte 100 de grame şi dă în jur de 100 de ouă pe an.

1. Marcaţi răspunsurile corecte:

Locul întâmplării este:
- O marginea pădurii
- O un lan de porumb
- O un lan de ovăz

Timpul acţiunii este:
- O la începutul verii
- O în vremea recoltării ovăzului
- O la începutul toamnei

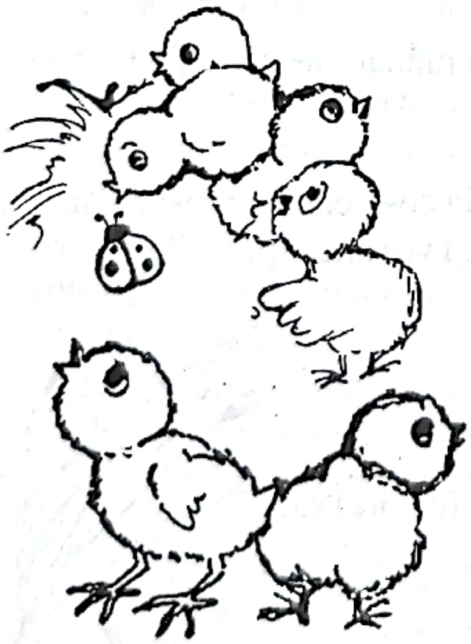

Personajele întâmplării sunt:
- O prepeliţa
- O puişorii
- O vânătorul
- O stăpânul lanului
- O feciorul
- O sătenii

Învăţătura desprinsă ne îndeamnă:
- O să ne bazăm pe sprijinul celorlalţi
- O să nu mai amânăm ceea ce putem face
- O să rezolvăm problemele singuri, fără ajutorul altora

Scanned with OKEN Scanner

2. Puneţi în ordine ideile din planul simplu de idei:

- ☐ Prepeliţa află că ovăzul urma să fie cosit cu ajutorul vecinilor şi al prietenilor.
- ☐ Stăpânul hotărăşte să cosească lanul împreună cu fiul său.
- ☐ O prepeliţă împreună cu puişorii ei îşi avea cuibul într-un lan de ovăz.
- ☐ Prepeliţa aude că au fost chemate la cosit rudele stăpânului.
- ☐ Prepeliţa decide în sfârşit să se mute cu puişorii din lan.

3. Înlocuiţi cuvintele subliniate cu termeni având acelaşi sens, extraşi din text:

Prepeliţa ***revenea*** seara cu ***mâncare*** pentru puişori. Ea află că stăpânul şi-a trimis ***fiul*** să-i cheme pe vecini şi prieteni la ***cosit***. Prepeliţa îl asigură pe puişor că n-are de ce să-i fie ***frică***, deoarece ovăzul nu va fi secerat atât de ***iute***. A doua seară, un alt puişor ***se repezi*** să-i dea vestea că au fost chemate rudele să vină ***obligatoriu*** la coasă. Prepeliţa l-a liniştit pe puişor spunându-i ***să nu se teamă***, că nici a doua zi ***nu vor sosi*** la secerat. După ce a aşteptat ***inutil*** să primească ***sprijin***, stăpânul, văzând că ovăzul a dat ***în copt***, a hotărât ***să rânduiască*** cele ***necesare*** pentru secerat. El ***a decis*** că a doua zi, cum ***se va lumina de ziuă***, va veni împreună cu feciorul şi ***vor începe*** singuri să cosească. Abia atunci prepeliţa a considerat că ***se cuvenea să plece*** din lan.

4. Notaţi cuvintele cu sens opus:

a veni ⟶	a se grăbi ⟶
e rău ⟶	pretutindeni ⟶
repede ⟶	rânduială ⟶

5. Motivaţi !

Prepeliţa a dat dovadă de înţelepciune când a amânat plecarea din lan.

6. Spuneţi-vă părerea !

De ce credeţi că prietenii şi rudele nu au venit la cosit când au fost chemate? Bifaţi motivele care vi se par potrivite, adăugând şi voi altele posibile:

- ❑ aveau şi ei de secerat;
- ❑ nu aveau timp;
- ❑ nu primeau bani;
- ❑ munca la cosit era grea;
- ❑ considerau că stăpânul avea destul ajutor în feciorul său;
- ❑ stăpânul şi feciorul erau capabili de muncă.

Scanned with OKEN Scanner

7. Completaţi:

a) Iarba se coseşte cu C□□□□.
Ovăzul se seceră cu S□□□□□.
Astăzi, grâul se seceră cu S□□□□□□□□□□.
Ogorul se ară cu T□□□□□□□□.

b) Cumnatul este soţul ..... unei persoane.
Cumătrul este ..... unei persoane.
Socrul este ..... miresei sau al mirelui.
Naşul este persoana care ..... sau .....

8. Alcătuiţi enunţuri utilizând cuvintele: *nimeni, nicăieri, niciodată, nimic.*
Precizaţi ce fel de propoziţii aţi obţinut.

9. Argumentaţi !

De ce s-a hotărât stăpânul să coseasă singuri lanul? Indicaţi două, trei motive.

10. Joc de rol

Împărţiţi-vă în două echipe şi motivaţi pro sau contra faptul că stăpânul lanului era un bun gospodar.

Numiţi un judecător care va cântări argumentele şi va da decizia finală.

Reţineţi !

Povestirea prezintă o întâmplare plină de tâlc din care se desprinde înţelepciunea mamei. Aceasta află de la puişorii ei că stăpânul lanului unde îşi aveau cuibul a hotărât să coseasă ovăzul. Prepeliţa nu s-a grăbit să se mute auzind că stăpânul a chemat în prima zi vecinii şi prietenii, iar în ziua următoare rudele. Când a văzut că nu primeşte niciun ajutor de nicăieri, stăpânul i-a spus feciorului său că în ziua următoare se vor apuca singuri de cosit. Abia atunci, mama-prepeliţă şi-a anunţat puişorii că se vor muta din lan.

Din lectură desprindem învăţătura să nu aşteptăm ajutorul din partea celorlalţi, ci să căutăm să rezolvăm singuri ceea ce avem de făcut.

Scanned with OKEN Scanner

11. Citiţi dialogul telefonic între un copil şi un dispecer de la Serviciul de Ambulanţă. Transformaţi apoi dialogul în povestire.

– Alo? 961? Serviciul de Ambulanţă?
– Da, puişor. Ce doreşti?
– Sunt singur acasă cu bunica şi i-a venit rău. Nu ştiu ce să fac.
– Nu te speria! Unde sunt părinţii tăi?
– Părinţii mei au plecat în judeţul Vaslui, de ieri.
– Bunica ta poate să vorbească acum?
– Nu! S-a aşezat pe pat şi mi-a spus să sun la Salvare. De-abia mai respiră.
– Ce adresă aveţi? Ce familie?
– Familia Elefterie Ion, B-dul Păcii, Bloc 123. Sc. B, Ap. 10.
– Cheamă un vecin şi aşteaptă că vine o ambulanţă. Nu te speria. Ce număr de telefon aveţi?
– 6257540.
– Aşteaptă, că te mai sun peste cinci minute.
– Mulţumesc. Dar grăbiţi-vă, bunica suferă de inimă.

Scanned with OKEN Scanner

DUPĂ ASEMĂNAREA LOR

după *Emil Gârleanu*

1. Baraţi explicaţiile greşite:

Timpul acţiunii este:
- ○ în zilele creaţiei
- ○ la începutul istoriei
- ○ în urmă cu câteva sute de ani

Personajele povestirii sunt:

○ Dumnezeu	○ fluturele
○ broasca	○ raţa
○ omul	○ păianjenul
○ albina	○ elefantul
○ leul	○ şopârla
○ libelula	○ crocodilul
○ privighetoarea	○ rândunica

Mesajul textului exprimă ideea următoare:
- ○ Bunătatea este cel mai frumos dintre sentimente.
- ○ Invidia şi răutatea au fost apreciate.
- ○ Dumnezeu este bun şi drept, cunoscând inima şi mintea celorlalte vieţuitoare.

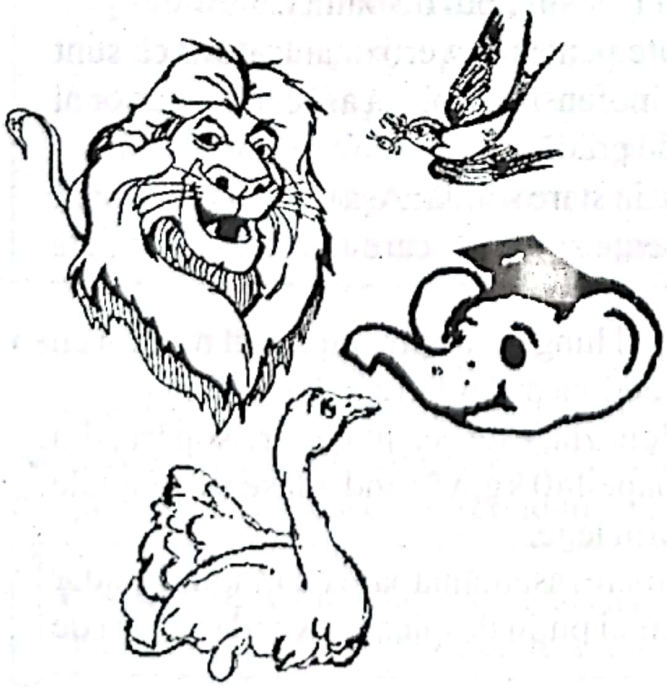

2. Legaţi cuvintele având acelaşi sens:

lighioane	delicată
sfat	a crea
a plăsmui	invidioasă
supărată	vieţuitoare
fiinţă	povaţă
a chema	frumos
gingaşă	a pofti
mărinimoasă	generoasă
chipeş	animale

Scanned with OKEN Scanner

3. Alegeţi din coloana alăturată sentimentele pe care le descoperă Dumnezeu la celelalte animale:

leul → *ura*
raţa →
elefantul →
broasca →
rândunica →

- invidia
- egoismul
- mărinimia
- ura
- îngâmfarea
- răutatea

4. Spuneţi-vă părerea !

a) Din ce cauză cele patru vieţuitoare întrebate au ales cele mai urâte sau neimportante trăsături ale corpului lor pentru a le oferi ca model noii fiinţe?

b) Cu ce însuşire a înzestrat Dumnezeu noua fiinţă?

5. Ce alte trăsături aţi fi ales voi de la cele patru vieţuitoare?

Exemplu: *În locul ochilor bulbucaţi ai broaştei, aş fi ales culoarea verde.*

De la fluture, luam ..... aripilor.
De la albină, alegeam .....
De la păianjen, ...
De la şopârlă, ...

Ştiaţi că... ?

↦ *Broaştele* otrăvitoare au pete colorate foarte viu, care avertizează atacatorul că sunt foarte veninoase.

↦ Broaştele au servit omului pentru prepararea unor leacuri populare, iar azi se consumă în toată lumea deliciosul „pui de baltă".

↦ Mulţi *fluturi* au petele colorate pentru a avertiza atacatorii că sunt foarte neplăcuţi la gust. Unii fluturi inofensivi copiază aspectul exterior al celorlalţi, pentru a fi lăsaţi în pace de prădători.

↦ *Păianjenii* nu pot mânca hrana în stare solidă. Aşa că prin muşcătură introduc în corpul victimei nişte esenţe speciale, care fac ca măruntaiele acesteia să devină lichide.

↦ *Libelulele* sunt insecte cu corpul lung şi subţire, cu capul mare şi cu două perechi de aripi străvezii care acţionează relativ independent.

↦ *Varanul* de Komodo, din Indonezia, este cea mai mare şopârlă din lume; are peste 3 m lungime şi aproape 140 kg, vânând adesea şi animale de mari dimensiuni. Este protejat prin lege.

↦ *Lăstunul* este o pasăre migratoare, asemănătoare cu rândunica, dar cu dimensiuni mai mici şi cu coada mai puţin despicată, având o viteză de zbor mare (300 km/h).

Scanned with OKEN Scanner

6. Motivaţi !

a) De ce credeţi că leul îl ura pe tigru?
b) De ce raţa era invidioasă pe lebădă?
c) De ce elefantul a dorit să fie creat şoricelul?

7. Alegeţi explicaţiile potrivite, adăugând şi voi alte motive.

Libelula nu este o „dihanie“ fiindcă:

- ❑ nu este înspăimântătoare;
- ❑ este gingaşă şi graţioasă;
- ❑ este lipsită de răutate şi cruzime;
- ❑ nu face rău nimănui;
- ❑ nu este dăunătoare naturii;
- ❑ nu are dimensiuni mari.

8. Completaţi cu răspunsurile potrivite:

➪ Dumnezeu a dorit să creeze ultimele vieţuitoare după sfatul celorlalte fiindcă .....

➪ Leul îl ura pe tigru deoarece .....

➪ Raţa era invidioasă pe lebădă pentru că .....

➪ Elefantul a dorit să fie creat şoricelul deoarece .....

➪ Broasca, fluturele, albina, păianjenul şi şopârla au vrut ca Dumnezeu să plăsmuiască „o dihanie“ fiindcă .....

➪ Rândunica a dorit o pasăre mai frumoasă decât ea pentru că .....

Reţineţi !

Aceasta este o legendă biblică în care se explică cum au fost create vieţuitoarele. Dumnezeu a dorit să plăsmuiască ultimele creaturi cerând sfatul celorlalte fiinţe, pentru a le cunoaşte mai bine mintea şi sufletul. Răutatea, invidia şi egoismul acestora au ieşit la iveală. Atotputernicul însă a dăruit libelula cu gingăşie, plăsmuind nu o „dihanie“, ci o insectă plină de graţie. Doar generoasa rândunică a dorit o pasăre mai frumoasă decât ea, dar Dumnezeu a creat lăstunul, care să nu o întreacă în frumuseţe.

9. Joc de rol

Imaginaţi o discuţie între libelulă şi vieţuitoarele care au oferit sugestii Celui Atotputernic. Surprindeţi trăsăturile libelulei ţinând de mintea şi sufletul acesteia în opoziţie cu fiinţele care o condamnaseră să fie o „dihanie“.

Portofoliu. Citiţi o fabulă având ca personaje animale şi arătaţi ce trăsături omeneşti sunt criticate de către autor.

Scanned with OKEN Scanner

CUMĂTRA VULPE

de *Otilia Cazimir*

1. Încercuiţi răspunsurile corecte:

Locul unde se desfăşoară acţiunea poeziei:

- ○ în dumbravă
- ○ în poiană
- ○ lângă casă

Personajele care apar în poezie:

- ○ vulpea
- ○ Catincuţa
- ○ Ilenuţa
- ○ gâştele
- ○ Grivei
- ○ vânătorul
- ○ oiţele
- ○ răţuştele

Învăţătura poeziei este că:

- ○ vulpea dorea să verifice atenţia fetiţelor
- ○ fetiţele împreună cu căţeluşii au reuşit să alunge vulpea cea vicleană
- ○ cei slabi pot izbândi dacă sunt uniţi

2. Răspundeţi şi argumentaţi prin versuri din poezie:

a) Cine a dat semnalul că duşmanul pândea în apropiere?

b) Ce au folosit fetiţele ca să alunge vulpea?

c) Cine le-a sărit în ajutor fetelor, apărând gâştele şi mioarele?

3. Alegeţi explicaţiile potrivite:

„o vulpe răutăcioasă“ semnifică:

- ❑ vicleană
- ❑ curajoasă
- ❑ poznaşă

„Să poftească-aici – urâta! ...“ exprimă:

- ❑ hotărârea fetelor de a-şi apăra avutul
- ❑ neîncrederea copiilor
- ❑ faptul că vulpea e nesuferită

Scanned with OKEN Scanner

„Asta zic şi eu ispravă!“ sugerează:

- ❑ mulţumirea poetei că vulpea a fost alungată
- ❑ admiraţia autoarei faţă de curajul fetelor
- ❑ concluzia glumeaţă a poeziei

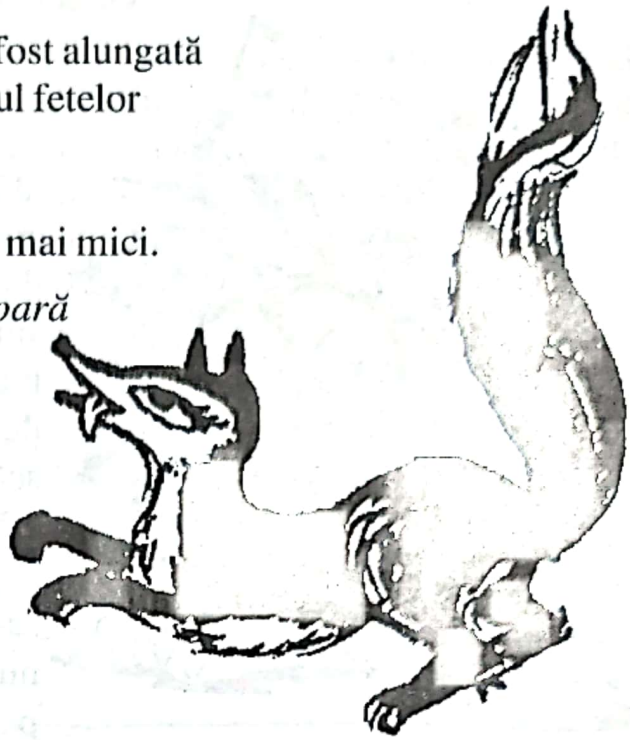

4. Notaţi cuvintele care arată obiecte mai mici.

Exemplu: *dumbravă* ⟶ *dumbrăvioară*

gâscă ⟶
vulpe ⟶
masă ⟶

coadă ⟶
poiană ⟶
oaie ⟶

5. Descoperiţi în poezie, apoi transcrieţi cuvintele care arată obiecte mai mici. Ce credeţi că exprimă aceste cuvinte?

- ❑ o lume a copilăriei
- ❑ simpatia autoarei faţă de ceea ce descrie
- ❑ obişnuinţa autoarei de a alinta

6. Copiaţi versurile din poezie care exprimă „agitaţie, spaimă“ şi „linişte“. Subliniaţi verbele şi observaţi ce exprimă acestea.

7. Scrieţi cuvintele cu sens opus celor de mai jos, descoperite în poezie:

a tăcea ⟶
grasă ⟶
sătulă ⟶

deştept ⟶
simpatic ⟶
zgomot ⟶

Scanned with OKEN Scanner

8. Citiţi lectura despre pisoiul care pândea o vrăbiuţă, apoi descrieţi şi voi un animal viclean pe care îl cunoaşteţi.

„Uite o vrăbiuţă...“ se gândi pisoiul cel mic şi negru din curtea bunicilor. Pare micuţ, dar pisica cea bătrână, mama lui, l-a lăsat singur, ca să înveţe să se descurce. Lângă masa din curte stă o vrăbiuţă care mănâncă de zor. Pisicel, că aşa i se zice, stă lângă un scăunaş, foarte aproape de masa unde se află vrăbiuţa, şi porneşte pâş-pâş.

„Ce foame mi-e... Şi mama m-a lăsat să-mi caut singur de mâncare! Iar Dănuţa nu e acasă, să-mi dea ceva bun! Trebuie să păşesc tiptil cum am văzut la fraţii mei. Dar cum s-o prind? Ah... uite că se depărtează. De altfel, parcă mi-e milă de ea. Poate are şi ea fraţi, copii, părinţi, care vor plânge după ea. Auu... dar burtica? N-am mâncat de ieri! Uite cum ciuguleşte şi ea nişte firimituri... Nici nu mă observă. Şi ce mică e! Dar vai! Dacă mă prinde Dănuţa ce vreau să fac, nu se mai joacă deloc cu mine! Mi-e foame!!! Şi am amorţit stând aşa! Dacă zboară când sar eu s-o prind? Să încerc totuşi...“ Şi ţuşti pe vrăbiuţa neatentă.

Toate animalele din ogradă au văzut, rămânând nemişcate, cu răsuflarea tăiată. Vrăbiuţa a zburat la timp. Însă de acum, Pisicel a învăţat mai multe.

9. Baraţi variantele incorecte:

- Poeta *va/v-a* înfăţişat o întâmplare plină de învăţăminte.
- Vulpea pândea în tufiş, doar *v-a/va* putea prinde o gâscă grasă.
- – Vulpe, *n-ai/nai* să prinzi vreo gâscă, îi spune Ilenuţa.
- Să ştii că *nai/n-ai* ruşine, adăugă îndârjită şi Catincuţa.

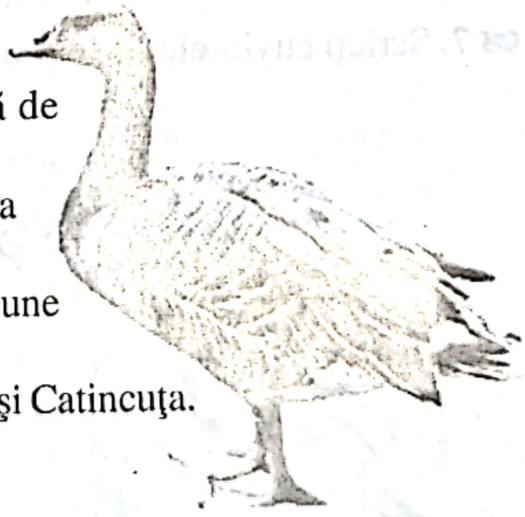

10. Compunere

Citiţi compunerea „O faptă bună“ şi povestiţi o întâmplare asemănătoare pe care aţi trăit-o împreună cu colegii voştri.

Scanned with OKEN Scanner

O faptă bună

Nicoleta, prietena mea din copilărie, era o fată tare bună şi miloasă, având grijă de cei năpăstuiţi. Într-o vară, Lupoaica, câinele lup al bunicilor mei, a dat naştere la şapte căţeluşi durdulii. Nouă ne plăcea mult să ne jucăm cu ei. Dar, într-o zi, un căţeluş a fost lovit de o căruţă. Cât suferea... Era lovit la o lăbuţă şi nu mai putea merge! Stătea mai tot timpul singur; ceilalţi fraţi se jucau, erau veseli şi sănătoşi. „Şchiopătilă" se făcea din ce în ce mai urât. Nimeni nu avea grijă de el! Nici măcar eu!

Până a venit Nico prin ogradă! Cum l-a văzut pe micuţul părăsit, s-a pus imediat pe treabă. L-a luat cu ea, l-a bandajat, l-a dus repede la veterinar, apoi i-a dat să mănânce, având tot timpul grijă de el. Şi mai ales l-a iubit, s-a purtat frumos cu el, îl mângâia şi-i vorbea ca unui prieten.

Astfel, când toţi credeau că n-o să se mai facă bine, Şchiopătilă s-a vindecat. De atunci, el i-a rămas devotat Nicoletei. Nico stă la casă acum, iar câinele ei credincios, un câine impunător admirat de toţi, este chiar „slăbănogul" Şchiopătilă.

Reţineţi !

Poezia „Cumătra vulpe" de Otilia Cazimir înfăţişează o întâmplare cu roşcata cea vicleană. Aceasta stătea la pândă, flămândă, visând să aibă la masă o gâscă grasă. Gâştele au prins de veste şi au început „să ţipe" şi să-şi ia zborul. Ilenuţa şi Catincuţa, deşi mici, au sărit cu bâta şi ciomagul să-şi apere avutul. Căţeluşii s-au grăbit şi ei, iar cumătra era gata să-şi lase coada „între colţii lui Grivei". În finalul poeziei, se lasă din nou liniştea peste dumbrăvioară, unde pasc la soare şapte gâşte şi trei mioare, vegheate cu grijă de cele două fetiţe. Mesajul poeziei exprimă învăţătura proverbului: „Unde-s doi, puterea creşte".

11. Compunere

Redactaţi o compunere după următorul plan de idei:

- Este o zi frumoasă de vară.
- Monica aşază masa, pune cu grijă smântâna în farfurie.
- Pisica a intrat pe fereastra deschisă.
- Atrasă de mirosul smântânii, pisica răstoarnă cutia, care se împrăştie pe masă.
- Când se întoarce în cameră, Monica ceartă pisica, dar o iartă, lăsând-o să mănânce smântâna vărsată.
- Apoi o trimite afară şi închide geamul.

Fiţi atenţi la următoarele detalii:
„s-a furişat în tăcere", „privea cu lăcomie", „a aşezat cu grijă şerveţelul înflorat", „a mustrat-o, descoperind cine era vinovatul", „pisica a ridicat o lăbuţă, înţelegând gestul mustrător al fetei", ...

Scanned with OKEN Scanner

Lectură suplimentară

PRINŢUL FERICIT

după *Oscar Wilde*

1. Marcaţi răspunsurile potrivite:

Personajele povestirii sunt:

- ○ Rândunelul
- ○ primarul
- ○ Prinţul fericit
- ○ femeia cu copilul bolnav
- ○ fetiţa cu chibriturile
- ○ învăţătorul
- ○ studentul
- ○ consilierii
- ○ oamenii săraci
- ○ bătrâna bolnavă

Prinţul Fericit era:

- ○ conducătorul unei ţări
- ○ o statuie
- ○ simbolul bunătăţii

Învăţătura povestirii este următoarea:

- ○ fericirea înseamnă să fii bogat
- ○ adevărata fericire constă în a-i ajuta pe ceilalţi
- ○ fericirea se împlineşte ajungând conducător
- ○ nu trebuie să te conduci după aparenţe

2. Încercuiţi motivele adevărate pentru comportamentul Prinţului şi al Rândunelului:

Prinţul fusese fericit cât trăise pentru că:

- ❑ nu ştia ce se întâmplă în cetate;
- ❑ stătea închis în palat, departe de oameni;
- ❑ îşi imagina că toată lumea este fericită.

Prinţul plângea pentru că:

- ❑ descoperise că nu cunoştea adevărata viaţă a cetăţii;
- ❑ începuse să vadă urâţenia şi amărăciunea vieţii oamenilor simpli;
- ❑ nu putea să se mişte ca să-i ajute pe ceilalţi.

Prinţul a dăruit ceea ce avea mai valoros pentru:

- ❑ a alina suferinţele celor necăjiţi;
- ❑ a se lăuda cu faptele sale;
- ❑ a primi recunoştinţa oamenilor simpli.

Scanned with OKEN Scanner

Rândunelul nu şi-a mai continuat călătoria cu scopul de:

- ❑ a-l ajuta pe Prinţ, care nu mai vedea;
- ❑ a realiza faptele bune ale Prinţului;
- ❑ a se lăuda cu faptele sale.

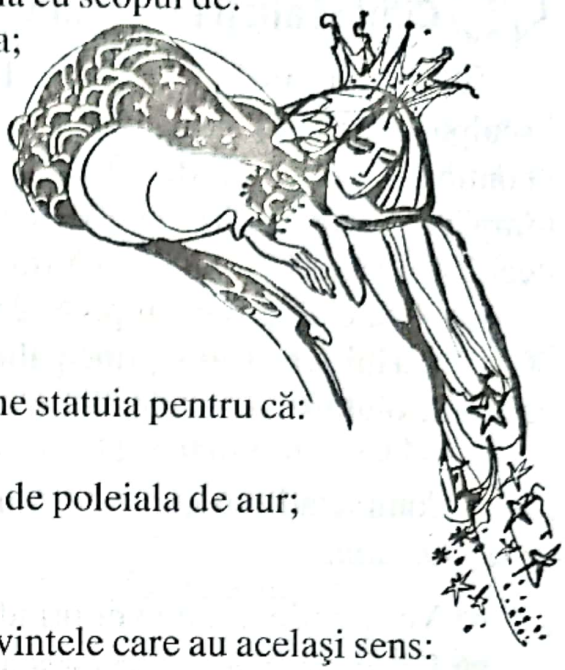

Rândunelul a ales să-şi sacrifice viaţa:

- ❑ să-l ajute pe prietenul său, prinţul;
- ❑ să-i ajute pe oamenii nefericiţi;
- ❑ vremea se înrăutăţise.

Primarul şi consilierii au hotărât să dărâme statuia pentru că:

- ❑ era prea veche;
- ❑ nu mai era atât de frumoasă, lipsită de poleiala de aur;
- ❑ voiau să înalţe o nouă statuie.

3. Uniţi cuvintele care au acelaşi sens:

odihnă	urâţenie
culcuş	a decide
vreme	repaus
hidoşenie	a cădea
amărăciune	sărman
biet	adăpost
a se prăbuşi	suferinţă
a dărâma	a distruge
a hotărî	timp

4. Alegeţi perechile de cuvinte cu sens opus:

înalt	⟶
a acoperi	⟶
luminos	⟶
hidoşenie	⟶
amărăciune	⟶
bolnav	⟶
sărac	⟶
îngheţ	⟶
mort	⟶

sănătos *dezgheţ* *bucurie* *scund* *viu* *bogat* *frumuseţe* *întunecos* *a descoperi*

5. Spuneţi-vă părerea !

Când a fost prinţul cu adevărat fericit, cât a fost în viaţă sau după aceea? Argumentaţi.

Scanned with OKEN Scanner

Citiţi şi aflaţi mai mult !

☞ **Columna lui Traian** a fost ridicată la Roma, în anul 113, operă a sculptorului şi arhitectului Apollodor din Damasc. Este împodobită cu un şir continuu de sculpturi de la bază spre vârf, pe care sunt narate faptele istorice ale împăratului roman Traian. Are o înălţime de 39,18 m şi un diametru de 4 m. În cei 200 de metri de bandă în formă de spirală sunt reprezentate 124 de episoade din războaiele dacice, cu peste 2500 de figuri, printre care şi regele Decebal. Columna lui Traian este principalul izvor al istoriei războaielor dacice. În 117, în soclul Columnei a fost depusă o urnă cu cenuşa împăratului Traian.

6. Completaţi enunţurile cu următoarele ortograme: *într-o, s-a/sa, i-a/ia, i-au/iau, s-au/sau.*

- Vor prinde ..... nu vor prinde peşte? Ce mai contează?
- De dimineaţă, ... zi cu soare, Codruţ ..... dus la bunica lui. Intenţia ..... era să ..... undiţa ca să-şi încerce norocul în iazul din apropiere. Despre planul său ..... spus şi prietenului său, Marcel, care ..... hotărât să-l însoţească.

– Trebuie să ..... şi momeală, nu-i aşa? întrebă Codruţ.

– Desigur! răspunse Marcel. Ei ..... spus bunicii că ..... ceva de mâncare la ei, fiindcă vor să plece cât mai repede la pescuit.

Bunica ..... privit blând şi băieţii ..... dus în drumul lor.

Reţineţi !

Povestirea lui Oscar Wilde arată că adevărata fericire constă în a-i ajuta pe ceilalţi. Nu bogăţia, nu izolarea într-o lume a fericirii amăgitoare l-au făcut fericit pe prinţ. Ajutorul dat celor sărmani, aflaţi în suferinţă, i-a dat adevărata mulţumire.

Rândunelul ascunde în trupuşorul său un suflet mare şi se dovedeşte a fi un adevărat prieten. Îi îndeplineşte rugăminţile prinţului şi, când îl vede că-şi sacrifică vederea pentru fericirea oamenilor în suferinţă, hotărăşte să nu mai plece. Frigul iernii îl doboară, făcându-l să rămână pentru totdeauna lângă prietenul său.

Hotărârea primarului şi a consilierilor de a dărâma statuia rămasă fără strălucirea ei de odinioară ne îndeamnă să nu judecăm oamenii după înfăţişarea lor, ci să le respectăm faptele.

Scanned with OKEN Scanner

7. Compunere

Găsiţi un alt final al povestirii.

Sugestie: Fetiţa primarului a trecut pe lângă statuie şi a văzut Rândunelul aproape fără suflare. L-a luat acasă şi i-a salvat viaţa. Acesta i-a povestit fetiţei despre Prinţul Fericit. Într-o zi de primăvară, Prinţul a auzit glasul cunoscut al Rândunelului, care s-a apropiat şi i-a mângâiat obrajii cu aripioarele. Fetiţa, emoţionată, l-a rugat pe tatăl său să-i redea Prinţului frumuseţea de altădată.

Acesta privea blând către cetate, alături de prietenul său, Rândunelul, căutând alte modalităţi de a-i ajuta pe oameni. Acum aveau însă de partea lor şi fetiţa, şi conducerea primăriei. Era un nou început. Cei doi prieteni zâmbeau fericiţi.

Ştiaţi că... ?

- Bisericile ruseşti au cupolele acoperite cu foiţe de aur.

- *Piaţa Catedralelor* este inima *Kremlinului* din Rusia. Ea este înconjurată de 6 clădiri, din care trei catedrale. *Catedrala Adormirii* este cea mai veche, terminată în 1479 şi are cinci turle ale căror cupole sunt aurite. *Catedrala Bunei Vestiri*, cu 9 cupole aurite, a fost terminată în 1489.

- *Myanmar* (Birmania), cel mai mare stat din Asia de Sud-Est, poate fi numit şi „ţara aurului". În *Yangon*, capitala ţării, se află complexul de temple Shewedagon. Templul principal este placat în întregime în aur. Turla este din aur masiv şi cântăreşte peste o tonă. Partea superioară a fost decorată cu 1090 de diamante şi cu 1338 de alte nestemate, în vârful ei fiind aşezat un glob de aur împodobit cu 4350 de diamante. Pagodă-gigant, Templul Shedagon este mândria oraşului Yangon. Este cel mai mare monument placat cu aur, cel mai mare templu şi cea mai preţioasă clădire din lume.

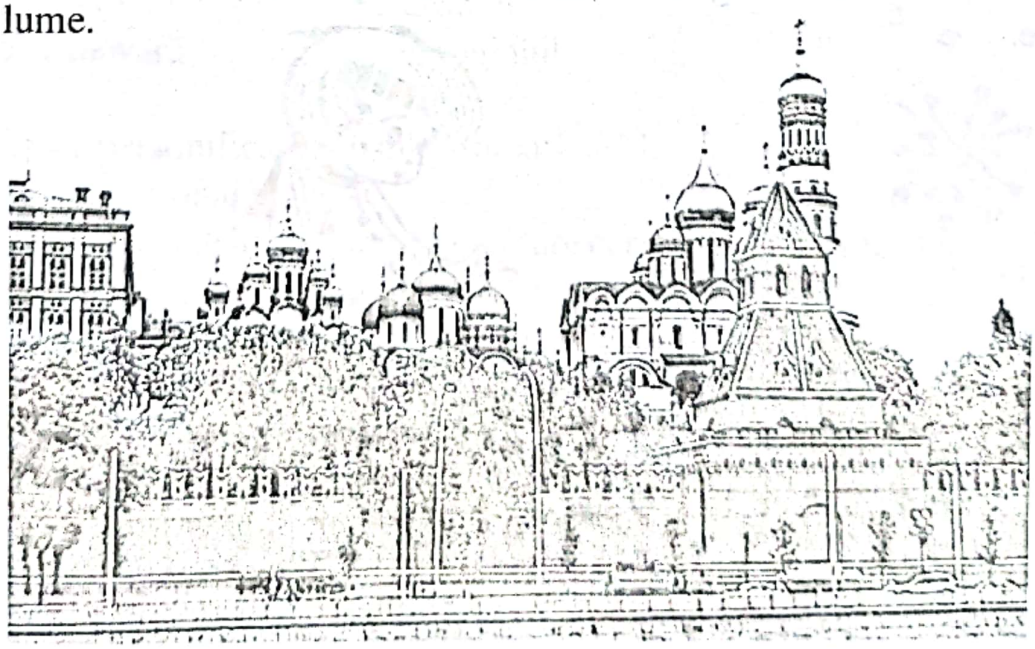

Scanned with OKEN Scanner

EVALUARE

Citiţi cu atenţie textul şi răspundeţi:

„M-am dus la Sf. Ion să fac o vizită doamnei Maria Popescu, o veche prietină, ca s-o felicit pentru onomastica unicului său fiu, Ionel Popescu, un copilaş foarte drăguţ de vreo opt anişori. N-am voit să merg cu mâna goală şi i-am dus băieţelului o minge foarte mare de cauciuc şi foarte elastică. Atenţiunea mea a făcut mare plăcere amicei mele şi mai ales copilului, pe care l-am găsit îmbrăcat ca maior de roşiori în uniformă de mare ţinută."

(I. L. Caragiale, *Vizită...*)

1. Precizaţi locul, timpul şi personajele schiţei.

2. Scrieţi cuvintele care au acelaşi sens cu următoarele: *fiu, unic, atenţiune.*

3. Notaţi cuvintele cu sens opus următoarelor: *prieten, drăguţ, elastică.*

4. Formulaţi ideea principală din fragmentul dat.

5. Alcătuiţi enunţuri cu substantivele proprii din text.

6. Alegeţi din text trei substantive diferite ca gen şi indicaţi forma de plural.

7. Imaginaţi un dialog între Ionel Popescu şi autor, după prezentările de rigoare.

Scanned with OKEN Scanner

IARNA

de *Vasile Alecsandri*

1. Uniţi cuvintele care au acelaşi sens:

văzduh	omăt	*fantasmă*	a se deplasa
cumplit	nemilos	*înşirat*	a dispărea
zale	mângâia	*a se pierde*	cărare
a se prevedea	clopoţei	*drum*	aşteptat
mândră	a se arăta	*a înceta*	înşiruit
a dezmierda	armură	*dorit*	voios
ninsoare	frumoasă	*vesel*	vedenie
zurgălăi	cer	*a trece*	a se termina

2. Completaţi cu termenii având sens opus extraşi din poezie:

blândă → .....
scurte → .....
strălucitor → .....
bătrâneţe → .....
apropiere → .....
a apărea → .....
a începe → .....
trist → .....

3. Baraţi răspunsurile nepotrivite:

Tabloul descris este de:
- ○ toamnă târzie
- ○ iarnă
- ○ primăvară

Culoarea care domină este:
- ○ griul
- ○ albul
- ○ ruginiul

Iarna este personificată sub înfăţişarea:
- ○ unui personaj blând
- ○ unei bătrâne înspăimântătoare care cerne norii de zăpadă
- ○ unei tinere care povesteşte un basm

Ţara apare şi ea personificată:
- ○ ca o zână
- ○ ca o crăiasă a zăpezii
- ○ ca o tânără femeie cu umeri albi
- ○ ca o femeie de la ţară

Prezenţa omului se face simţită prin:
- ○ imaginea satelor îngropate în zăpadă
- ○ şirul plopilor pierzându-se în zare
- ○ fumul alb ieşind din vetrele calde
- ○ imaginea saniei trecând peste văi

Scanned with OKEN Scanner

4. Alegeţi explicaţiile potrivite:

„cerne norii“ sugerează:
- ❑ un personaj înspăimântător care cerne ninsoarea ca printr-o sită uriaşă;
- ❑ zăpada cade cu fulgi mici şi deşi;
- ❑ bate vântul viscolind omătul.

„troiene călătoare adunate-n cer grămadă“ dobândesc înfăţişarea:
- ❑ unor călători pornind la un drum lung;
- ❑ valurilor de zăpadă care se împrăştie duse de vânt;
- ❑ unor nămeţi viscoliţi.

„Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de fluturi albi“ exprimă:
- ❑ gingăşia şi albul strălucitor al fulgilor de nea asemenea aripilor unor fluturi;
- ❑ mulţimea fulgilor de omăt asemănătoare unui roi de fluturi albi;
- ❑ viscolul orbitor.

„Soarele rotund şi palid se prevede pintre nori
Ca un vis de tinereţe pintre anii trecători“ sugerează:
- ❑ tristeţea poetului odată cu trecerea timpului;
- ❑ amintirea unui tablou admirat în tinereţe;
- ❑ imaginea fugară şi palidă a soarelui semănând cu amintirea depărtată a tinereţii.

„Ca fantasme albe plopii înşiraţii se pierd în zare“ apar ca:
- ❑ năluciri ale spaimei poetului;
- ❑ umbre ale vieţii dispărute;
- ❑ lumânări albe înşirate pe marginea drumului.

„satele pierdute sub clăbuci albii de fum“ exprimă:
- ❑ sugestia supremaţiei albului zăpezii;
- ❑ căldura din vetre;
- ❑ singurul semn de viaţă din pustiul de zăpadă.

„Oceanul de ninsoare“ sugerează:
- ❑ ninsoarea viscolită precum valurile oceanului;
- ❑ ninsoarea a căzut neîncetat ca apele din ocean;
- ❑ întinderea albă nemărginită asemenea oceanului.

Scanned with OKEN Scanner

5. Completaţi cu alte adjective deosebite substantivele:

fum	**natură**	**cer**	**întindere**
albastru	lucitoare	senin	nemărginită
subţire	imaculată	limpede	viscolită
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

6. Scrieţi adjectivele dintre paranteze la forma potrivită, specificând genul şi numărul acestora:

„În păduri trăsnesc stejarii! E un ger (amar), (cumplit)!
Stelele par (îngheţat), cerul pare (oţelit),
Iar zăpada (cristalin) pe câmpii (strălucitor)
Pare-un lan de diamanturi ce scârţie sub picioare."

(V. Alecsandri, *Miezul iernei*)

Portofoliu

Citiţi poeziile de iarnă ale lui Vasile Alecsandri şi transcrieţi expresiile frumoase.

7. Joc

Spuneţi în alt mod, dar expresiv:

Exemplu:

oceanul de ninsoare	*fulgii plutesc în aer*
marea de ninsoare	*fluturi albi plutesc în aer*
.....	.....
norii de zăpadă	flori de gheaţă
.....	.....

Reţineţi !

Pastelul „Iarna" conturează un tablou în alb de o mare frumuseţe. Dimensiunile tabloului sunt ample, din văzduh până la satele îngropate sub omăt. Totul se pierde sub albul rece al zăpezii care a cuprins totul şi care stârneşte poetului nelinişte şi teamă. Doar fumul alb ne poartă cu gândul la căldura din vetre, singurul semn de viaţă care se păstrează în pustiul de zăpadă. Ultima strofă aduce o schimbare în peisajul de iarnă. Ninsoarea încetează, norii se risipesc, iar apariţia soarelui alungă neliniştea. Tabloul de iarnă până atunci neclintit, tăcut, lipsit parcă de viaţă se însufleţeşte la apariţia saniei trecând peste văi în sunetul vesel de zurgălăi. Sentimentul de bucurie domină finalul poeziei.

Scanned with OKEN Scanner

FRAM, URSUL POLAR

după *Cezar Petrescu*

Citiţi şi aflaţi mai mult !

➳ *Regiunile polare* sunt caracterizate printr-un climat polar cu temperaturi extrem de scăzute, cu mari variaţii ale perioadelor cu lumină naturală, cu 24 de ore de lumină în timpul verii (nopţi albe) şi cu 24 de ore de întuneric total în mijlocul iernii.

➳ *Ursul polar* este cel mai puternic carnivor care trăieşte în regiunea Polului Nord. Înoată cu multă uşurinţă şi este un vânător foarte şiret. Se hrăneşte iarna cu peşte, foci, morse, iar vara cu fructe şi diferite plante. Este vânat pentru blana şi carnea sa. Are un simţ al mirosului de o sută de ori mai dezvoltat decât al omului. Poate ajunge la o viteză de 40 de kilometri/h.

Femelele urşilor albi cântăresc peste 300 de kg, iar masculii pot avea chiar şi dublul acestei greutăţi (sau chiar mai mult).

➳ *Foca* este perfect adaptată la viaţa acvatică (înoată extraordinar de bine), poate sta mult timp sub apă; pe uscat se mişcă greoi, târându-se pe cele două picioare din faţă. Vânează numai noaptea prada pe care şi-o găseşte în mare. Este vânată pentru untura şi pielea ei.

Pentru a comunica între ele, focile emit nişte sunete ciudate, ascuţite, asemănătoare oarecum cu cele scoase de delfini.

➳ *Pinguinul* este pasărea caracteristică Polului Sud, unde trăieşte în colonii, numărând adesea sute de mii de exemplare. Se mişcă greoi pe gheaţă, dar înoată şi se scufundă cu viteză mare. Hrana pinguinului este peştele.

1. Încercuiţi răspunsurile corecte:

Textul prezentat este:
- ○ o descriere
- ○ o naraţiune
- ○ o scrisoare

Timpul acţiunii:
- ○ vara
- ○ iarna
- ○ primăvara

Locul unde se petrece acţiunea este:
- ○ Polul Nord
- ○ Polul Sud
- ○ o ţară îndepărtată

Personajele povestirii:
- ○ Otto
- ○ dresorul
- ○ Egon
- ○ Fram

Scanned with OKEN Scanner

Citiţi şi aflaţi mai mult !

• ***Fram, ursul polar*** este povestea unui pui de urs prins de eschimoşi în timpul vânătorii, după ce mama lui fusese ucisă. A fost vândut unor pescuitori de balene şi foci. Un marinar i-a dat numele Fram, care însemna „înainte" în limba norvegiană. Ursuleţul a fost vândut din nou unui circ din Norvegia („Struţki"). El a devenit un urs alb, puternic, dar blând şi glumeţ, trăindu-şi majoritatea vieţii în circ, unde ani buni fusese principala atracţie. El nu avea mare nevoie de îmblânzitor, de cravaşă şi de semnale. Intra singur în arenă, ca un om. Intra în două labe, cât era de mare. Saluta în dreapta şi în stânga, înainte şi înapoi. Pe urmă făcea un semn că vrea linişte. Şi începea programul lui. Totuşi, dorul de a deveni un urs ca toţi urşii, adică sălbatic şi liber, îl duce spre casă, la Polul Nord, acolo unde poate să se bucure de gheţuri, de vânturi, de viscole, de soarele polar sau de aurora boreală. Dar, în acele ţinuturi, Fram se simţea pierdut. Îi lipseau dragostea oamenilor şi lumea lor, cu care se obişnuise. După ce a salvat doi vânători pe care-i găsise îngheţaţi, Fram s-a întors împreună cu ei în lumea oamenilor.

2. Legaţi cuvintele având acelaşi sens:

înspăimântător	uimit
a se rătăci	a se distinge
a se cunoaşte	a asculta
a se supune	a se termina
istovit	răbdător
a se sfârşi	înfiorător
a se clinti	a reveni
a se întoarce	a se mişca
a răsplăti	încremenire
nemişcare	epuizat
cuminte	a recompensa
mirat	a se pierde

3. Scrieţi cuvintele cu sens opus:

târziu	⟶	încremenire	⟶
a se întoarce	⟶	îndărăt	⟶
a se scufunda	⟶	vesel	⟶

4. Transcrieţi fragmentele care descriu „urgia" iernii polare.

5. Menţionaţi câteva consecinţe ale frigului asupra organismului uman.
(*degerăturile* ⟶ *amputarea membrelor* etc.)

Cum se acordă primul ajutor în asemenea condiţii?

Scanned with OKEN Scanner

6. Spuneţi-vă părerea !

a) De ce Fram nu i-a atacat pe cei doi oameni?
b) De ce i-a salvat?
c) De ce i-a salutat Fram când şi-au revenit?

7. Bifaţi câteva trăsături ale ataşamentului lui Fram faţă de oameni:

- ❑ fusese crescut de mic de oameni, de când îi murise mama;
- ❑ îi recunoscuse după miros;
- ❑ le cunoştea înfăţişarea, comportamentul şi gesturile;
- ❑ nu înţelegea de ce stăteau nemişcaţi;
- ❑ le ştia glasul, felul acestora de a se bucura;
- ❑ auzindu-şi numele, a executat unul dintre numerele sale de la circul Struţki;
- ❑ Fram se bucura asemenea oamenilor;
- ❑ se simţea singur, departe de simpatia oamenilor cu care se obişnuise:
- ❑ le-a salvat viaţa vânătorilor, încălzindu-i şi aşteptând răbdător să-şi revină;
- ❑ vorbea cu ei.

Portofoliu

Completaţi fişa de expresii frumoase legate de condiţiile de mediu din regiunea polară cu expresii care descriu animalele din acea zonă (urşi albi, foci, morse etc.).

– ursul zăpezilor .....
– ursul argintiu .....

8. Ce credeţi? Un animal dresat poate să revină şi să se integreze la viaţa în sălbăticie? Argumentaţi, referindu-vă la situaţia lui Fram.

9. Ce sentimente a încercat Egon recunoscându-l pe Fram, care îşi răsplătise salvatorii, readucându-i din împărăţia îngheţului?

○ uimire	○ simpatie	○ duioşie
○ furie	○ dragoste	○ mulţumire
○ bucurie	○ neîncredere	○ vinovăţie

10. Imaginaţi-vă !

La trezirea vânătorilor, cum ar fi procedat un urs alb sălbatic? Transformaţi în acest sens ultimul alineat al textului.

Scanned with OKEN Scanner

11. Analizaţi adjectivele, precizând genul şi numărul acestora:

„Dar un bot cald, o răsuflare fierbinte le căuta obrajii. Era un urs. Un urs alb, care îi împingea pe fiecare, mirat de nemişcarea lor."

(Cezar Petrescu, *Fram, ursul polar*)

Reţineţi !

Fragmentul ne prezintă momentul încărcat de dramatism în care Fram salvează vieţile celor doi vânători îngheţaţi de frigul polar. Amintindu-şi de oameni ca de nişte prieteni, marele urs îşi dă seama că se întâmplă ceva rău: oamenii rămân nemişcaţi. Încălzindu-i cu blana lui călduroasă, el aşteaptă răbdător ca aceştia să-şi revină. Când unul dintre vânători deschide ochii şi-l strigă pe nume, Fram se bucură aşa cum o făcea în spectacolele de la circul Struţki. Se ridică în două labe, cu o „sclipire veselă în ochişorii calzi" şi îi salută cu laba la tâmplă ca pe nişte vechi prieteni. Lecţia de „omenie" pe care ne-o oferă Fram salvându-i pe cei doi vânători răpuşi de frigul năprasnic al ţinuturilor polare, fac din ursul polar un personaj înduioşător.

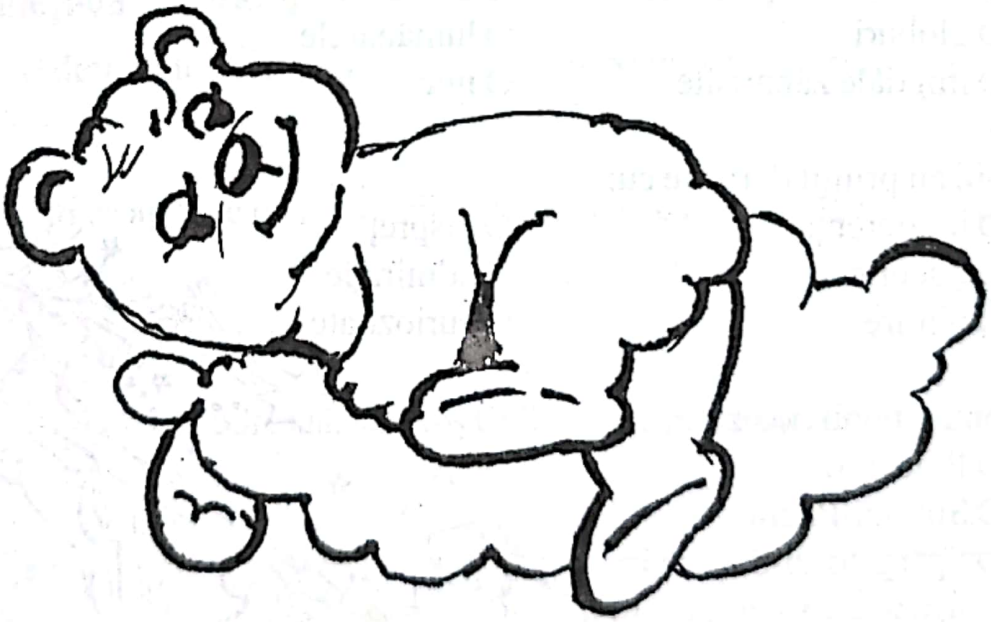

Scanned with OKEN Scanner

DARURILE

după *E. T. A. Hoffmann*

1. Baraţi răspunsurile incorecte:

Evenimentul descris în povestire este:
- ○ Anul Nou
- ○ Sf. Ion
- ○ Crăciunul

Personajele povestirii sunt:
- ○ Moş Crăciun
- ○ Ioana
- ○ Maria
- ○ Fritz
- ○ preotul
- ○ părinţii

Copiii priveau:
- ○ jucăriile
- ○ bradul
- ○ pe Moş Crăciun

Bradul era împodobit cu:
- ○ mere aurite şi argintate
- ○ globuri
- ○ migdale zaharisite
- ○ bomboane poleite
- ○ lumânările
- ○ nuci

Copiii au primit darurile cu:
- ○ indiferenţă
- ○ bucurie
- ○ uimire
- ○ dispreţ
- ○ admiraţie
- ○ curiozitate

Pe omuleţ l-au botezat:
- ○ Pinochio
- ○ Sfarmă-Piatră
- ○ Spărgătorul-de-Nuci

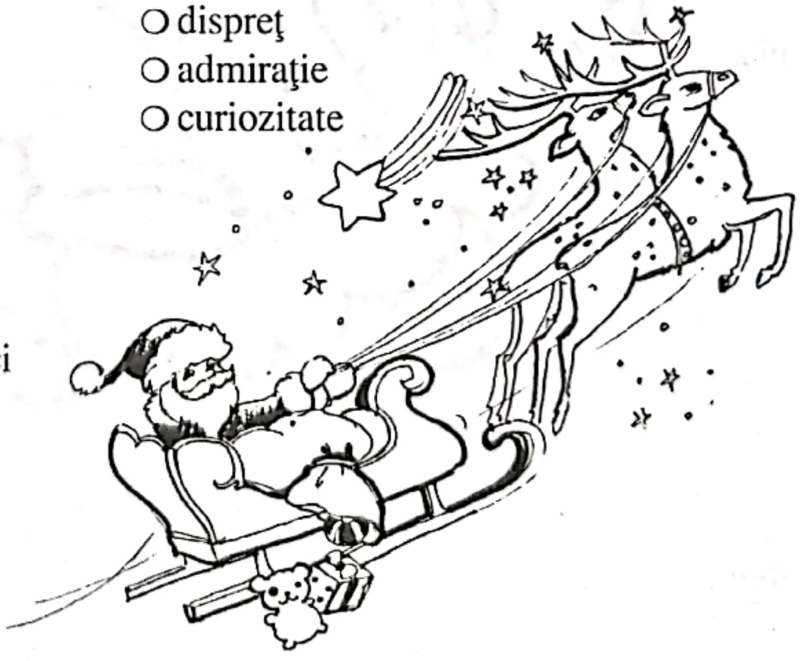

Scanned with OKEN Scanner

2. Completaţi corespunzător:

Maria a zărit sub brad ..... .
Ea a fost atrasă de o ..... de mătase, împodobită cu ..... colorate.
Fritz încercase noul ....., pe care îl găsise gata ....
Băiatul a trecut în revistă ..... de ..... îmbrăcaţi ..... .
Fetiţa a descoperit la picioarele brăduţului un omuleţ frumos pe care copiii l-au adoptat şi botezat ..... .

3. Puneţi în ordine ideile din planul simplu:

- ☐ Copiii descoperă cu uimire bradul frumos împodobit.
- ☐ Ei adoptă omuleţul şi-l botează Spărgătorul-de-Nuci.
- ☐ Copiii aşteaptă să intre în odaia cea mare.
- ☐ Fritz şi Maria descoperă jucăriile.

4. Spuneţi-vă părerea !

De ce credeţi că totdeauna copiii adoptă uşor un căţeluş sau un pisoi fără stăpân?

5. Explicaţi ce aţi face pentru copiii sărmani cu ocazia sărbătorilor şi în restul anului.

6. Compunere

Alcătuiţi o scrisoare adresată lui Moş Crăciun sau povestiţi o întâmplare legată de acest eveniment.

Reţineţi !

Lectura „Darurile" înfăţişează toată bucuria copiilor cu ocazia zilei de Crăciun. Atmosfera caldă şi plină de strălucire, dragostea părinţilor, dar mai ales darurile primite stârnesc uimirea şi curiozitatea lui Fritz şi a Mariei. Este lumea minunată a copilăriei.

Scanned with OKEN Scanner

Citiţi şi aflaţi mai mult !

Obiceiuri de Crăciun din alte ţări

Farmecul Crăciunului şi al celorlalte zile sfinte este resimţit la fel de toată creştinătatea.

• **Germania** a dăruit Europei unul dintre cele mai frumoase obiceiuri ale sărbătorilor de iarnă: bradul de Crăciun, împodobirea brazilor (cu hârtie colorată, panglici, dulciuri şi lumânări) fiind consemnată încă din 1570.

• În **Statele Unite ale Americii**, bradul de Crăciun este nelipsit din fiecare casă, din fiecare piaţă, parc sau centru comercial. De asemenea, colindele, curcanul şi prăjiturile tradiţionale nu lipsesc niciodată de pe masa lor în aceste zile.

• În **Marea Britanie** se mai întâlneşte şi astăzi străvechiul obicei al arderii lemnelor de frasin. Rugul e alcătuit din douăsprezece mănunchiuri de crengi, simbolizând lunile anului ce a trecut. Se scoate apoi din foc o creangă cu care urmează să se aprindă rugul ajunului viitor. Cei adunaţi în jurul focului cântă colinde („carols") şi beau punci fierbinte.

• În **Austria** – celebre sunt festivităţile închinate Sfântului Nicolae, care amintesc de sărbătorile publice medievale. Pe una dintre ferestrele casei se pictează cu vopsea colorată diverse simboluri ale sărbătorii de Crăciun şi se aşază un aranjament decorativ cu lumânare pentru a fi admirate din exterior de către privitori.

• În **Suedia** – Moş Crăciun este înfăţişat ca un pitic cu barba albă, îmbrăcat într-o manta roşie, mare amator de orez cu lapte – tradiţionala mâncare suedeză de Crăciun.

• În dimineaţa de Crăciun, **norvegienii** merg în familie la biserică, pentru ca în seara aceleiaşi zile să se adune cu toţii în faţa bradului, unde citesc pasaje din Biblie, împart daruri şi cântă colinde. Un obicei specific este „hora" în jurul bradului de Crăciun.

• În **Franţa**, familia se reuneşte din ajunul Crăciunului. Există încă obiceiul ca membrii ei să-şi treacă unul altuia o lumânare, în ordinea descrescătoare a vârstei; cel tânăr aşază apoi lumânarea pe masă, având grijă să nu se stingă, şi cina poate începe.

Scanned with OKEN Scanner

COLINDĂTORII

după *Mihail Sadoveanu*

1. Baraţi intrusul !

Timpul povestirii este plasat:
- ○ în ajunul Anului Nou
- ○ în ziua de Crăciun
- ○ în ajunul Crăciunului

Acţiunea are loc:
- ○ la Viişoara
- ○ peste Siret
- ○ la Neamţ

Băiatul cel mic se temea:
- ○ de frig
- ○ de întuneric
- ○ că s-au rătăcit
- ○ că vor apărea animalele sălbatice
- ○ că nu vor ajunge la timp acasă

Mesajul textului exprimă:
- ○ respectul românilor faţă de tradiţiile satului
- ○ dorinţa copiilor de a merge cu steaua cât mai departe de satul lor
- ○ intenţia copiilor de a intra în grupul celor mari

Personajele povestirii sunt:
- ○ Vasile
- ○ fratele mai mic
- ○ învăţătorul
- ○ stăpânul casei
- ○ familia colindată

2. Completaţi cu răspunsurile potrivite:

De sărbătoarea ....., doi fraţi au plecat cu ..... tocmai în ..... . Tăcerea înserării şi drumul greu au strecurat ..... în sufletele copiilor. Speriaţi că ....., colindătorii au zărit ..... satului şi au pătruns îngheţaţi într-o ..... . Stăpânul casei, înduioşat, s-a uitat la ei ca la ..... . Invitaţi în casă pentru a cânta colindul despre Naşterea Domnului, băieţii au înălţat Steaua sub ..... şi cu glasurile lor ..... au început să depene firul ..... de demult. Celor din casă li s-a părut că au coborât ..... să le aducă ..... cea bună. Ei au simţit în suflete ..... şi ..... .

Scanned with OKEN Scanner

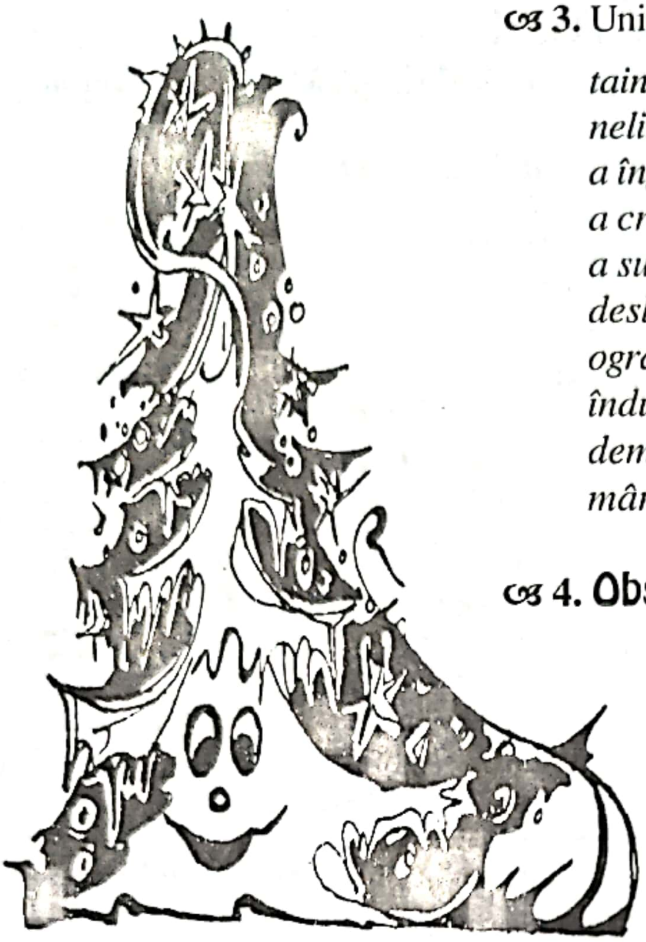

3. Uniţi cuvintele având acelaşi sens:

tainic	a spori
neliniște	a murmura
a îngâna	odinioară
a creşte	clar
a suspina	alinare
desluşit	a ofta
ogradă	misterios
înduioşat	curte
demult	emoţionat
mângâiere	îngrijorare

4. Observaţi !

Un cuvânt poate avea sensuri diferite:

Fetiţa avea o bluză ***curată***.
Mama pusese un aşternut ***curat***.
Era un vin ***curat***.
Acolo curgea un pârâu ***curat***.
Sufletul său de copil era ***curat***.

Alegeţi dintre: *inocent, nepătat, limpede, spălat, natural, senin.*

5. Încercuiţi explicaţiile potrivite:

„tăcerea tainică a înserării strecura picături de neliniște în sufletele celor doi copii“ exprimă ideea:

- ❑ copiii resimt teama fiind departe de casă;
- ❑ copiilor le era frică de întuneric;
- ❑ cei doi fraţi nu auzeau zgomotele fireşti ale apropierii satului şi aceasta îi îngrijora.

„Buzele celui mic prinseră să tremure“ din cauza:

- ❑ frigului;
- ❑ fricii;
- ❑ neîncrederii.

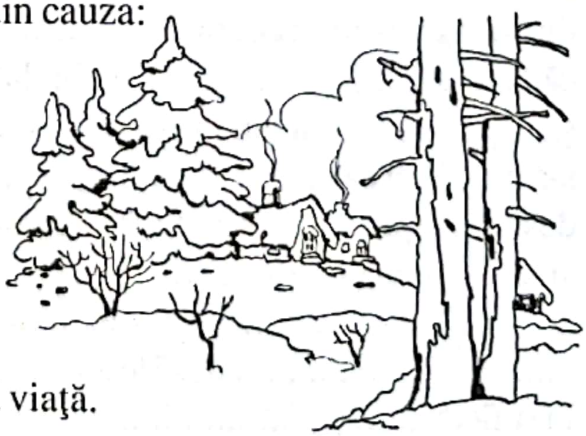

„pustiu de zăpadă“ sugerează:

- ❑ zăpadă abundentă;
- ❑ zăpadă troienită;
- ❑ întindere de zăpadă fără urme, fără viaţă.

Scanned with OKEN Scanner

„izvorând din întuneric nenumărate stele ale satului“ înfăţişează:

- ❑ s-au ivit primele stele pe cer;
- ❑ au apărut în depărtare primele lumini ale satului;
- ❑ s-au aprins nenumăratele lumini ale satului la lăsarea întunericului, în aşteptarea colindătorilor.

gospodarul „se aplecă înduioşat spre ei“ pentru că:

- ❑ erau mici şi îngheţaţi;
- ❑ glasul băiatului era slab şi emoţionat;
- ❑ erau colindători de departe;
- ❑ erau colindători cunoscuţi.

„se uită la ei ca la o minune“ deoarece:

- ❑ străbătuseră întinderea pustie de zăpadă;
- ❑ apăruseră ca printr-o minune să vestească Naşterea Domnului;
- ❑ erau primii copii colindători;
- ❑ şi-a dat seama că nu erau din satul acela;
- ❑ uitaseră steaua acasă.

„–Veţi mânca şi voi, că este de unde...“ arată:

- ❑ bunătatea şi ospitalitatea gazdei;
- ❑ duioşia de părinte a bărbatului faţă de copii;
- ❑ gospodarul era cuprins de spiritul generos al sărbătorilor;
- ❑ simpatia gazdei faţă de curajul băieţilor;
- ❑ dorinţa bărbatului de a-i lăuda în faţa familiei sale.

„Înălţară băieţii steaua sub candelă“ exprimă:

- ❑ cântecul era închinat Domnului nostru Iisus;
- ❑ candela ardea sub icoana Domnului Iisus Hristos;
- ❑ respectul faţă de credinţa strămoşească;
- ❑ orientarea către răsărit, aşa cum spunea cântecul;
- ❑ băieţii doreau ca familia să le admire steaua.

6. Spuneţi-vă părerea !

Explicaţi în câteva rânduri ultimul alineat al textului.

7. Ordonaţi ideile în planul simplu de idei:

- ☐ Ei se temeau că s-au rătăcit.
- ☐ Copiii au fost primiţi cu steaua în familia unui gospodar.
- ☐ Cei doi fraţi au plecat pe înserate cu steaua spre Viişoara.

Scanned with OKEN Scanner

8. Completaţi cu „n-am“, „n-are“ sau „n-ai“:

– Eu ..... această carte. Tu o ai?
– Nu. Nici Ionel ..... idee unde s-o mai caute.
– L-ai întrebat deja? Eu ..... avut cu cine să mă consult.
– Tu ..... idee pe cine ..... întrebat.
– Şi?
– M-am gândit să merg la mătuşa mea care este învăţătoare. Crezi că ..... şi această carte? Imposibil!
– ..... să cred asta nici în ruptul capului.
– ..... să reuşeşti să-ţi imaginezi ce bibliotecă mare are!

9. Răspundeţi negativ la întrebările următoare, completând spaţiile punctate:

– N-ai o ascuţitoare?
– ....., dar nici nu ţi-aş da, chiar dacă aş avea.
– Ce egoist eşti!
– N-ai uitat cumva că nici tu nu mi-ai dat guma?
– ....., dar în ziua aceea o uitasem acasă. Ia spune-mi, Victor n-are şi el ascuţitoare?
– ....., fiindcă i-a spart-o colegul de bancă.

Portofoliu
Citiţi colindele din zona Sighişoarei (Albeşti).
Transcrieţi alte două colinde, care v-au plăcut.

Trei păstori

Trei păstori se întâlniră [bis]
Raza soarelui
Floarea soarelui
Şi aşa se sfătuiră:
„Haideţi fraţilor să mergem,
Floricele să culegem
Şi să facem o cunună,
S-o'mpletim cu voie bună,
Să o ducem lui Hristos
Să ne fie cu folos,
Nouă şi la neamul nost,
De naşterea lui Hristos.“

Scanned with OKEN Scanner

Colo sus

Colo sus şi mai în sus
Colindăm Doamne, Colind
La porţile raiului
Este-o mănăstire.
Şi-ntrânsa cine şade?
Şade Maica Precesta
C-un prunc mic ce tot plângea.
Maica Sfântă-l legăna
Şi din gură-i cuvânta:
„Taci pruncule, nu mai plânge,
Că maica ţie-ţi va da
Două mere, două pere
Să mi te joci tu cu ele
Şi cheile raiului,
Raiul sfânt să-l stăpâneşti,
Pământul să-l moşteneşti,
Pe noi să ne mântuieşti."

Reţineţi !

Povestirea lui Mihail Sadoveanu prezintă o seară emoţionantă din ajunul Crăciunului. Doi copii au plecat cu colindul departe, peste Siret, spre Viişoara, la lăsarea întunericului. Drumul lung şi pustiu, întinderea nesfârşită de zăpadă i-au făcut pe copii să se teamă că s-au rătăcit. Celui mic îi era frică de „dihănii", dar credinţa în Dumnezeu i-a întărit să meargă mai departe. Ajungând în sat, la casa unui gospodar, acesta, înduioşat, îi primeşte ca pe o „minune". Înălţând steaua sub candelă, ei cântă cu glasurile lor curate colindul sfânt, aducând lumină şi mângâiere în sufletele tuturor celor care i-au ascultat.

Scanned with OKEN Scanner

COPIII ŞI PĂSĂRELELE

după *Eugen Jianu*

Citiţi şi aflaţi mai mult !

☞ *Ciocănitorile* nu migrează, ci rămân în aceleaşi locuri în toate anotimpurile. Aceste păsări trăiesc aproape tot timpul în arbori, coborând rar pe pământ. Unele ciocănitori mai „aterizează" pe sol pentru a se hrăni cu furnici. Ele găsesc muşuroaiele cu ciocul, iar apoi scot afară furnicile cu limba şi le mănâncă.

☞ *Vrăbiile* trăiesc absolut oriunde sunt oameni: din minele de cărbune până pe terasele de la ultimele etaje ale unor zgârie-nori. Sunt extrem de adaptabile, nu se tem de oameni, ba chiar preferă să rămână în apropierea acestora. De aceea, speciei comune i se spune „vrabia casei". Trăiesc în grupuri şi sunt gălăgioase.

☞ Printre cele mai mâncăcioase păsări se numără *piţigoiul*, care consumă zilnic 90 de omizi şi cam 1000 de ouă de insecte.

☞ Despre *sticlete* se spune că, fiind ultimul care a apărut, ar fi rămas nevopsit dacă Dumnezeu nu şi-ar fi şters condeiele de penele acestuia (i se isprăviseră lui Dumnezeu culorile zugrăvind păsările celelalte).

☞ *Porumbelul* s-a răspândit pe tot globul. Femelele sunt mai mici, iar capul masculilor este mai mare, mai impunător. Puii ies din ouă după 18 zile de clocit, sunt orbi şi acoperiţi cu un puf galben. Femela îi hrăneşte cu lapte, produs în guşă. Nu vedeţi niciodată pui de porumbel pentru că ei arată ca adulţii, fiind doar puţin mai mici.

☞ Majoritatea plantelor îşi petrec iarna într-un aşa-zis repaus sau hibernare.

1. Încercuiţi răspunsurile corecte:

Timpul acţiunii este:
- ○ iarna
- ○ toamna
- ○ primăvara

Personajele povestirii sunt:
- ○ copiii
- ○ omul de zăpadă
- ○ pădurarul Vuia
- ○ ieduţul Botic

Învăţătura povestirii este:
- ○ e bine să ne jucăm în aer liber;
- ○ trebuie să ocrotim păsărelele în timpul iernii;
- ○ e necesar să stăm iarna în casă pentru a nu răci.

Scanned with OKEN Scanner

Copiii au hotărât să ocrotească păsărelele astfel:

- O să le dea firimituri de pâine uscată;
- O să le construiască nişte căsuţe călduroase;
- O să strângă trăistuţe cu mâncare;
- O să le adăpostească în magazii sau hambare.

2. Uniţi elementele caracteristice omului de zăpadă:

ochi	sfeclă roşie
sprâncene	perie veche
dinţi	morcov
nas	căciulă
obraji	tăciuni negri
pe cap	seminţe de dovleac

3. Alegeţi cuvântul potrivit pentru „mulţime“ din coloana alăturată:

păsări	– roi
albine	– herghelie
cai	– cireadă
oi	– stol
vaci	– turmă

4. Completaţi comparaţiile următoare:

- *negru ca tăciunele*
- roşu ca .....
- alb ca .....
- albastru ca .....
- galben ca .....

5. Scrieţi cuvintele sau grupurile de cuvinte cu acelaşi sens din lectură, corespunzătoare următoarelor:

a năvăli ⟶	a începe ⟶	a se înăspri ⟶
zgomot ⟶	cărbuni ⟶	viaţă ⟶
a modifica ⟶	frumuseţe ⟶	suficientă ⟶
proiecte ⟶	a procura ⟶	a construi ⟶
exemplu ⟶	glumă ⟶	silitor ⟶

Scanned with OKEN Scanner

6. Înlocuiţi cuvintele subliniate pentru a obţine expresii cât mai frumoase:

Exemplu: *stoluri de **pasări***
stoluri de fluturi albi

acoperământ pufos de omăt	***adăpostul*** păsărelelor
.....	.....
piţigoi ***puşi pe şotii***	ieduţul ***zburdând***
.....	.....

7. Dezvoltaţi în povestire planul simplu de idei:

1. Iarna a adus bucurii copiilor.
2. Copiii au construit un om de zăpadă.
3. Pădurarul i-a îndemnat să ocrotească păsărelele.

Citiţi şi aflaţi mai mult !

Precipitaţiile sub formă de zăpadă constituie o importantă rezervă de apă care se acumulează iarna pe sol, sub forma stratului de zăpadă.

În grădină, zăpada acţionează ca un strat protector, apărând plantele de frig şi de îngheţ, iernile geroase şi cu puţină zăpadă fiind cele mai periculoase pentru plante.

În unele zone, unde zăpada este din abundenţă, pentru a se păstra cât mai mult timp, verzele se acoperă cu un strat de paie, apoi cu un strat de zăpadă de cca 50-60 cm.

8. Să ocrotim natura !

Scrieţi un text în care plănuiţi măsuri prin care să ocrotiţi plantele sau animalele în timpul iernii.

9. Explicaţi !

„Neaua este prietenul bun al copiilor".

Precizaţi câteva bucurii pe care vi le oferă iarna.

10. Completaţi cu formele potrivite ale adjectivelor dintre paranteze:

Pasărea avea ochii (rotund), (castaniu) şi (zglobiu). Penele (cenuşiu) şi uşor (maroniu) la capete aveau o strălucire sidefată. Ghearele (auriu) erau (ascuţit). Era (mic) şi (vioi).

Scanned with OKEN Scanner

11. Treceţi părţile de propoziţie din enunţurile date la plural:

- Pustiul drum se pierdea în zare.
- Ruginiul pom strălucea în lumina apusului.
- Castaniul ochi îi dădea zmeului o înfăţişare ciudată.
- Târziul vânt al toamnei aducea îngheţ.

Reţineţi !

Povestirea înfăţişează relaţia strânsă dintre copii şi păsările. Odată cu venirea zăpezii încep bucuriile copiilor. Construirea omului de zăpadă a stârnit mândria acestora. Piţigoii şi sticleţii însă, au năvălit lacomi să ciugulească morcovul pus în locul nasului. Moş Vuia, pădurarul, le-a explicat atunci că s-a înăsprit traiul păsărelelor, care au nevoie de adăpost şi mâncare suficientă pentru a supravieţui în timpul iernii. Copiii s-au oferit bucuroşi să le ajute.

Scanned with OKEN Scanner

IARNA PE ULIŢĂ

de *George Coşbuc*

1. Încercuiţi răspunsurile potrivite:

Starea vremii prezentată în poezie se caracterizează prin:

- O ninsoarea s-a oprit
- O norii s-au îngrămădit deasupra satului
- O e viscol
- O nu e soare
- O vremea e bună
- O vântul e liniştit
- O pe râu e ceaţă

Locul acţiunii este:

- O satul
- O derdeluşul
- O oraşul

Personajele acţiunii sunt:

- O învăţătorul
- O copiii mai mari
- O copiii mai mici
- O sătenii

Atmosfera descrisă în poezie exprimă:

- O bucuria gălăgioasă a copiilor
- O linişte adâncă şi împăcare
- O jocul copiilor pe derdeluş
- O mulţumirea părinţilor

2. Notaţi cuvintele cu acelaşi sens extrase din poezie:

a se opri	⟶	a pleca	⟶
calm	⟶	a se certa	⟶
dezlănţuit	⟶	gălăgioase	⟶
zgomot	⟶	a anunţa	⟶
a striga	⟶	năzdrăvan	⟶

Scanned with OKEN Scanner

3. Observaţi !

Un cuvânt poate avea mai multe sensuri. Descoperiţi-le!

a se răzbuna

Norii ***s-au răzbunat*** spre apus.
Mihai ***s-a răzbunat*** pe colegul său, lovindu-l.

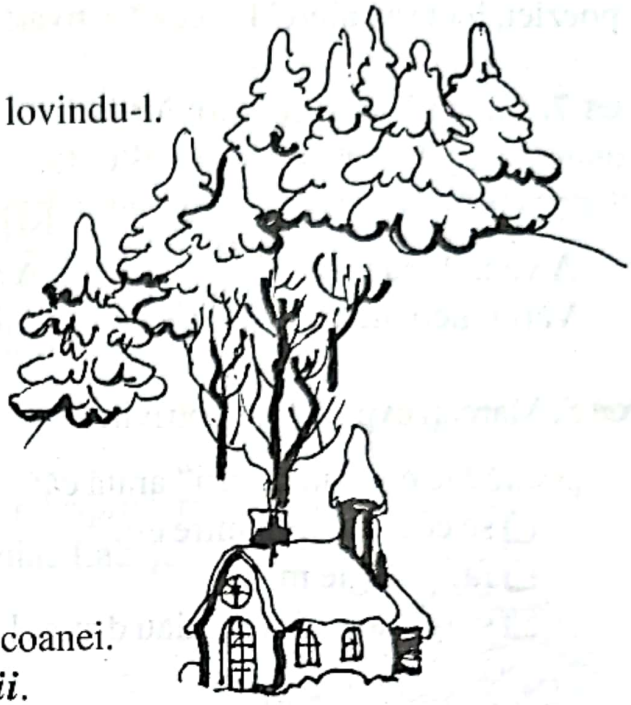

stat

România este un ***stat*** european.
Ei s-au plictisit de atâta ***stat***.

coastă

Cel accidentat avea o ***coastă*** ruptă.
Copiii urcau ***coasta*** dealului.

mătănii

Bunica a făcut trei ***mătănii*** în faţa icoanei.
Călugărul purta un şirag de ***mătănii***.
Copiii făceau ***mătănii*** prin zăpadă.

4. Precizaţi sensurile expresiilor construite cu termenul „gură“ şi adăugaţi alte trei expresii:

El ***face gură*** că i s-a luat penarul.
Mama ***stă cu gura*** pe Ionel să-şi facă temele.
Ţipa ***ca din gură de şarpe***.
Nu vrea ***să intre în gura lumii***.

5. Grupaţi în două coloane cuvintele care exprimă imagini auditive şi de mişcare.

Imagini auditive (sonore)	**Imagini dinamice (de mişcare)**
vuiet	*(copiii) vin*
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Scanned with OKEN Scanner

6. Spuneţi-vă părerea !

Ce sentimente exprimă aceste imagini auditive şi dinamice? Cum este ritmul poeziei, lent sau alert? De ce? Motivaţi.

7. Indicaţi sensurile următoarelor cuvinte care îşi păstrează forma într-un enunţ, dar pot avea înţelesuri diferite.

mai	şi
A venit luna ***mai***.	A ***şi*** plecat.
Vărul meu nu a ***mai*** stat.	Alexandru ***şi*** Victor au mers la stadion.

8. Marcaţi explicaţiile potrivite:

„Gură fac ca roata morii" arată că:
- ❑ se ceartă copiii între ei;
- ❑ fac gălăgie mare;
- ❑ strigă tare când îşi dau drumul pe derdeluş.

„Cei mai mari acum, din sfadă,
Stau pe-ncăierate puşi" evidenţiază:
- ❑ copiii mai mari sunt gata să se-nfrunte după ceartă;
- ❑ copiii se întrec cu săniile;
- ❑ ei se ceartă care să pornească mai întâi.

„Parcă trece-adunătură/ De tătari" sugerează:
- ❑ copiii se joacă de-a războinicii;
- ❑ ei se deplasează repede şi gălăgios;
- ❑ ei vin spre casă în neorânduială.

9. Completaţi enunţurile cu „n-aţi" sau „n-au":

- Radu şi Victor ..... venit la meci.
- Voi ..... desenat la fel de frumos ca ei.
- Artiştii ..... părăsit scena.
- Voi ..... ştiut că ei ..... plecat în tabără.
- Prietenii voştri ..... organizat petrecerea şi ..... putut participa.

Scanned with OKEN Scanner

10. Joc de rol

– Sărut mâna!
– Să creşti mare, Irina.
– Am venit cu o rugăminte.
– Spune, copila mea.
– Puteţi să o lăsaţi pe Mihaela cu mine la derdeluş?
– Aş lăsa-o, dar nu este acasă. Se întoarce peste un sfert de oră. Hai înăuntru, ca să te încălzeşti puţin.
– Mulţumesc, spuse Irina.
– Trebuie să apară.

Portofoliu

Completaţi exemplele de versuri despre iarnă din poeziile lui George Coşbuc cu altele din opera lui Nicolae Labiş.

Afară ninge liniştit,
În casă arde focul,
Iar noi, pe lângă mama stând,
De mult uitarăm jocul!
(*În seara de Crăciun*)

Tu n-ai văzut pădurea, copile drag al meu,
Pădurea iarna doarme, c-aşa vrea Dumnezeu.

Şi numai câte-un viscol o bate uneori,
Ea plânge atunci cu hohot, cuprinsă de fiori.
(*Pomul Crăciunului*)

Reţineţi !

Poezia „Iarna pe uliţă“ exprimă bucuria copiilor la venirea iernii. Nerăbdători să ajungă repede la derdeluş, ei se-mping şi „fac mătănii,/ Vrând-nevrând.“. Pornesc cu săniile într-un vuiet de glasuri asemenea unor „vrăbii gureşe“. Cei mari erau gata să se înfrunte, iar cei mai mici scânceau de foame pe la uşi. Nedumerirea sătenilor se risipeşte repede. Mulţumirea acestora creşte odată cu bucuria copiilor încântaţi de jocurile iernii.

Scanned with OKEN Scanner

Lectură suplimentară

Iarna pe uliţă

de *George Coşbuc*

.....

Colo-n colţ acum răsare
Un copil, al nu ştiu cui;
Largi de-un cot sunt paşii lui,
Iar el mic, căci pe cărare
Parcă nu-i.

Haina-i măturând pământul
Şi-o târăşte-abea, abea:
Cinci ca el încap în ea,
Să mai bată, soro, vântul
Dac-o vrea!

El e sol precum se vede,
Mă-sa l-a trimis în sat,
Vezi, de-aceea-i încruntat,
Şi s-avântă şi se crede
Că-i bărbat;

Cade-n brânci şi să ridică
Dând pe ceafă puţintel
Toată lâna unui miel:
O căciulă mai voinică
Decât el.

Şi tot vine, tot înoată,
Dar deodată cu ochi vii,
Stă pe loc – să mi te ţii!
Colo, zgomotoasă gloată
De copii!

El degrabă-n jur chiteşte
Vrun ocol, căci e pierdut,
Dar copiii l-au văzut!
Toată ceata năvăleşte
Pe-ntrecut.

– „Uite-i, mă, căciula, frate,
Mare cât o zi de post –
Aoleu ce urs mi-a fost!
Au sub dânsa şapte sate
Adăpost!“

Unii-l iau grăbit la vale,
Alţii-n glumă parte-i ţin –
Uite-i, fără pic de vin
S-au jurat să-mbete-n cale
Pe creştin!

Vine-o babă-ncet pe stradă
În cojocul rupt al ei
Şi încins cu flori de tei.
Stă pe loc acum să vadă
Şi ea ce-i.

S-oţereşte rău bătrâna
Pentru micul Barbă-cot.
– „Aţi înnebunit de tot –
Puiul mamii, dă-mi tu mâna
Să te scot!“

Scanned with OKEN Scanner

Cică vrei să stingi cu paie
Focul când e-n clăi cu fân,
Şi-apoi zici că eşti român!
Biata bab-a-ntrat în laie
La stăpân.

Ca pe-o bufniţ-o-nconjoară
Şi-o petrec cu chiu cu vai,
Şi se ţin de dânsa scai.
Plină-i strimta ulicioară
De alai.

Nu e chip să-i faci cu buna
Să-şi păzească drumul lor!
Râd şi sar într-un picior,
Se-nvârtesc şi ţipă-ntr-una
Mai cu zor.

Baba şi-a uitat învăţul:
Bate, -njură, dă din mâni:
– „Dracilor, sunteţi păgâni?
Maica mea! Să stai cu băţul
Ca la câni!“

Şi cu băţul se-nvârteşte
Ca să-şi facă-n jur ocol;
Dar abia e locul gol,
Şi mulţimea năvăleşte
Iarăşi stol.

Astfel tabăra se duce
Lălăind în chip avan:
Baba-n mijloc căpitan,
Scuipă-n sân şi face cruce
De satan.

Ba se răscolesc şi câniі
De prin curţi, şi sar la ei.
Pe la garduri ies femei.
Se urnesc miraţi bătrânii
Din bordei.

– „Ce-i pe drum atâta gură?“
– „Nu-i nimic. Copii ştrengari.“
– „Ei, auzi! Vedea-i-aş mari,
Parcă trece-adunătură
De tătari!“

Scanned with OKEN Scanner

EVALUARE

1. Scrieţi formele corecte ale adjectivelor dintre paranteze:

Pe pământul acoperit de muşchi verde şi pufos străluceau bobiţele (*străveziu*) de rouă. Clopoţeii (*azuriu*) îşi înălţau cupele (*strălucitor*), iar fluturi (*auriu*) sau (*roşu*) zburau în aerul înmiresmat al poieniţei din pădure.

2. Inversaţi locul adjectivelor faţă de substantivele determinate şi alcătuiţi propoziţii cu noile forme.

3. Formulaţi trei enunţuri în care să utilizaţi formele: *n-am, n-are, n-aţi.*

4. Analizaţi primele trei adjective din al doilea enunţ.

5. Precizaţi la ce timp sunt verbele din text, apoi scrieţi formele corespunzătoare celorlalte două timpuri învăţate.

6. Realizaţi o descriere a animalului îndrăgit în care să folosiţi adjective de genuri diferite, la numărul plural.

Scanned with OKEN Scanner

MUMA LUI ŞTEFAN CEL MARE

(fragment)

de *Dimitrie Bolintineanu*

Citiţi şi aflaţi mai mult !

Ştefan cel Mare, fiul lui Bogdan al II-lea, a fost domnul Moldovei între anii 1457 şi 1504. A zidit 44 de mănăstiri şi biserici; conform tradiţiei, după fiecare luptă construia o biserică. În vremea lui Ştefan, Moldova se întindea peste toate ţinuturile de la Carpaţii Răsăriteni până la Nistru. Ştefan avea o oaste mare şi cetăţi ca Soroca, Cetatea Albă, Hotin, Cetatea Neamţului, care apărau ţara. Astfel, Ştefan îi înfrânge pe unguri la Baia, luptă cu turcii la Războieni şi la Vaslui; pierde cetăţile Chilia şi Cetatea Albă în 1484, nimiceşte oastea poloneză în bătălia de la Codrii Cosminului în 1497, reuşind să impună Moldova ca un stat cu drepturi aproape depline. În cursul domniei sale, Moldova cunoaşte o înflorire fără precedent.

1. Încercuiţi răspunsurile corecte:

Locul unde se desfăşoară acţiunea:
- O castelul unde se refugiase mama
- O Cetatea Neamţului, cetate de scaun
- O locul unde se terminase bătălia

Timpul acţiunii:
- O la lăsarea nopţii
- O dimineaţa
- O la miezul nopţii

Personajele sunt:
- O Ştefan cel Mare
- O sfetnicul domnitorului
- O mama voievodului

Tema poeziei este:
- O natura ţării
- O istoria patriei
- O copilăria

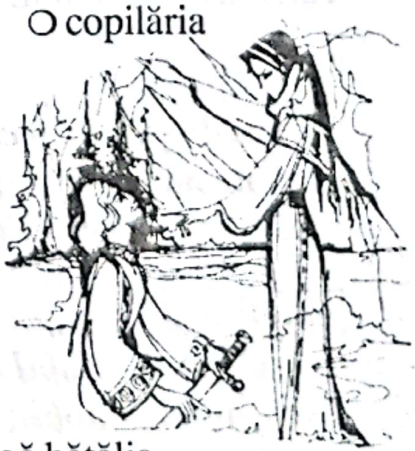

Mama, auzind rugămintea fiului:
- O îl primeşte în cetate;
- O îl trimite la luptă pentru a câştiga victoria;
- O îl îndeamnă să se retragă în altă parte.

Voievodul:
- O refuză îndemnul mamei;
- O se retrage la nişte prieteni apropiaţi;
- O ascultă sfatul mamei sale, se întoarce şi câştigă bătălia.

Scanned with OKEN Scanner

Poetul transmite prin această poezie:

- ○ un exemplu de voievod care şi-a apărat ţara;
- ○ iubirea de ţară este cea mai importantă însuşire a unui adevărat român;
- ○ mama şi-a îndemnat fiul să-şi apere ţara chiar cu preţul vieţii;
- ○ o discuţie obişnuită între mamă şi fiu.

2. Descoperiţi sensurile diferite ale următoarelor cuvinte:

poartă

Voievodul a bătut la ***poartă***.
Bunica ***poartă*** un frumos costum popular.

undă

Pe suprafaţa apei nu se zărea nicio ***undă***.
Frunzele palide au fost plimbate
de o ***undă*** uşoară de vânt.

dor

Mai am un ***dor***.
Rănile mă ***dor***.

3. Atenţie! Unele cuvinte au mai multe sensuri înrudite între ele. Găsiţi-le, alegând din coloana alăturată şi notaţi-le alături, între paranteze.

a bate

Copilul ***bate*** la uşă. *(a ciocăni)*
Vântul ***bate*** cu putere.
Tata ***bate*** covorul.
Mama ***bate*** albuşurile cu mixerul.
Ionel îl ***bate*** pe umăr pe colegul său.
Boxerul îşi ***bate*** adversarul.
Turistul ***bate*** munţii.

- a amesteca
- a scutura
- a atinge
- a ciocăni
- a învinge
- a cutreiera
- a sufla

crudă

Carnea de şniţel era ***crudă***.
Friptura nu i-a plăcut, era ***crudă***.
Era o persoană ***crudă***, neiertătoare.

- nefriptă
- nemiloasă
- fragedă

nobil

Contele era un ***nobil*** cunoscut în ţinut.
Avea un suflet ***nobil***.

- ales
- reprezentant al nobilimii

Scanned with OKEN Scanner

4. Indicaţi două cuvinte cu acelaşi sens pentru următoarele:

armată – ....., ...
ceas – ....., ...
destin – ....., ...
zdrobit – ....., ...
a supăra – ....., ...
victorie – ....., ...

5. Spuneţi-vă părerea !

Orientaţi-vă după motivele indicate, adăugând şi voi altele!

Mama nu l-a primit pe fiul său în cetate pentru că:

- ❑ se temea ca turcii să nu atace castelul;
- ❑ a dorit să-l determine să continue lupta;
- ❑ a vrut să-i ofere un exemplu de hotărâre pentru a-l îmbărbăta;
- ❑ nu suporta ruşinea să-şi vadă ţara ocupată de duşmani.

Voievodul a ascultat de îndemnul mamei sale deoarece:

- ❑ a înţeles că aceasta avea dreptate;
- ❑ îşi iubea ţara;
- ❑ o respecta pe mama sa;
- ❑ a vrut să se arate hotărât şi în acele momente grele;
- ❑ a dorit să le ofere românilor un exemplu de vitejie;
- ❑ voia să se bucure de recunoştinţa poporului în caz de victorie.

6. Puneţi în ordine ideile din planul simplu:

- ☐ Refuzul mamei.
- ☐ Hotărârea voievodului.
- ☐ Biruinţa domnitorului.
- ☐ Rugămintea fiului.

Ştiaţi că... ?

Cetatea Neamţului a fost una dintre cele patru capitale ale Moldovei. Este o cetate medievală aflată lângă oraşul Târgu Neamţ, fiind ridicată în timpul lui Petru I al Moldovei. Ştefan cel Mare a inclus-o în sistemul de cetăţi ce aveau ca rol apărarea Moldovei. Unul dintre cele mai cunoscute momente de glorie ale Cetăţii Neamţului a fost în anul 1691, când a rezistat în faţa atacurilor armatei poloneze conduse de Ian Sobieski. A fost ulterior abandonată, datorită presiunilor otomanilor.

Scanned with OKEN Scanner

7. Baraţi trăsăturile morale care nu se potrivesc voievodului:

❑ fricos	❑ ascultător	❑ indiferent
❑ hotărât	❑ viteaz	❑ respectuos
❑ demn	❑ iubitor de ţară	❑ înţelept

8. Alegeţi explicaţiile potrivite şi marcaţi-le:

„Un orologiu sună noaptea jumătate" înseamnă: ceasul bate
- ❑ la căderea nopţii;
- ❑ spre dimineaţă;
- ❑ la miezul nopţii.

„Braţul său prin taberi mii de morţi împarte" sugerează:
- ❑ voievodul doboară mii de duşmani;
- ❑ domnitorul a hotărât ca morţii să fie duşi în tabere;
- ❑ voievodul atacă taberele duşmanilor.

„Însă dacă Cerul, vrând să-ngreuieze
Anii vieţii mele..." evidenţiază:
- ❑ soarta i-a fost să plângă la bătrâneţe;
- ❑ Dumnezeu a hotărât să o pună la încercare, îngreunându-i anii bătrâneţii;
- ❑ dacă i s-a hărăzit să cadă în mâinile duşmanilor.

„... duşmanii zdrobiţi/ Cad ca nişte spice de securi loviţi" sugerează:
- ❑ mulţimea duşmanilor doborâţi seamănă cu lanurile de spice secerate;
- ❑ îndârjirea românilor de a-i răpune pe cotropitorii ţării;
- ❑ moldovenii aveau arme rudimentare precum securile.

9. Pro sau contra ?

Mama îşi iubea sau nu fiul? Ce dovedeşte sacrificiul ei? Argumentaţi.

10. Explicaţi folosind cuvintele voastre ce înseamnă dragostea de ţară, pornind de la citatul lui Mihail Sadoveanu şi de la ideile următoare:

Dragostea de ţară se dovedeşte nu prin vorbe, ci prin fapte, dacă este cazul, prin sacrificiu. Să-ţi iubeşti ţara înseamnă să munceşti cinstit, să trăieşti frumos, să-ţi faci datoria şi să-ţi iubeşti semenii. Astfel îţi vei arăta patriotismul şi vei ajuta ca ţara ta să progreseze, să devină mai bogată, iar oamenii să trăiască mai bine.

Scanned with OKEN Scanner

Reţineţi !

„Muma lui Ştefan cel Mare" este un model al dragostei de ţară. Ea acceptă să-şi sacrifice fiul învins în bătălia cu turcii, trimiţându-l să salveze ţara, care-l alesese domnitor. Fermitatea acesteia îl mobilizează pe voievod. El îşi strânge oastea risipită şi alungă duşmanii, dovedind prin fapte că-şi iubeşte ţara mai presus de propria viaţă.

Portofoliu

Completaţi mapa cu fişe din biografia altor oameni de seamă ai poporului român (câteva fapte, opere) din domenii diferite.

• **Nicolae Grigorescu**. Născut într-o familie mare şi săracă din judeţul Dâmboviţa, în anul 1838, Nicolae Grigorescu a avut o pasiune deosebită la început pentru pictura de icoane. De la frageda vârstă de zece ani a fost ucenicul unui pictor ceh din Bucureşti şi picta icoane pe care le vindea mai apoi în Obor, pentru a-şi întreţine familia.

La intervenţia lui Mihai Kogălniceanu, care îi apreciază calitatea picturii (Grigorescu pictase în 1861 biserica mănăstirii Agapia), primeşte o bursă pentru a studia la Paris. În 1877 este convocat să însoţească armata română în calitate de „pictor de front". Din 1890 se stabileşte la Câmpina şi se dedică mai ales subiectelor rustice, pictează portrete de ţărănci („Ţăranca din Muscel"), care cu boi pe drumuri prăfuite de ţară („Carul cu boi") şi numeroase prispe cu specific românesc. În 1899 este numit membru de onoare al Academiei Române.

Nicolae Grigorescu se stinge din viaţă la 21 iulie 1907 la Câmpina.

• **Anghel Saligny** (n. 1854, judeţul Galaţi – m. 1925, Bucureşti), academician, inginer constructor, ministru şi pedagog român, este considerat unul dintre pionierii tehnicii mondiale în proiectarea şi construcţia podurilor şi silozurilor cu structură metalică, respectiv cu beton armat. E unul dintre întemeietorii ingineriei româneşti. A proiectat sistemul de poduri de cale ferată ce traversează Dunărea între Feteşti şi Cernavodă, unde s-a folosit pentru prima dată în lume oţelul moale, fapt ce a contribuit la durabilitatea acestei lucrări: podul de la Cernavodă a funcţionat timp de 100 de ani. El a fost la acea vreme cel mai lung pod din Europa şi unul dintre principalele poduri metalice cu deschidere mare din lume (4.088 m între malul stâng şi cel drept al văii Dunării). Podul a fost inaugurat cu câţiva ani înaintea Turnului Eiffel din Paris, care a fost construit tot pe structură metalică.

Scanned with OKEN Scanner

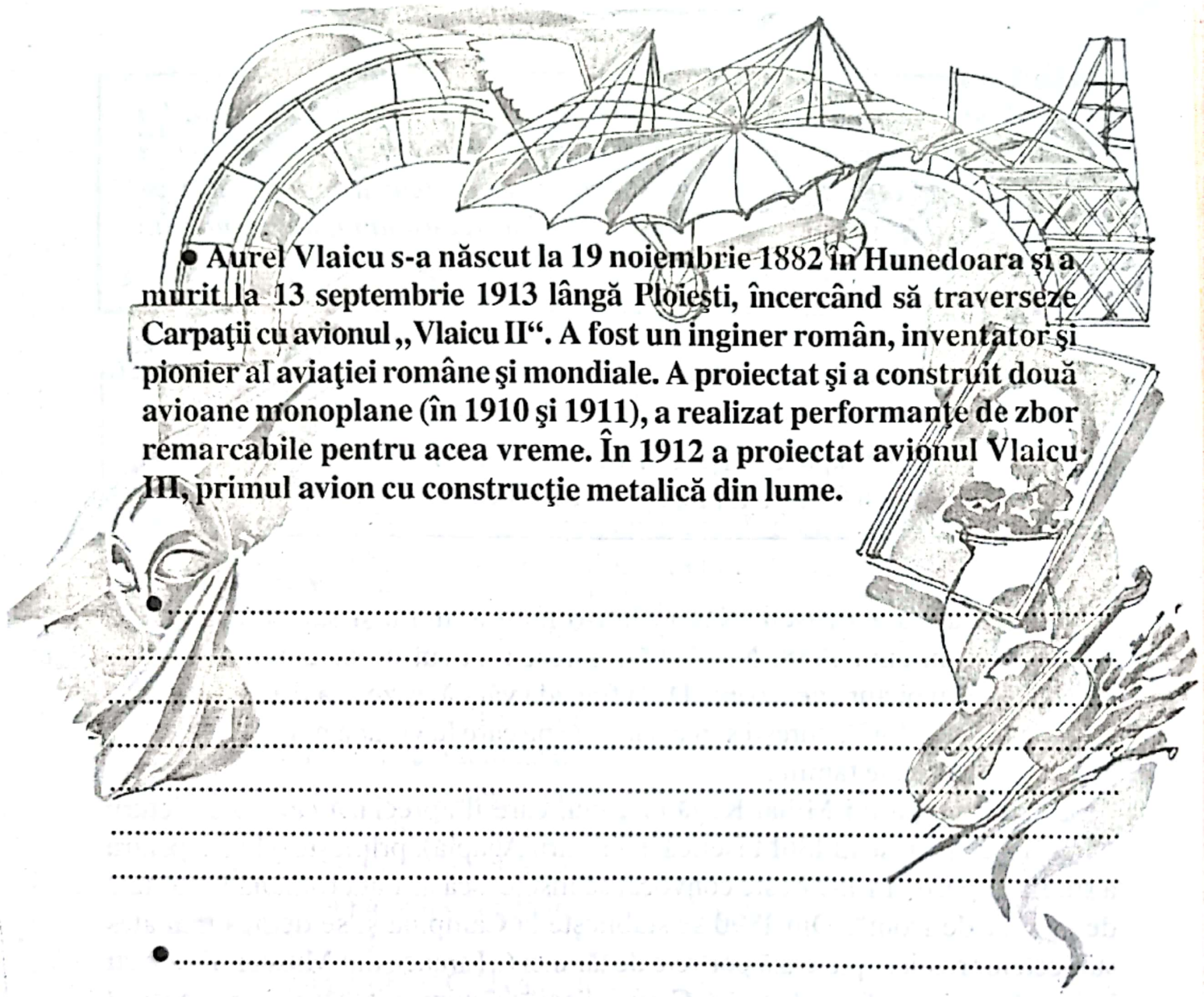

• Aurel Vlaicu s-a născut la 19 noiembrie 1882 în Hunedoara şi a murit la 13 septembrie 1913 lângă Ploieşti, încercând să traverseze Carpaţii cu avionul „Vlaicu II". A fost un inginer român, inventator şi pionier al aviaţiei române şi mondiale. A proiectat şi a construit două avioane monoplane (în 1910 şi 1911), a realizat performanţe de zbor remarcabile pentru acea vreme. În 1912 a proiectat avionul Vlaicu III, primul avion cu construcţie metalică din lume.

•

•

Scanned with OKEN Scanner

GEORGE ENESCU

după *Pavel Câmpeanu*

Citiţi şi aflaţi mai mult !

George Enescu (1881–1955), compozitor, violonist, pedagog, pianist şi dirijor, este considerat cel mai important muzician român. Născut la Liveni în judeţul Botoşani, a manifestat încă din copilărie o înclinaţie extraordinară pentru muzică. A început să cânte la vioară la vârsta de 4 ani. Enescu, alintat „micul Jurjac" în familie, a fost răsplătit pentru cuminţenia sa cu o mică vioară de jucărie cu trei strune, dar acesta a aruncat-o în foc, fiindcă dorea una adevărată.

La vârsta de 5 ani apare în primul său concert şi începe studii de compoziţie sub îndrumarea profesorului şi compozitorului Eduard Caudella. G. Enescu a cunoscut din copilărie folclorul, prin intermediul tarafurilor populare. Primele îndrumări muzicale le-a primit de la părinţii săi şi de la un vestit lăutar, Niculae Chioru. Imaginile şi tradiţiile acestor locuri îl vor influenţa pe Enescu în toată creaţia sa.

Compozitorul provine dintr-o familie unde muzica era la loc de cinste. Străbunicul Enea Galin era cântăreţ la strană înzestrat cu o voce deosebită. Bunicul, Gheorghe Enescu, preot, deci şi el înzestrat cu o voce uimitoare. Tatăl, Costache Enescu, moştenise talentul vocal al strămoşilor săi, dar nu a dorit să practice, fiind învăţător apoi agricultor. La numai cinci ani, Enescu a compus prima sa lucrare, „Ţara Românească".

Îndemnat de Caudella, a plecat la Viena, unde a primit o educaţie muzicală vastă, studiind alături de marii compozitori ai vremii.

La treisprezece ani absolvă Conservatorul din Viena şi se întoarce la Bucureşti, unde susţine un concert de succes alături de reputatul său profesor şi dirijor de la Viena.

1. Bifaţi răspunsurile corecte:

Timpul în care se petrece acţiunea:
- ○ duminica
- ○ la horă
- ○ la nuntă

Locul unde se desfăşoară acţiunea:
- ○ în satul natal
- ○ la oraş
- ○ la Paris

Personajele povestirii sunt:
- ○ Jurjac
- ○ tatăl
- ○ lăutarii
- ○ Tănăsică
- ○ sătenii
- ○ învăţătorul

Scanned with OKEN Scanner

Jurjac a ajuns:

- O un mare compozitor
- O un violonist şi un pianist celebru
- O un scriitor
- O un dirijor ilustru

Dragostea de ţară şi-a arătat-o George Enescu:

- O ducând numele României în toată lumea
- O compunând lucrări muzicale inspirate din folclorul românesc
- O interpretând instrumental şi dirijând orchestre celebre în Europa
- O neuitând niciodată ţara şi poporul român

2. Uniţi cuvintele care au acelaşi sens:

coastă	violonist
neostenit	molcom
domol	a se oglindi
a se răsfrânge	renumit
tainic	neobosit
de seamă	misterios
scripcar	povârniş
simţământ	vrajă
răscolitor	demult
farmec	ilustru
celebru	pătrunzător
odinioară	mişcător
fremătător	sentiment

3. Notaţi cuvintele cu sens opus următoarelor:

neostenită	⟶	puternic	⟶
domol	⟶	a se opri	⟶
a înainta	⟶	a se împleti	⟶
zbucium	⟶	fremătător	⟶
blând	⟶	ilustru	⟶

4. Transcrieţi din text cuvintele care definesc hora şi completaţi spaţiile libere:

Hora este un joc popular în care mulţimea dansatorilor este înlănţuită într-un ....., într-o mişcare ....., când unduind

Scanned with OKEN Scanner

....., când năpustindu-se ....., ba într-o ....., ba în .....

5. Alegeţi explicaţiile potrivite:

Jurjac înaintează spre horă „ca prin vis" deoarece:

- ❑ ar fi vrut să danseze şi el;
- ❑ era vrăjit de muzica şi dansul popular;
- ❑ dorea să vadă de aproape chipurile dansatorilor.

„Pe toate chipurile (...) se răsfrâng tainic liniştea albastră a serii şi rotunjirea blândă a dealurilor din jur" evidenţiază:

- ❑ seninătatea şi blândeţea sufletului românesc;
- ❑ chipurile erau rotunde şi zâmbitoare;
- ❑ înfrăţirea românilor cu natura ţării.

„un simţământ răscolitor şi neînţeles, un fel de bucurie tristă" exprimă:

- ❑ copilul nu înţelegea încă ceea ce simţea;
- ❑ emoţia adâncă şi necunoscută a copilului, un amestec de bucurie şi tristeţe;
- ❑ bucurie pentru frumuseţea tradiţiilor româneşti şi tristeţe pentru viaţa grea a românilor.

„micul Jurjac porneşte după prietenul său, întorcând mereu capul înapoi" fiindcă:

- ❑ voia să vadă ce se mai întâmplă cu lăutarii;
- ❑ dorea să mai urmărească petrecerea sătenilor;
- ❑ voia să-şi întipărească bine în minte ceea ce văzuse.

„oamenii cu chipurile aspre" deoarece:

- ❑ erau oameni simpli, care duceau o viaţă grea;
- ❑ erau nemiloşi;
- ❑ erau concentraţi asupra jocului.

„Poema română" sugerează prin titlu:

- ❑ o lucrare muzicală cu caracter solemn, admirativ, închinată ţării;
- ❑ o operă închinată poporului român din care face parte şi compozitorul;
- ❑ poem scris în limba română.

6. Explicaţi şi argumentaţi! „Jurjac nu a uitat hora niciodată".

Scanned with OKEN Scanner

Citiţi şi aflaţi mai mult !

George Enescu afirma: „Între viaţa mea şi arta mea nu există nici un hotar". „În lumea muzicii eu sunt cinci într-unul: compozitor, dirijor, violonist, pianist şi profesor. Cel mai mult preţuiesc darul de a compune şi nici un muritor nu poate poseda o fericire mai mare."

Prin muzica, prin viaţa lui, ni se dezvăluie treptat un om de o mare bogăţie sufletească, de o minunată modestie şi simplitate, cuminţenie şi devotament faţă de muzică, uimindu-ne prin lipsa celei mai mici urme din vanitatea şi trufia atât de frecvente la marii artişti.

7. Redactare

Creaţi o scurtă compunere în care să demonstraţi că George Enescu nu a uitat şi s-a mândrit că este român, pornind de la cuvintele acestuia: „Mi-am slujit ţara cu armele mele: pana, vioara şi bagheta.".

8. Transformaţi enunţurile punând verbele la timpul trecut. Analizaţi apoi pronumele personale.

- Bunicul le spune nepoţilor o poveste.
- Eu îi salut pe colegii mei.
- Mama îl ceartă pe Nicuşor.
- Tata vă duce la plimbare.
- Copilul ne recită o poezie.

9. Baraţi forma incorectă:

Mihai *va/v-a* promis că *va/v-a* merge cu voi.
El *v-a/va* pleca dis-de-dimineaţă.
Când *v-a/va* telefonat, aţi recunoscut că era nepotul vostru.
El n-are nici o grijă când *v-a/va* de examenul.

Portofoliu

Documentaţi-vă şi notaţi unde sunt case memoriale „George Enescu". Puteţi ilustra cu imagini.

Scanned with OKEN Scanner

Români cu care ne mândrim !

Yehudi Menuhin, celebrul violonist, fost elev al lui George Enescu, îşi amintea despre maestrul său: „Mi-a aprins imaginaţia, dăruindu-mi calitatea divinatoare, care a fost întotdeauna a sa, deschizându-mi astfel o perspectivă în tumultul şi măreţia lui Bach. *Enescu va rămâne pentru mine Absolutul prin care eu judec pe alţii.*“.

Reţineţi !

Lectura schiţează portretul lui George Enescu la vârsta copilăriei. Atras şi fermecat de muzica populară românească, Jorjac nu a uitat niciodată frumoasele tradiţii ale poporului său, pe care le-a făcut cunoscute în toată lumea. „Poema română“, compoziţia sa inspirată din cântecul şi jocul popular românesc, a fost interpretată la Paris de o renumită orchestră, stârnind admiraţia publicului francez.

George Enescu, deşi a trăit multă vreme în Franţa, nu a renunţat niciodată la cetăţenia română şi s-a mândrit totdeauna că este român. Acest spirit de seamă al culturii române reprezintă totodată un model de patriotism pentru generaţiile viitoare.

George Enescu

Dinu Lipatti

Cella Delavrancea

Angela Gheorghiu

Gheorghe Zamfir

Scanned with OKEN Scanner

O VIZITĂ ÎN ATELIERUL LUI BRÂNCUŞI

Citiţi şi aflaţi mai mult !

☞ **Constantin Brâncuşi**, sculptor celebru, unul dintre marii creatori din arta modernă, s-a născut în 1872, la Hobiţa, judeţul Gorj.

În 1904 a plecat pe jos spre Paris, făcând popasuri la Budapesta, Viena (Austria), München (Germania) şi prin Elveţia. Este acceptat o vreme în atelierul marelui sculptor francez Auguste Rodin ca practician, dar peste câteva luni părăseşte atelierul maestrului său, spunând: „Nimic nu poate creşte la umbra unui copac foarte mare.". Creează în 1907 prima versiune a „Sărutului", temă pe care o va relua sub diferite forme până în 1940, culminând cu „Poarta Sărutului". În Târgu Jiu putem vizita Ansamblul Monumental ridicat în cinstea eroilor morţi în Primul Război Mondial, format din Poarta Sărutului, Masa Tăcerii, Aleea Scaunelor şi Coloana Infinitului (Coloana fără sfârşit).

Considerat de majoritatea criticilor drept cel mai mare sculptor al secolului XX, Constantin Brâncuşi se numără fără îndoială printre cei mai celebri artişti pe care România i-a dat omenirii.

☞ **Barbu Ştefănescu Delavrancea** s-a născut la 11 aprilie 1858, în mahalaua Delea-Nouă, din Bucureşti, ca mezin al unei familii modeste.

Adevăratul său nume era Barbu Ştefănescu, Delavrancea fiind un nume adoptat în amintirea străbunilor, ciobani din ţinutul Vrancea. Tatăl său era căruţaş. Mama scriitorului, talentată povestitoare, îi trezeşte de timpuriu dragostea pentru creaţia populară. Învaţă la Şcoala Domnească, având-l ca dascăl pe domnul Vucea, vestit prin metodele sale „educative".

Scrie nuvele şi povestiri („Bunicul", „Bunica", „De azi şi de demult"), basme („Neghiniţă", „Palatul de cleştar"), drame istorice („Apus de soare", „Viforul", „Luceafărul").

☞ **Cella Delavrancea** (1887-1991), fiica cea mare a scriitorului şi avocatului de renume Barbu Ştefănescu Delavrancea, licenţiată în filosofie şi matematică, era şi o admirabilă pianistă.

Cella Delavrancea a ocupat un loc foarte important în evoluţia artei interpretative româneşti din secolul XX. A fost şi o scriitoare plină de sensibilitate.

1. Tăiaţi răspunsurile incorecte:

Locul unde se desfăşoară acţiunea:

- ○ la Paris
- ○ într-un muzeu
- ○ în atelierul sculptorului Brâncuşi

Scanned with OKEN Scanner

Timpul acţiunii este:
- ○ anul 1922
- ○ primăvara
- ○ vara

Personajele textului sunt:
- ○ autoarea, fiica lui Barbu Delavrancea
- ○ Barbu Delavrancea
- ○ Constantin Brâncuşi

Casa sculptorului era:
- ○ modernă
- ○ o casă ţărănească românească
- ○ o casă veche franceză

Mesajul textului este următorul:
- ○ sculptorul nu şi-a uitat o clipă ţara, chiar aflat departe de ea
- ○ în străinătate îţi uiţi rădăcinile
- ○ Brâncuşi îndrăgea arta populară românească din care s-a inspirat în întreaga sa operă

2. Alcătuiţi enunţuri cu următoarele cuvinte, după ce înţelegeţi explicaţiile date:

- ✯ **scrin** = dulăpior cu mai multe sertare suprapuse, în care se ţine mai ales lenjerie
- ✯ **alămuri** = (alama este un metal de culoare galben aurie) obiecte din alamă; instrumente muzicale de suflat din alamă.
- ✯ **ovoidal** = de formă ovală
- ✯ **violoncel** = instrument muzical cu corzi, asemănător unei viori mari, ţinut pe sol, cu o tonalitate gravă
- ✯ **ceaun** = vas de fontă (tuci) folosit pentru fierberea mămăligii sau a altor mâncăruri
- ✯ **pirostrii** = ustensilă de gospodărie făcută dintr-un cerc sau dintr-un triunghi de fier, sprijinit pe trei picioare, pe care se pun la foc căldarea, ceaunul sau oala

3. Completaţi cu obiectele de mobilier care decorau casa sculptorului român şi alcătuiţi enunţuri:

Odaia era ..... cu pereţii .....
Vatra ..... cu un ceaun .....
Masa ..... tăiată .....

Scanned with OKEN Scanner

Scaunele erau ..... cu ..... picioare.
Poliţele de ..... erau ..... .
Pe un scrin ..... .

4. Legaţi cuvintele având acelaşi sens:

cântărit	îngăduinţă	*a şlefui*	a stăpâni
a examina	tremur	*voluminos*	a invita
indulgenţă	cărunt	*a domina*	a reuşi
sur	iute	*a reprezenta*	masiv
ager	reţinut	*a izbuti*	a demonstra
vibraţie	a zâmbi	*a pofti*	a netezi
a surâde	a cerceta	*a dovedi*	a înfăţişa

5. Observaţi !

Următoarele cuvinte pot avea sensuri diferite. Alcătuiţi enunţuri pentru fiecare dintre sensuri.

- orbită
  - traiectorie parcursă de un astru
  - cavitate în care se află globul ocular (ochiul)
  - sferă de acţiune a unei activităţi
- poliţă
  - raft, etajeră
  - act pe baza căruia o persoană trebuie să plătească o sumă de bani la un anumit termen
- vatră
  - loc în care se face focul, în casele ţărăneşti (cuptor)
  - locuinţă, cămin, casă (părintească)

6. Puneţi în ordine ideile din planul simplu:

- ☐ Explicaţia sculptorului.
- ☐ Vizita autoarei la atelierul lui Brâncuşi.
- ☐ Casa sculptorului.

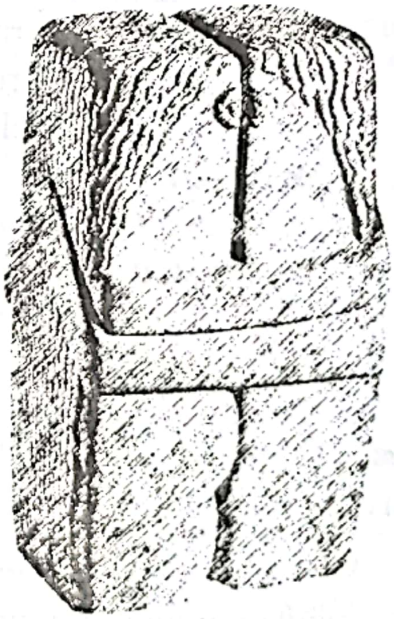

7. Spuneţi-vă părerea !

De ce sculptorul a preferat să-şi construiască o casă tipic românească în inima Parisului? De ce casa era decorată cu obiecte aidoma celor din satul natal?

Scanned with OKEN Scanner

8. Bifaţi explicaţiile potrivite:

„Doi ochi mici, albaştri, m-au sfredelit cu privirea" arată că:
avea o privire
- ❑ pătrunzătoare;
- ❑ cercetătoare;
- ❑ indiferentă.

„O casă din satul nostru românesc" pentru că:
- ❑ nu avusese posibilităţi să-şi construiască una mai mare;
- ❑ îi amintea de satul românesc;
- ❑ acolo se simţea ca acasă.

„părul lăsat în voie, haina de lucrător, mâinile agere" evidenţiau că:
- ❑ avea înfăţişarea unui artist la modă;
- ❑ se asemăna în modestie cu meşterii populari din România;
- ❑ haina şi mâinile dovedeau că este un artist neobosit, preocupat doar de creaţia sa.

„... pepeni ovoidali. Luceau atât de tare, încât mi s-a părut că aud vibraţia de violoncel" sugerează:
- ❑ asemănarea prin forma ovală şi strălucire a statuilor de alamă cu violoncelul;
- ❑ autoarea, ca pianistă, era ea însăşi o artistă care simţea vibraţia frumosului, din domeniul muzicii;
- ❑ luciul statuilor i-a amintit de strălucirea cutiei violoncelului.

„Le şlefuiesc cu mâinile, luni de zile, până sunt însufleţite" demonstrează:
- ❑ arta sculptorului se asemăna cu şlefuirea manuală realizată de meşterii populari;
- ❑ lucra încet;
- ❑ dorinţa de perfecţiune a artistului care, după luni de zile de muncă, simţea că operele sale devin parcă vii.

„desenul simplificat al unui ochi" pune în evidenţă:
- ❑ originalitatea sculptorului modern ţinând de simplificarea formelor;
- ❑ era vorba de o schiţă de început;
- ❑ viziunea artistului depăşea detaliile şi se orienta spre formele esenţiale.

„Nimeni n-a simţit până acum că alama asta cântă" arată că:
- ❑ artele se întrepătrund, sculptura poate sugera muzica;
- ❑ obiectul de alamă era atât de şlefuit, că parcă ar fi vibrat;
- ❑ forma sculpturii sugera un cocoş care cântă.

Scanned with OKEN Scanner

9. Spuneţi-vă părerea !

De ce credeţi că o muziciană română, o artistă din aceeaşi ţară cu sculptorul, a fost prima care a descoperit că „alama asta cântă“?

10. Explicaţi scrierea lui „cel“ şi „ce-l“:

- ***Cel*** de acolo este fratele meu. *(acela)*
- Victor este ***cel mai talentat*** dintre tinerii pictori.
- ***Cel sătul*** nu-i crede ***celui flămând***.
- A răspuns ***cel mai bine*** la întrebare.
- Am vizitat mănăstirea Cozia înălţată de Mircea ***cel Bătrân***.
- Nu ştiu ***ce-l*** preocupă pe fratele său.
- Am auzit ***ce-l*** interesa pe tata.

11. Completaţi cu forma corectă:

- ✔ Am citit basmul „Prâslea-.....-Voinic şi merele de aur“.
- ✔ Înotătorul a sărit ..... mai frumos de la platformă.
- ✔ Ionel mi-a spus ..... frământă.
- ✔ L-am văzut pe ..... certat cu toată lumea.
- ✔ Nu ştiu ..... doare.

Portofoliu

Completaţi datele legate de viaţa şi opera sculptorului Constantin Brâncuşi, cu altele noi, adunate de voi.

Reţineţi !

Lectura relatează întâlnirea pianistei Cella Delavrancea cu sculptorul Constantin Brâncuşi. Deşi aflat în inima Parisului, artistul îşi construise un colţ de spaţiu românesc în propria căsuţă, ridicată şi împodobită precum aşezările ţărăneşti de la noi. Creatorul îşi şlefuia îndelung operele din alamă până ce acestea parcă prindeau viaţă.

Tânăra pianistă, înzestrată cu acelaşi spirit românesc şi aceeaşi adâncă sensibilitate, a auzit cântecul cocoşului răsunând din alama meşteşugit cioplită. Formele erau simplificate într-o viziune profund originală, a esenţelor, a ceea ce se ascunde dincolo de amănuntele exterioare.

Constantin Brâncuşi este considerat pe plan mondial primul sculptor modern, care a adus în sculptura universală o nouă viziune, profund originală, a formelor esenţializate.

Scanned with OKEN Scanner

EVALUARE

Citiţi cu atenţie textul:

„Dacă ar fi posedat cutia! Dacă ar poseda-o! Ar putea să plece cu cireşarii, printre ei... Ce i-ar mai necăji, mai ales pe nesuferita de Maria! Şi pe Dan... pe toţi... Şi nimeni nu l-ar vedea!... Dar oare i-ar da voie tăticul să plece?“

(C. Chiriţă, *Cireşarii*)

1. Subliniaţi pronumele personale şi analizaţi-le.

2. Înlocuiţi unul dintre pronumele personale cu un pronume personal de politeţe.

3. Baraţi forma incorectă:

- (*Cel, ce-l*) mai bun prieten al meu joacă tenis.
- Nu ştiu (*cel, ce-l*) determină să procedeze astfel.
- Cred că Ştefan (*ce-l, cel*) Mare a fost (*cel, ce-l*) mai viteaz domnitor al Moldovei.
- Am înţeles de (*ce-l, cel*) lăuda pe fratele său.
- Turistul străin nu pricepea (*cel, ce-l*) întrebam.

4. Alcătuiţi câteva enunţuri în care să amintiţi despre trei oameni de seamă ai poporului nostru, cunoscuţi în lumea întreagă, cu care ne mândrim.

5. Numiţi trei personalităţi româneşti din domenii diferite de activitate.

6. Citiţi despre un român care a adus faimă poporului său şi prezentaţi colegilor voştri un aspect al activităţii sale.

Scanned with OKEN Scanner

VESTITORII PRIMĂVERII

de *George Coşbuc*

1. Bifaţi răspunsurile incorecte:

Poezia este:
- ○ un tablou de primăvară
- ○ un imn adresat păsărelelor, ca vestitori ai primăverii
- ○ un dialog între poet şi vestitorii primăverii

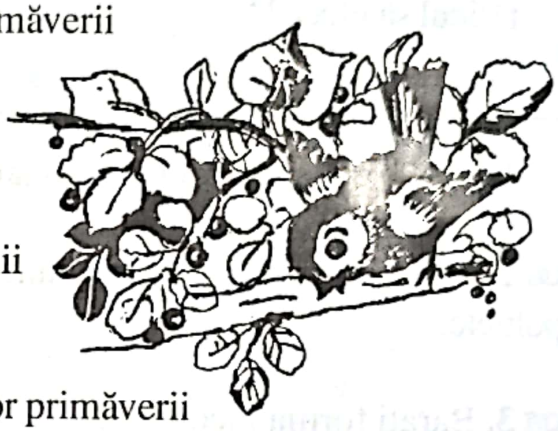

Poezia începe cu:
- ○ urarea poetului de bun venit
- ○ urarea este urmată de o motivaţie
- ○ regretul poetului după trecerea iernii

Poetul îşi exprimă:
- ○ admiraţia faţă de venirea vestitorilor primăverii
- ○ dragostea pentru frumuseţile ţării
- ○ tristeţea cauzată de plecarea păsărelelor din ţară
- ○ bucuria prilejuită de renaşterea naturii

2. Completaţi cuvintele şi expresiile cu termeni având acelaşi sens, aleşi din coloana alăturată:

a veni înapoi	→ *a reveni*	
zare	→	*iubite*
miazănoapte	→	*a-şi aminti*
dragi	→	*luncă*
a-şi aduce aminte	→	*nord*
de veci	→	*etern*
crâng	→	*voioşie*
lin	→	*orizont*
veselie	→	*uşor*

3. Notaţi cuvinte cu sens opus următoarelor:

✔ a plânge →	✔ a-şi aminti →	✔ lin →
✔ miazănoapte →	✔ fericit →	✔ veselie →

Scanned with OKEN Scanner

4. Citiţi versurile care exprimă legătura dintre vestitorii primăverii şi natura ţării noastre.

5. Transcrieţi versurile în care poetul îşi exprimă dragostea şi mândria faţă de natura ţării şi bucuria legată de întoarcerea păsărilor călătoare.

6. Subliniaţi în versurile transcrise la exerciţiul anterior schimbările din natură la venirea păsărilor călătoare şi completaţi enunţuri cu acestea:

- Florile .....
- Nopţile .....
- Vânturile .....
- Ploile calde .....

7. Bifaţi explicaţiile potrivite:

„aţi fost străine" evidenţiază că:
- ❑ păsărelele aparţin pământului acestei ţări
- ❑ ele se simt singure departe de meleagurile noastre, de casă
- ❑ acestea sunt necunoscute

„dragostea sihastră" exprimă:
- ❑ dragostea neîmpărtăşită
- ❑ dorul de casă
- ❑ sentimentul de singurătate

„imnuri sfinte" înseamnă:
- ❑ cântece pline de dragoste şi respect
- ❑ melodii de jale
- ❑ cântece religioase

„nopţile cu poezie" înseamnă:
- ❑ plăcute, înstelate
- ❑ în care citeşti poezie
- ❑ încărcate de farmec, inspirând poezie

8. Alcătuiţi enunţuri în care cuvintele următoare să aibă sensuri diferite:
gol, dor, ori, noi.

Scanned with OKEN Scanner

9. Completaţi enunţurile de mai jos cu ortogramele: *v-a, n-aţi, n-are, le-aţi, i-a.*

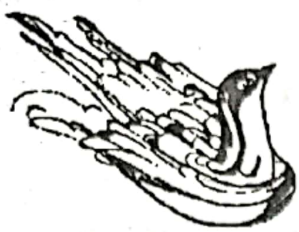

Tânărul nu ..... dat de ştire unde a plecat.
Copilul ..... cartea cerută la şcoală.
El ..... dat vărului său un frumos cadou.
Voi ..... ştiut de schimbarea din program.
Dumneavoastră ..... spus colegilor să vină la ora opt.

10. Scrieţi şase enunţuri despre obiectele voastre şcolare utilizând numerale cardinale şi ordinale diferite.

Portofoliu

Completaţi mapa cu alte informaţii despre sărbătorile şi obiceiurile de primăvară.

- Considerat în concepţia populară anotimp de trecere între cele două mari extreme, iarna şi vara, anotimpul ***primăverii*** a însemnat odinioară începutul de An Nou, trecerea între perioada întunericului şi a nopţii (iarna) şi cea a fertilităţii (vara). Această perioadă se caracterizează, în viziunea populară printr-o serie întreagă de rituri şi practici magice de purificare, pentru înnoirea timpului, pentru sănătate şi belşug în roadele verii. În gândirea populară orice început, fie viaţă, om, treabă, drum, călătorie... adică de trecere a unei stări la alta... reprezintă o perioadă de criză în care lupta dintre forţele răului şi binelui este inevitabilă.
- Calendarul popular de primăvară debutează cu ***Baba Dochia*** şi zilele ei (9 sau 12) care semnificau lupta dintre forţele întunericului şi ale luminii, între noapte şi zi. Despre Baba Dochia, tradiţia populară spune că „a pus rămăşag cu omătul şi frigul că ea-i mai voinică decât ei".

La 9 Martie (***Mucenicii***) se săvârşeau acte de purificare, „La Mucenici să te afumi, să-i dai ocol casei cu treanţa aprinsă că e bună de muşcătura de şarpe". ***Buna Vestire*** (25 martie) mai este numită şi „ziua cucului". Era socotită ziua când începe să cânte cucul primăvara. Locul de unde cineva aude prima dată cântatul cucului are legătură cu viaţa sa: dacă-l vede pe un pom verde, omul va fi tot anul sănătos, dacă-l vede pe o creangă uscată, va fi bolnav tot anul.

Sfintele Paşti reprezintă marea sărbătoare de la înnoire şi de trecere (trecerea omului de la moarte la viaţă, de la păcat la iertare).

Reţineţi !

Poezia lui George Coşbuc este un imn închinat primăverii şi vestitorilor săi. Reîntoarse pe meleagurile noastre, păsărelele vestesc renaşterea naturii, aducând bucurie în inimile oamenilor. Poetul li se adresează cu duioşie, simţind emoţie faţă de aceşti mesageri ai cântecului şi ai verii.

Scanned with OKEN Scanner

LA PAŞTI

de *George Coşbuc*

Prin pomi e ciripit şi cânt,
Văzduhu-i plin de-un roşu soare,
Şi salciile-n albă floare –
E pace-n cer şi pe pământ
Răsuflul cald al primăverii
Adus-a zilele-nvierii.

Şi cât e de frumos în sat!
Creştinii vin tăcuţi la vale
Şi doi de se-ntâlnesc în cale
Îşi zic: Hristos a înviat!
Şi râde-atâta sărbătoare
Din chipul lor cel ars de soare.

Şi-un vânt abia clătinitor
Şopteşte din văzduh cuvinte:
E glasul celor din morminte,
E zgomotul zburării lor!
Şi pomii frunţile-şi scoboară,
Că Duhul sfânt prin aer zboară.

Ah, iar în minte mi-a venit
Tu, mama micilor copile!
Eu ştiu că şi-n aceste zile
Tu plângi pe-al tău copil dorit!
La zâmbet cerul azi ne cheamă –
Sunt Paştile! Nu plânge, mamă!

E linişte. Şi din altar
Cântarea-n stihuri repetate
Departe până-n văi străbate –
Şi clopotele cântă rar:
Ah, Doamne! Să le-auzi din vale
Cum râd a drag şi plâng a jale!

Biserica, pe deal mai sus,
E plină astăzi de lumină,
Că-ntreaga lume este plină
De-acelaşi gând, din cer adus:
În fapta noastră ni e soarta
Şi viaţa este tot, nu moartea.

Pe deal se suie-ncetişor
Neveste tinere şi fete,
Bătrâni cu iarna vieţii-n plete;
Şi-ncet, în urma tuturor,
Vezi şovăind câte-o bătrână
Cu micul ei nepot de mână.

Scanned with OKEN Scanner

CIOCÂRLIA

după *Ion Agârbiceanu*

Citiţi şi aflaţi mai mult !

☞ **Ciocârlia** este singura pasăre din lume ce cântă şi în timpul zborului. Ciocârlia-de-câmp zboară uneori pe loc; este foarte greu vizibilă datorită penajului ei, a cărui culoare se confundă perfect cu cea a mediului înconjurător. Cântecul ciocârliei poate fi definit ca un ecou armonios al ansamblului de zgomote care se aud pe câmp sau în stepă într-o zi caldă de vară.

☞ În muzica populară românească, un cântec unic reprezentativ pentru români, deosebit de apreciat, este „Ciocârlia", ilustrând cu măiestrie trilurile ritmate ale acestei cântăreţe a zilelor de vară.

1. Marcaţi cu „X" răspunsurile potrivite:

Timpul acţiunii este:
- ❑ primăvara
- ❑ la începutul lui martie
- ❑ vara

Locul acţiunii este:
- ❑ la oraş
- ❑ la ţară
- ❑ sus la munte

Personajele povestirii sunt:
- ❑ sătenii
- ❑ Ionaş
- ❑ preotul
- ❑ fratele lui Ionaş
- ❑ copiii
- ❑ Vasilică

Cântecul ciocârliei vesteşte că:
- ❑ a venit vara
- ❑ primăvara s-a instalat definitiv
- ❑ plugarii pot să are

Mesajul transmis de scriitor este:
- ❑ dragostea faţă de natură a ţăranului român
- ❑ curiozitatea copiilor faţă de poveştile despre ciocârlie
- ❑ bucuria pe care o aduce cântecul ciocârliei

2. Completaţi enunţurile următoare cu semne ale primăverii prezente în text:

✔ Zăpada .....
✔ Iarba .....
✔ Soarele .....
✔ Vântul .....
✔ Ciocârlia .....

Scanned with OKEN Scanner

3. Legaţi cuvintele cu seria de doi termeni având acelaşi sens:

fraged	– aromă, parfum
a se grăbi	– a se înfricoşa, a se îngrozi
a se înspăimânta	– capricii, mofturi
toane	– a se repezi, a se năpusti
biruitor	– zare, cer
mireasmă	– fragil, gingaş
văzduh	– victorios, învingător

4. Completaţi cu termenii având sens opus:

a se grăbi ⟶ *a încetini, a se domoli*
a începe ⟶
a se ivi ⟶
biruitor ⟶

5. Puneţi în ordine ideile principale:

- ☐ Ieşirea plugarilor la arat.
- ☐ Povestea lui Vasilică.
- ☐ Primele semne ale primăverii.
- ☐ Discuţia copiilor.
- ☐ Cântecul ciocârliei.

6. Încercuiţi explicaţiile corecte:

„iarna dădu drumul zăpezilor" înseamnă:
- ❑ a început să ningă;
- ❑ zăpada s-a aşternut groasă;
- ❑ s-a întors vremea friguroasă.

„toanele iernii" reprezintă:
- ❑ capriciile iernii;
- ❑ vremea schimbătoare de la începutul primăverii;
- ❑ supărarea iernii.

Soarele „se înălţa biruitor" exprimă:
- ❑ apariţia soarelui după ninsoare;
- ❑ venirea prânzului;
- ❑ instalarea vremii bune.

Scanned with OKEN Scanner

„un zâmbet larg îi inundă întreaga faţă“ sugerează:
- ❑ zâmbetul i-a luminat întreaga faţă;
- ❑ lumina soarelui se răsfrângea pe chipul băiatului;
- ❑ zâmbetul i-a cuprins chipul.

7. Completaţi enunţurile următoare cu construcţiile: *nu-l, nul, nu-i, n-o.*

- ✔ Rezultatul meciului a fost .....
- ✔ Andrei ..... crede pe fratele său.
- ✔ Vântul ..... răcoreşte pe Maria.
- ✔ Copiii ..... cunosc pe cei nou veniţi în echipă.

8. Transformaţi propoziţiile afirmative în propoziţii negative utilizând construcţiile învăţate.

Vlad îl vede pe colegul său la cinema. ⟶
Monica o recunoaşte pe Silvia purtând pălăria. ⟶
El îi înţelege pe colegii săi. ⟶
Mihai e acasă. ⟶

9. Alcătuiţi două propoziţii în care cuvântul „i“ să aibă două valori gramaticale diferite.

10. Spuneţi-vă părerea !

Ce cântec popular românesc este inspirat de trilurile măiestre ale ciocârliei? Ştiaţi că acest cântec popular reprezintă una dintre cele mai cunoscute şi îndrăgite melodii româneşti, celebră în toată lumea?

11. Lectură suplimentară

Citiţi legenda ciocârliei şi imaginaţi-vă altă poveste pe care Vasilică le-a spus-o copiilor.

„Lie, Lie,
Ciocârlie,
Zbori în soare
Cântătoare
Şi revină
Din lumină
Pe pământ
Cu dulce cânt!“

(*Poporal*)

Frumoasa Lia, fecioară-mpărătească, e peţită de mulţi împăraţi ce au auzit de frumuseţea şi gingăşia ei, dar ea e îndrăgostită de soare. Pentru a-l găsi, prinţesa pleacă împreună cu umbra ei şi cu Graur, calul, ce-o duce pe fată până

Scanned with OKEN Scanner

la o mare. De acolo este dusă pe mare de fratele lui Graur. Ajunsă pe insula unde trăiesc soarele şi mama acestuia, Lia se preface că e fecior împărătesc, nu fată.

Bătrâna mamă, pentru că nu vede, îi pune Liei în pat flori albe. Dacă e fecior, florile se vor ofili, iar dacă e fată, dimineaţa vor fi mai înflorite. Bătrâna mamă dimineaţa descoperă că florile erau „vii ca zăpada", iar când îşi înalţă ochii vede că soarele o luase pe Lia lângă el, soare lângă soare, pământul fiind inundat de flăcări arzătoare. Bătrâna moare, dar o blestemă pe Lia. Aceasta cade în mare, iar sufletul său ia forma unei mici, duioase ciocârlii, care veşnic se înalţă către soare şi îl cheamă primăvara „cu dulcea ei cântare".

Reţineţi !

Lectura este dedicată unui alt simbol al primăverii româneşti. Instalarea definitivă a primăverii este cunoscută la sat prin cântecul ciocârliei. Plugarii cunosc acest adevăr, iar copiii urmăresc cu interes pasărea având un cântec atât de frumos. Cu poveştile sale, Vasilică îi strânge în jurul lui pe copiii fermecaţi de tainele naturii şi de minunatele basme populare româneşti.

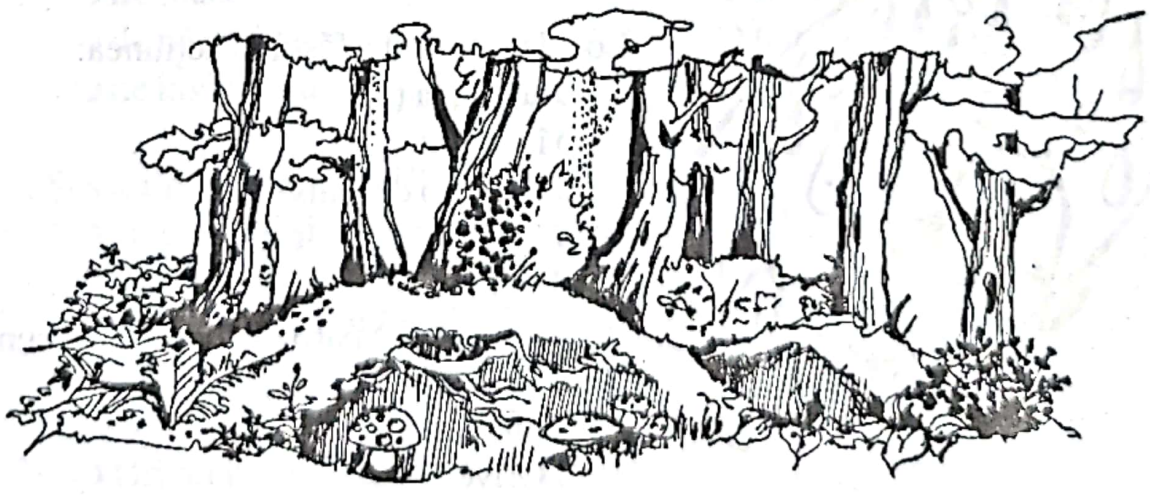

Scanned with OKEN Scanner

FURTUNA

de *Ştefan Octavian Iosif*

Citiţi şi aflaţi mai mult !

☞ Prima relatare scrisă asupra unui *ciclon tropical* aparţine celebrului navigator genovez aflat în slujba regelui Spaniei, Cristofor Columb, din timpul celei de-a doua călătorii spre Lumea Nouă (1493-1496). Un ciclon tropical se produce în zone în care temperatura la suprafaţa apei este de cel puţin 27 de grade C, în anumite condiţii atmosferice. Vânturile pătrund în spirală, cu viteze foarte mari, de 120-250 km/h, fiind însoţite de ploi abundente şi violente.

☞ Pentru a putea fi mai bine supravegheate, *uraganele* au primit nume. La început aveau nume masculine, apoi (în anii '50) au primit nume feminine, iar la sfârşitul anilor '70 au început să primească nume de ambele sexe. Primul uragan al fiecărui sezon primeşte un nume care începe cu litera A, şi aşa mai departe.

☞ *Tornadele* sunt coloane de aer ce se rotesc repede, asociate cu puternice furtuni. O singură furtună poate cauza mai multe tornade, şi o tornadă poate avea mai multe vârtejuri. Vântul este principala ameninţare în cazul unei tornade, cu viteze care depăşesc 330 km/h. *Grindina* este şi ea asociată cu tornadele.

1. Bifaţi răspunsurile corecte:

Luna mai este numită în poezie luna:
- ○ cireşelor
- ○ furtunilor
- ○ florilor

Locul unde se desfăşoară acţiunea:
- ○ acasă, la ţară
- ○ în pădure
- ○ în câmp deschis
- ○ în livadă

Personajele care participă la acţiune sunt:
- ○ copilul
- ○ mama
- ○ Grivei

Scanned with OKEN Scanner

Poezia înfăţişează:

- ○ plecarea băiatului împreună cu căţelul la hoinărit
- ○ furtuna care i-a speriat în pădure
- ○ mustrarea băiatului de către mama sa

2. Folosiţi expresiile următoare în propoziţii conţinând cuvântul:

foc

- ✔ „a se face foc şi pară" – a se înfuria
- ✔ „a trece prin foc şi sabie" – a distruge
- ✔ „a băga mâna-n foc pentru" ... – a garanta pentru ...

3. Alcătuiţi propoziţii cu sensurile diferite ale cuvintelor: *cer, par, mai, joacă, sare.*

4. Completaţi cu „cei" sau „ce-i":

- ❁ Nu ştiu ..... în sat.
- ❁ Crede că ..... de aici sunt colegi cu fratele meu.
- ❁ ..... pasă lui?
- ❁ Ei sunt ..... mai puternici din echipă.

5. Baraţi explicaţiile nepotrivite:

„albastrul mai" sugerează:

- ○ o lună senină de primăvară
- ○ o poieniţă plină de albăstrele
- ○ o atmosferă care îndeamnă la joacă

„stau ca pe spini, stau ca pe foc" exprimă:

- ○ agitaţia copilului
- ○ nerăbdarea lui
- ○ teama

„timp bun de ştrengărie" sugerează:

- ○ de joacă
- ○ de năzdrăvănii
- ○ de învăţătură

„o şterg de-acasă" înseamnă:

- ○ fac curat acasă
- ○ mă întorc acasă
- ○ plec pe furiş de-acasă

„Şi satu-n colb se-neacă" sugerează:

- ○ arşiţa verii şi seceta care au uscat pământul
- ○ praful acoperă uliţele satului
- ○ satul este aşezat în câmpie

„latră-n vânt" arată:

- ○ Grivei latră spre vrăbii
- ○ căţelul simte aerul răcoros al pădurii
- ○ el latră în joacă

Scanned with OKEN Scanner

„trec leneş nouri grei“ sugerează:
- ○ alunecă greoi norii ameninţători
- ○ trec încet nori negri
- ○ trec nepăsători nouri mari

„un roi de frunze“ exprimă:
- ○ vârtejul frunzelor anunţând furtuna
- ○ mulţimea frunzelor spulberate de vânt ca un roi de fluturi
- ○ apropierea toamnei

„prins de fior“ înseamnă:
- ○ îi era frig
- ○ îi era teamă
- ○ simţea fiorul credinţei în Dumnezeu

6. Legaţi expresiile următoare de un cuvânt cu acelaşi sens, apoi utilizaţi-le în enunţuri:

✔ „a o şterge“	a înspăimânta
✔ „a băga spaima“	a îngenunchea
✔ „a cădea în genunchi“	a pleca

7. Formaţi cuvinte noi, apoi scrieţi propoziţii cu ele, după modelul:

nebun ⟶ *a înnebuni*
negru ⟶
nămol ⟶
nor ⟶

8. Transcrieţi din poezie câte două exemple de repetiţie şi enumeraţie.

9. Completaţi tabelul de mai jos cu exemple de versuri conţinând imaginile indicate:

imagini vizuale (de văz)	
imagini auditive (de auz)	
imagini dinamice (de mişcare)	
imagini olfactive (de miros)	

Scanned with OKEN Scanner

10. Dacă sunteţi în pădure, unde vă adăpostiţi în caz de furtună? Cum vă feriţi de fulgere şi trăsnete?

11. Compunere

Descrieţi o furtună de vară la care aţi asistat.

Reţineţi !

Poezia înfăţişează cu farmec şi umor experienţa trăită de copil, împreună cu câinele său, în timpul unei furtuni. Plecaţi de-acasă într-o zi de mai, voioşi, ajung în pădure puşi pe joacă şi pe strengării. Fără să-şi dea seama, totul se întunecă, începe vântul şi furtuna se dezlănţuie. Printre tunete şi fulgere, băiatul începe să plângă. El îngenunchează cuprins de spaimă şi se roagă alături de căţelul său. Şi parcă ascultându-i ruga, un colţ de cer s-a luminat şi soarele a apărut risipindu-le teama. Ieşiţi în câmp, băiatului i se pare c-a fost un vis, acea furtună trecătoare. Amintirile dragi ale copilăriei pline de năzdrăvănii revin în versurile poetului.

Ştiaţi că... ?

➳ La 11/23 octombrie 1875 se naşte la Braşov Ştefan Octavian Iosif, al cincilea copil al profesorului Ştefan Iosif şi al Paraschivei.

În 1881, viitorul poet devine elev al unei şcoli de fete, mai apropiată de casă decât aceea de băieţi. În timpul liber zburdă cu prietenii prin pădurea de la Tâmpa, unde se joacă de-a haiducii şi umblă după cuiburi de păsări, simţind de pe acum farmecul naturii.

La 15 ani, poetul compunea versuri melancolice, fără intenţia de a le publica, scria schiţe şi începuse o dramă istorică. Toate acestea, considerându-le nereuşite, le-a aruncat în foc.

Împreună cu colegii săi, Şt. O. Iosif înfiinţează o societate literară, la adunările căreia se citesc opere ale scriitorilor din „*ţară*“, poetul cel mai admirat fiind Eminescu. În toamnă, tatăl său trece munţii şi obţine o funcţie de profesor la Turnu-Măgurele, unde îl urmează şi familia.
Astfel, tânărul poet ajunge la Bucureşti la sfârşitul aceluiaşi an.

Scanned with OKEN Scanner

NICUŞOR

după *I. Al. Brătescu-Voineşti*

1. Alegeţi răspunsurile corecte:

Locul unde se petrece acţiunea:
- ○ la Bucureşti
- ○ la Târgovişte
- ○ în partea de miazănoapte
- ○ pe malul iazului
- ○ într-o grădină frumoasă
- ○ pe valea verde a Ialomiţei

Timpul când se desfăşoară acţiunea:
- ○ vara
- ○ toamna
- ○ iarna

Personajele textului sunt:
- ○ conu Mişu
- ○ judecătorul
- ○ Nicuşor
- ○ Vasilică

Autorul este impresionat de:
- ○ dragostea copilului faţă de privighetori
- ○ duioşia lui conu Mişu faţă de Nicuşor
- ○ frumuseţea naturii
- ○ asprimea lui conu Mişu

2. Înlocuiţi cuvintele marcate cu altele asemănătoare ca sens:

cântec dumnezeiesc	coama munţilor	se primeneşte sufletul
.....	.....	.....
.....	.....	.....
fericirea fără seamăn	o minune de tablou	mişcare nedibace
.....	.....	.....
.....	.....	.....

3. Notaţi cuvintele cu sens opus:

miazănoapte	⟶	a ieşi	⟶
a sui	⟶	a se apleca	⟶
departe	⟶	grăbit	⟶

4. Bifaţi explicaţiile potrivite:

„moară vorbăreaţă“ înseamnă:
- ❑ care lucrează
- ❑ zgomotoasă
- ❑ mişcătoare

„aburi albăstrii“ semnifică:
- ❑ ceţurile înălţimilor
- ❑ nori alburii
- ❑ ceţurile depărtărilor

Scanned with OKEN Scanner

„ţi se primeneşte sufletul" înseamnă:

- ❑ ţi se purifică
- ❑ se întunecă
- ❑ se însenineză

„fericire fără seamăn" înseamnă:

- ❑ neasemuită
- ❑ necunoscută
- ❑ unică

Citiţi şi aflaţi mai mult !

☞ *Mănăstirea Dealu* este o mănăstire de maici situată pe un deal din apropierea oraşului Târgovişte. Mănăstirea exista încă din 1431, când *Alexandru Vodă Aldea* îi făcea danie două sate, pentru pomenirea lui Mircea cel Bătrân, presupusul ctitor al mănăstirii. În secolul al XVI-lea, după reclădirea ei, în mănăstirea Dealu au fost înmormântaţi domnitori, începând din 1508, când a fost înmormântat aici *Radu cel Mare*, ctitorul care a reconstruit din temelie şi a înnoit clădirile mănăstirii şi biserica. În 1603 tot aici a fost adus capul lui Mihai Viteazul, ucis mişeleşte pe Câmpia Turzii.

☞ Marele ctitor *Constantin Brâncoveanu* nu a neglijat nici el mănăstirea Dealu, făcând bisericii o nouă zugrăveală „peste tot". După o perioadă grea pentru mănăstire, când a suferit de pe urma unor cutremure, a fost restaurată de domnitorul *George Bibescu* între anii 1844-1854.

☞ Mănăstirea Dealu îşi leagă numele de apariţia primei cărţi din România (1508 – *Liturghier*) şi de organizarea celui de-al patrulea centru tipografic european de literă chirilică, sub patronajul voievodului Radu cel Mare şi prin acţiunea călugărului cărturar Macarie.

Se spune că mănăstirea Dealu era întrecută în frumuseţe doar de biserica lui Neagoe Basarab de la Curtea de Argeş.

5. Baraţi trăsăturile care nu i se potrivesc lui Nicuşor:

O sensibilitate	O corectitudine	O obrăznicie
O răutate	O respect	O bunătate
O atenţie	O gingăşie	O curiozitate
O inteligenţă	O educaţie	O sinceritate

6. Spuneţi-vă părerea !

Avea dreptate Nicuşor în legătură cu Vasilică? Voi cum ocrotiţi păsărelele?

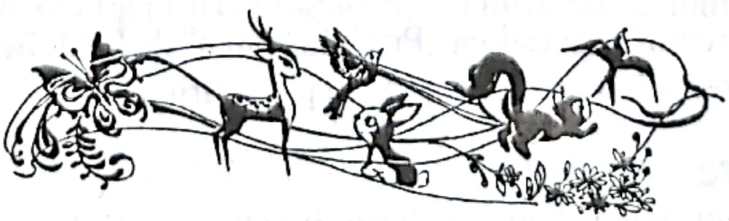

Scanned with OKEN Scanner

Citiţi şi aflaţi mai mult !

Privighetoarea este o mică pasăre migratoare insectivoră care se înmulţeşte în Europa şi Asia, şi îşi petrece iernile în sudul Africii.

Cântecul masculului este impresionant prin diversitatea trilurilor. Deşi cântă în timpul zilei, privighetoarea este cunoscută a cânta târziu seara, la ora la care puţine alte păsări cântă, de aceea numele ei provine de la verbul „a priveghea“ (a sta treaz).

7. Ce părere aveţi?

Nicuşor ştia să se prezinte? Era el un băiat educat? Argumentaţi.

8. Răspundeţi la întrebări:

a) Ce este amuzant în felul de a vorbi al băiatului?

b) Aţi sesizat o greşeală în formularea unei propoziţii de către Nicuşor? Corectaţi-o.

c) De ce simţea Nicuşor o fericire „fără seamăn“ privind privighetoarea cum cântă?

d) Cum i-a scuzat copilul mişcarea nedibace lui conu Mişu, care a alungat privighetoarea? Ce dovedesc cuvintele copilului?

e) Nicuşor aparţinea unei familii înstărite? Conu Mişu era un om bogat? Argumentaţi.

f) Ce l-a impresionat pe conu Mişu la Nicuşor?

Reţineţi !

Povestirea înfăţişează cu gingăşie şi umor portretul unui băieţel de şase ani dintr-o familie modestă. Nicuşor era vrăjit de cântecul privighetorilor şi avea o privighetoare a sa, pe care o urmărea ca pe o comoară de seamă. Isteţimea şi sensibilitatea copilului l-au înduioşat pe conu Mişu şi astfel s-a legat prietenia între cei doi. Acel băieţaş de numai şase ani i-a dezvăluit omului adult frumuseţile fără seamăn ale naturii, pe care le descoperise singur cu sufletul său curat de copil.

9. Analizaţi părţile de vorbire din propoziţia: „Lui Vasilică nu i-o arăt.“.

10. Citiţi în întregime povestirea „Privighetoarea“ de I. Al. Brătescu-Voineşti. Exprimaţi-vă părerea în legătură cu finalul povestirii.

11. Redactare

Imaginaţi un alt sfârşit al povestirii amintite la exerciţiul anterior.

Scanned with OKEN Scanner

EVALUARE

1. Completaţi cu una dintre ortogramele „nu-l“, „n-o“ sau „nu-i“:

Surioara ..... ascultă pe Monica. Pe Dănuţ ..... trec pe lista elevilor harnici. Pe bunici ..... uităm niciodată. Dianei ..... transmit această informaţie. Mama ..... lasă pe Gigel la meci. Colega mea ..... simpatizează pe Mihaela.

2. Scrieţi cu litere numerele următoare şi precizaţi ce sunt ca părţi de vorbire: *al XVIII-lea, 15, 87, 20 496.*

3. Baraţi formele incorecte ale numeralelor:

✔ Era ora *doisprezece/douăsprezece*.
✔ *A douăsprezecea/a doisprezecea* lună a anului este decembrie.
✔ *Al optisprezecea/a optsprezecea* sa lucrare a fost expusă recent.
✔ George este *al optelea/al optulea* din clasă.
✔ La startul concursului au luat parte *şaptisprezece/şaptesprezece* concurenţi.
✔ Lungimea ţărmului românesc al Mării Negre este de *două sute patruşcinci/ două sute patruzeci şi cinci* de kilometri.

4. Completaţi cuvintele care lipsesc din strofa:

În zarea ..... de veci albastră
Nu ..... prins dragostea .....
De ..... lăsat? Nu ..... fost dor
De ţara voastră?
..... plâns văzând cum ..... zbor
Spre miazănoapte nor de nor?

a_1) Indicaţi un cuvânt cu sens asemănător pentru adjectivul din versul al doilea şi pentru substantivul din versul al patrulea.
a_2) Copiaţi un pronume personal şi precizaţi persoana şi numărul.
a_3) Arătaţi câte versuri are strofa şi al câtelea vers este mai scurt.

5. Realizaţi un dialog prin care solicitaţi, la Informaţii, numărul de telefon al şcolii voastre.

Scanned with OKEN Scanner

O FURNICĂ

de Tudor Arghezi

Citiţi şi aflaţi mai mult !

☞ Furnicile au evoluat şi s-au adaptat cel mai bine la condiţiile de pe planeta noastră, ele trăind pe Pământ din cele mai vechi timpuri.

☞ În fiecare colonie există o singură regină (matcă) care depune circa 100 000 de ouă pe săptămână. Ele sunt luate de furnicile „doici" şi îngrijite. E posibil ca, în funcţie de hrana dată de „doici", să se dezvolte o matcă, o doică sau o lucrătoare. Furnicile lasă în urma lor, pe pământ, o substanţă chimică prin care marchează şi drumul de înapoiere spre muşuroi.

☞ Sunt rude cu albinele şi viespile, dovadă fiind organul în formă de ac cu venin, din vârful abdomenului.

☞ Rolul fiecărei furnici este foarte bine stabilit în cadrul grupului. Colonia este condusă de o singură furnică – regina muşuroiului, care este îngrijită şi apărată de celelalte furnici, singura ei sarcină fiind aceea de a face ouă. Celelalte furnici sunt furnici-muncitoare, care trăiesc doi ani, furnici-soldaţi, doici.

☞ Durata de viaţă a unui muşuroi depinde de viaţa reginei. Când aceasta moare, furnicile părăsesc muşuroiul şi nu mai rezistă mult timp.

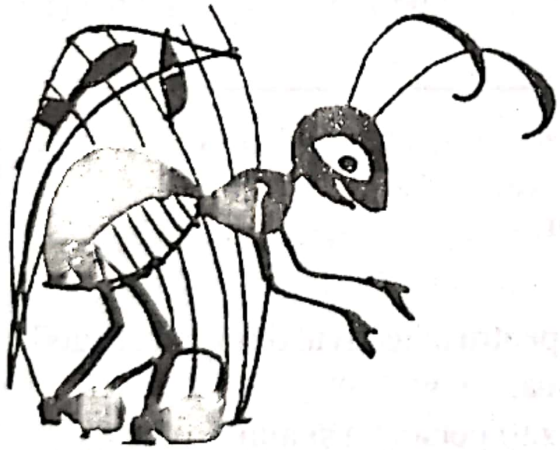

1. Uniţi cuvintele având acelaşi sens:

înfiptă	a înţelege
cracă	iute
făptură	întristat
degrabă	creangă
mâhnit	fiinţă
a se lămuri	mâncare
merinde	îndrăzneaţă

2. Descoperiţi sensurile cuvintelor „a lua", „a duce", selectând termenii din coloana alăturată.

a lua

Eu ***iau*** ghiozdanul.
Bunicul ***ia*** un măr din pom.
Mama ***ia*** cartea de la librărie.
Bunica ***ia*** apă de la fântână.

a duce

El ***duce*** în rucsac o greutate mare.
Mama îl ***duce*** pe Ionel la şcoală.
Ea ***se duce*** la bunica ei.
Drumul acesta ***duce*** la pod.

a culege
a aduce
a cumpăra
a merge
a apuca
a purta
a conduce

Scanned with OKEN Scanner

3. Alcătuiţi enunţuri în care cuvintele „înfipt“, „uscat“ să aibă alt sens decât în poezie.

4. Alegeţi răspunsurile potrivite:

„O furnică mică, mică“ înseamnă:
- ○ neînsemnată
- ○ foarte mică
- ○ puţin vizibilă

„înfiptă“ înseamnă:
- ○ obraznică
- ○ curajoasă
- ○ îndrăzneaţă

„Şi mai ai până-n chelie
Două dealuri şi-o bărbie“ sugerează:
- ○ drumul lung al furnicii
- ○ nota de umor a poetului
- ○ dispreţul autorului

Timpul acţiunii este:
- ○ dimineaţa
- ○ ieri, la prânz
- ○ vara

Locul acţiunii se află:
- ○ în preajma vişinului uscat
- ○ în pădure
- ○ în grădină

Spaţiul acţiunii:
- ○ vişinul
- ○ trupul poetului
- ○ poteca

Personajele poeziei sunt:
- ○ poetul
- ○ furnica
- ○ copilul

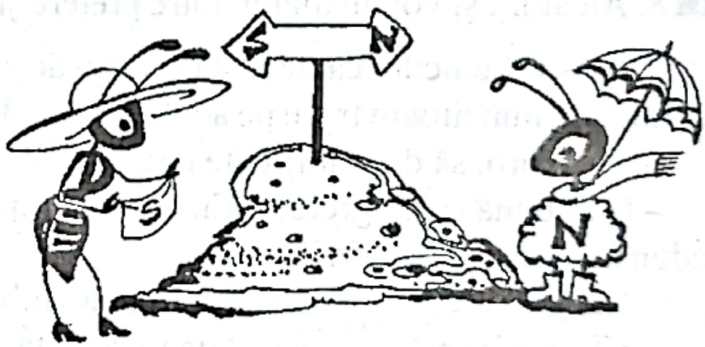

Mesajul textului exprimă:
- ○ hărnicia micii făpturi
- ○ dârzenia ei de a înfrunta toate greutăţile
- ○ grija ei a-şi lua din vreme măsuri de prevedere
- ○ atenţia cu care poetul priveşte lumea necuvântătoarelor

Sentimentele poetului faţă de mica făptură sunt:
- ○ duioşie
- ○ admiraţie
- ○ ironie
- ○ dezaprobare

5. Spuneţi-vă părerea !

Ce credeţi că sugerează cele două „dealuri“ pe care furnica le are de urcat de la bărbie până la chelie?

Scanned with OKEN Scanner

6. Motivaţi !

Pe ce ton îi vorbeşte poetul furnicii, luând în considerare versul:
„Nu vrei, tată, să-ţi arăt
Cum iei drumul îndărăt?“

- ☐ părinteşte
- ☐ cu grijă
- ☐ cu simpatie
- ☐ cu umor
- ☐ cu indiferenţă
- ☐ cu admiraţie

7. Citiţi proverbele următoare şi bifaţi-le pe cele care i se potrivesc furnicii:

- ☐ „Leneşul mai mult aleargă,
  Scumpul mai mult păgubeşte.“
- ☐ „Căile celor ce şed fără lucru sunt acoperite cu spini.“
- ☐ „Cine nu vrea să lucreze vara, n-are ce mânca iarna.“
- ☐ „Cine lucră are,
  cine şede, rabdă.“
- ☐ „Cine tot vorbeşte, lucrul nu-i sporeşte.“
- ☐ „Gândeşte de azi ce vei mânca mâine.“

8. Alcătuiţi şi voi un dialog între greiere şi furnică la începutul verii.

Pe prispa bunicilor cântă toată vara, zi de vară până-n seară, un greiere lăutar. O furnică muncitoare trece pe acolo, căutând firimituri.

– Hai, soro, să dansăm! Uite ce zi frumoasă!

– O zi bună să ai, greiere! Eu nu am timp de cântece şi dansuri. Trebuie să adun mâncare pentru fraţii mei.

– Hai, soro, vrednicuţă! Vino aici, la umbră! Mai e destul până diseară!

– Greiere, greiere...! Păcat de muzica ta, că la iarnă... O să vezi tu...

9. Alcătuiţi câte o propoziţie în care substantivul „furnică“ să fie subiect, atribut sau complement.

Reţineţi !

Cu duioşie şi umor, poetul Tudor Arghezi înfăţişează întâmplarea şi dialogul cu micuţa făptură necuvântătoare. Admirând curajul şi dârzenia furnicii, acesta i se adresează cu blândeţe, părinteşte, încercând să-i arate drumul de întoarcere acasă. Nota de umor luminează universul poeziei.

Scanned with OKEN Scanner

CÂINELE

după *Silvia Kerim*

Citiţi şi aflaţi mai mult !

☞ Fidelitatea câinelui izvorăşte din natura lui generoasă, din sinceritate şi modestie, din lipsa de egoism, din bunătate.

Napoleon spunea: „După bătălia de la Castiglione, am văzut pe câmpul care gemea de morţi, un câine scheunând lângă cadavrul stăpânului său. Era ca şi cum ar fi cerut ajutor şi concomitent ar fi căutat răzbunare. Niciodată şi nimic nu mi-a pricinuit o atât de puternică impresie, pe câmpurile mele de bătaie [...]. Mă simţeam mişcat, eram răscolit de plânsetele şi durerea unui câine!".

☞ Câinii au fost întotdeauna consideraţi cei mai buni prieteni ai omului. Ei nu îşi părăsesc stăpânii la nevoie, sunt folosiţi pentru pază, pentru vânătoare, sunt câini de companie, de ajutor în Salvamont şi Salvamar, în misiuni speciale etc. Mulţi câini şi-au salvat stăpânii din primejdii. De exemplu, un câine a simţit cutremurul care urma să vină şi, străduindu-se din răsputeri, în toiul nopţii, trăgând de stăpânul său, a reuşit să-l scoată pe acesta din casă, pentru a-l salva.

1. Baraţi răspunsul nepotrivit:

Timpul acţiunii este:
- ○ vara
- ○ toamna
- ○ primăvara

Personajele povestirii sunt:
- ○ autoarea
- ○ câinele
- ○ stăpânul
- ○ vrăbiuţa
- ○ pisicile

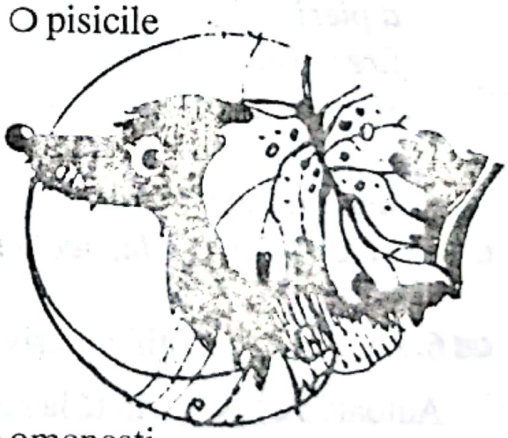

Locul de desfăşurare al acţiunii este:
- ○ pădurea
- ○ livada
- ○ curtea vecină, la coteţul câinelui

Mesajul textului ne transmite:
- ○ câinele simte cel mai bine sentimentele omeneşti
- ○ este cel mai credincios prieten al omului
- ○ el stă pe lângă stăpân atât cât îl hrăneşte

2. Completaţi corespunzător cu însuşiri ale câinelui.

- Dacă pisicile vecinilor se împrieteniseră cu el, câinele era ..... .
- Dacă o vrăbiuţă se hrănea cu ultimele firimituri, câinele era ..... .

Scanned with OKEN Scanner

- Dacă el stătea de vorbă cu vrăbiuţa, era .....
- Dacă acesta ţinea atât de mult la stăpânul său, el era .....

3. Scrieţi cuvintele cu sens opus:

scurt	→	adevărat	→
a se împrieteni	→	a se bucura	→
ultimele	→	simplitate	→
a deschide	→	credincios	→
a uita	→	fidelitate	→

4. Legaţi cuvintele cu seria corespunzătoare de termeni. Puteţi adăuga încă un termen în seria dată.

a se hrăni	bizar, misterios
a intra în vorbă	a dedica, a consacra
ciudat	credinţă, devotament
a închina	a mânca, a se alimenta
poveste	mirată, surprinsă
uluită	a descoperi, a născoci
a inventa	a păzi, a veghea
fidelitate	a discuta, a vorbi
a apăra	basm, istorioară
necăjit	supărat, trist, mâhnit
a pieri	a se stinge, a muri
fire	modestie, naturaleţe
simplitate	natură, temperament, fel

5. Alcătuiţi enunţuri în care cuvintele următoare să aibă sensuri diferite de cele din text: *fiare, ochi, necăjit, drept*.

6. Alegeţi explicaţiile potrivite:

Autoarea a fost invitată la nişte prieteni:

- ❑ să viziteze livada;
- ❑ să meargă cu bicicleta prin împrejurimi;
- ❑ să petreacă ore de linişte în livadă.

Căţelul nu se simţea în largul său deoarece:

- ❑ era necăjit pe pisici;
- ❑ avea lanţul prea scurt;
- ❑ era deranjat de o vrăbiuţă îndrăzneaţă.

Scanned with OKEN Scanner

Vrăbiuţa nu înţelegea motivul pentru care câinele:

- ❑ era legat;
- ❑ era apropiat omului;
- ❑ îşi închinase omului toată viaţa;

Câinele piere, ca de o boală, când:

- ❑ stăpânul este supărat;
- ❑ stăpânul îl părăseşte;
- ❑ stăpânul îl pedepseşte.

Privind câinele, vrăbiuţa a descoperit că acesta:

- ❑ avea privirea inteligentă;
- ❑ se purta frumos;
- ❑ avea o privire omenească.

7. Puneţi în ordine ideile, apoi dezvoltaţi planul simplu de idei:

- ☐ Dilema vrăbiuţei.
- ☐ Vizita autoarei în livada prietenilor.
- ☐ Surpriza vrăbiuţei.
- ☐ Prietenia câinelui cu pisicile şi vrăbiuţa.

8. Spuneţi-vă părerea !

Cuvântul „Om“ este scris cu majusculă deoarece îl desemnează pe:

- ○ prietenul câinelui
- ○ omul adevărat, cu suflet mare
- ○ orice om
- ○ stăpânul câinelui

9. Realizaţi acordul subiectului cu predicatul:

- ◉ Voi şi alpiniştii (*escalada* – viitor) acest versant.
- ◉ Noi împreună cu prietenii noştri (*a pleca* – prezent) în tabără.
- ◉ Scoicile (*a străluci* – trecut) în nisipul fierbinte.
- ◉ Eu, tata şi sora mea (*a juca* – trecut) tenis.
- ◉ Vânătorii (*a împuşca* – trecut) ursul.

Scanned with OKEN Scanner

10. Compunere

Subliniaţi subiectele şi predicatele în următoarea compunere:

Ileana, o fetiţă de vreo şase ani, venită în vacanţă la bunici, stătea foarte mult în preajma animalelor. Se juca cu Rex, câinele cel mare, cu pisicile, cu un ied alb, tare jucăuş, şi chiar cu păsările din ogradă ar fi vrut să se poată juca. Dar într-o zi, a apărut în curte un pisic mic de tot, slab şi amărât, care fusese lovit la o lăbuţă. Din acea zi, Ileana şi pisicelul au fost de nedespărţit. Ileana avea tot timpul grijă de Motănel, că aşa l-a numit, şi astfel el s-a vindecat repede. Apoi au rămas tot timpul împreună. Pe unde se ducea Ileana, era şi Motănel. Toată vacanţa cei doi au stat împreună, dar apoi ei s-au despărţit: unul rămânea la ţară, altul pleca...

Reţineţi !

Lectura înfăţişează cu duioşie devotamentul nemăsurat al câinelui faţă de stăpânul său. Această legătură sufletească între om şi fiinţa necuvântătoare o uimeşte pe vrăbiuţă. Nu înţelege decât în momentul în care vede privirea aproape omenească a câinelui. Acesta întruchipează credinţa faţă de stăpânul său, motivul pentru care această fiinţă necuvântătoare trăieşte.

Scanned with OKEN Scanner

PUIUL

după *I. Al. Brătescu Voineşti*

Ştiaţi că... ?

➳ *Africa* este al doilea mare continent ca mărime de pe Terra şi cel mai populat după Asia. În Africa trăieşte o şeptime din populaţia totală de pe glob. Acesta este un continent al contrastelor: al pădurii ecuatoriale, luxuriante şi de nepătruns, dar şi al întinselor pustiuri; al unora dintre cele mai mari bogăţii de pe glob, dar şi a celor mai multe ţări sărace.

➳ *Păsările migratoare.* În timpul migraţiei lor, anumite păsări trebuie să străbată fără oprire distanţe enorme în trecerea lor peste ocean sau peste munţi. Astfel, păsările care traversează Marea Nordului sau Mediterana parcurg fără întrerupere 600-700 km, iar cele care trec Golful Mexic, aproape 1000 km. Dar recordul zborului „fără escală" aparţine culicului şi ploierului, care străbat 3300 km traversând marea pentru a ajunge din continentul nord-american în insulele Hawai.

În timpul migraţiei puţine păsări se ridică la 1000 m înălţime, majoritatea menţinându-se la 400 m. Numeroase păsărele nu depăşesc 500-100 m şi se lasă aproape de suprafaţa valurilor în timp ce traversează în zbor oceanul. Păsările pot atinge înălţimi considerabile, raţele urcând până la 800 m, berzele la 900 m, cocorii şi rândunelele la 2000 m.

1. Bifaţi răspunsurile corecte:

Acţiunea începe:
- ○ vara
- ○ toamna
- ○ primăvara

Locul acţiunii este:
- ○ un lan de porumb
- ○ un lan de grâu
- ○ un muşuroi de pământ

Personajele acţiunii sunt:
- ○ prepeliţa
- ○ puii
- ○ flăcăul
- ○ puiul cel mare
- ○ un ţăran mai în vârstă
- ○ vânătorul

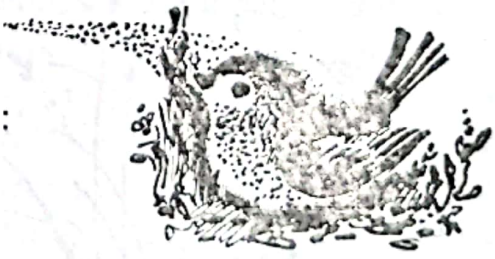

Învăţătura care se desprinde este următoarea:
- ○ trebuie să ne ferim de pericole
- ○ copiii trebuie să asculte de părinţi
- ○ copiii trebuie să se descurce singuri

Scanned with OKEN Scanner

2. Completaţi enunţurile:

- Prepeliţa şi-a construit un cuib din .....
- Ea l-a înălţat pe un muşuroi de pământ ca să .....
- Prepeliţa a ouat în total ..... ouă pe care a început .....
- După ..... săptămâni, au ieşit şapte pui drăguţi ca nişte .....
- Mama le aducea de mâncare câte ..... ori ....., iar ei erau .....,
- ..... şi foarte ..... .
- La vremea seceratului, prin ..... puiul cel mare a fost prins de ..... .
- Când a scăpat, prepeliţa l-a mângâiat şi i-a spus să ..... .
- Mama îi învăţa pe puişori să zboare pentru ..... .

3. Schimbaţi după model:

pui – puilor	gogoşi –	mirişti – .....
ouă –	lăcuste –	aripi – .....

4. Extrageţi din text citatele prin care să arătaţi:

- atenţia prepeliţei de a-şi construi cuibul: ..... .
- grija mamei de a-şi hrăni puii: ..... .
- atenţia ei în supravegherea puilor: ..... .
- sfaturile înţelepte ale mamei: ..... .
- grija de a-i feri de răcoarea nopţilor: ..... .
- dorinţa de a-i învăţa să zboare: ..... .

5. Spuneţi-vă părerea !

Indicaţi trei motive pentru care puiul cel mare a fost prins de flăcău.

6. Legăţi cuvintele având acelaşi sens:

a aduna	a se domoli
a umbla	hrană
mâncare	protector
flăcău	a merge
a striga	întâmplarea
odată	tânăr
păţania	a alinta
vorbă	a chema
nemaidecât	cândva
ocrotitor	cuvânt
a mângâia	a strânge
a se potoli	imediat

Scanned with OKEN Scanner

7. Transformaţi în vorbire indirectă (povestire) cuvintele de mustrare spuse de mamă.

8. Alcătuiţi propoziţii în care cuvântul „bob", „mare" să aibă sensuri diferite.

9. Completaţi corespunzător:

fir de iarbă	bob de grâu
.....	.....
.....	.....
.....	.....

10. Motivaţi !

Puii erau ascultători?
De ce trebuia ca puii să-şi asculte mama?

11. Citiţi în întregime povestirea „Puiul" de I. Al. Brătescu-Voineşti şi imaginaţi un alt sfârşit al povestirii.

Reţineţi !

Povestirea lui I. Al. Brătescu-Voineşti exprimă învăţătura care-i îndeamnă pe copii să-şi asculte părinţii. Mama şi-a crescut puişorii cu multă grijă: i-a hrănit, i-a ocrotit de frigul nopţii, i-a păzit de primejdii şi i-a învăţat să zboare, pregătindu-i pentru o lungă călătorie spre ţările calde. Mama l-a mustrat cu blândeţe pe puişorul neascultător şi l-a sfătuit să nu mai iasă din cuvântul ei până va creşte şi va şti să se ferească singur de pericole.

Citiţi şi aflaţi mai mult !

Într-o primăvară, sosind dintr-o lungă şi obositoare călătorie (tocmai din Africa), o prepeliţă a poposit într-un lan de grâu verde, la marginea unui lăstar. După câteva zile de odihnă, ea şi-a construit cu migală un cuib, pe un muşuroi de pământ. Depunând în cuib şapte ouă mici, prepeliţa le-a clocit cu multă grijă şi dragoste. După trei săptămâni au ieşit şapte pui. Prepeliţa îi hrănea cu multă dragoste. Ei „erau frumoşi, cuminţi şi ascultători". Nu se depărtau de mama lor şi la chemarea ei se apropiau repede. Puiul cel mare, neascultător, a fost prins de un flăcău, dar a fost apoi eliberat datorită unui bătrân înţelept. Mama i-a spus că trebuie să o asculte cât este mic, fiindcă altfel, o va păţi şi mai rău. Cu timpul, mama a început să-i înveţe să zboare. Însă pe la sfârşitul lui august, a venit lângă

Scanned with OKEN Scanner

mirişteа unde se jucau un vânător. Prepeliţa le-a poruncit puilor să se pitulească, lipiţi cu pământul, şi cu nici un preţ să nu se mişte, dar puiul cel mare a zburat şi a fost împuşcat în aripă de vânător. Astfel, când a venit toamna, ceilalţi pui au plecat, neputând să-l ajute pe fratele rănit, care nu-şi ascultase mama.

EVALUARE

Citiţi cu atenţie versurile:
„Vrei programă, lămurit?
Stai puţin să caut.
Cucul, un solist vestit,
De prin alte ţări venit
Va cânta din flaut.

Cântăreaţa dulce-n grai,
Cea numită «perla
Cântăreţilor din mai»,
Dulce va doini din nai
Multe doine mierla.
(G. Coşbuc, *Concertul primăverii*)

1. Scrieţi cuvintele care au acelaşi sens cu următoarele: *lămurit, vestit, solist, grai.*

2. Alcătuiţi câte un enunţ în care cuvintele „dulce“, „perlă“ să aibă alt sens decât cel din text.

3. Formulaţi enunţuri cu „n-ai“, „nai“, „cea“, „ce-a“, „v-a“, „va“.

4. Precizaţi părţile principale de propoziţie din ultima propoziţie a primei strofe şi din strofa a doua.

5. Analizaţi aceste părţi principale de propoziţie.

6. Imaginaţi o compunere care să conţină un dialog între mierlă şi cuc înaintea concertului organizat în pădure.

Scanned with OKEN Scanner

CIREŞARII

după Constantin Chiriţă

Citiţi şi aflaţi mai mult !

☞ *Peştera* este o scobitură naturală subterană, adâncă şi vastă, formată din dizolvarea unor roci de către ape care scobesc în peretele stâncos, zi de zi, timp de sute de mii de ani, înaintând în acest tunel natural milimetru cu milimetru. S-au format astfel cavităţi de dimensiuni impresionante, unele întinzându-se pe lungimi de zeci de kilometri. Cea mai lungă din România este Peştera Vântului, din Munţii Pădurea Craiului (50 de kilometri). În Munţii Făgăraşului există peştera situată la cea mai mare altitudine din România: 2 517 m.

☞ Peştera este ca un tunel neregulat, uneori încă străbătut de apa care l-a format, ai cărui pereţi sunt „împodobiţi" cu stalactite şi stalagmite.

☞ *Stalactitele* arată ca nişte ţurţuri mai groşi, care atârnă din tavanul peşterilor şi care s-au format prin depunerea – de-a lungul timpului – a calcitului din picăturile de apă care cădeau din acele locuri.

Dar apa care se scurge din vârful stalactitelor îşi continuă lucrarea: fiecare picătură care cade pe podeaua peşterii, clădind astfel şi jos nişte conuri asemănătoare, cu vârful în sus, numite *stalagmite*.

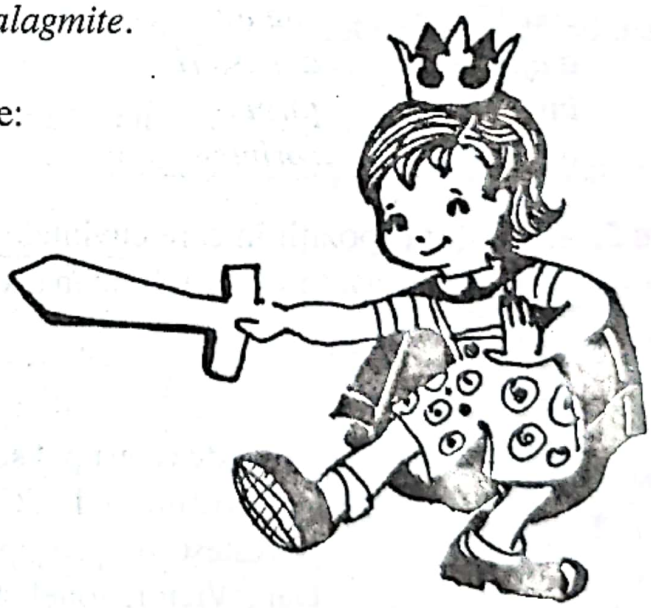

1. Baraţi răspunsurile nepotrivite:

Locul acţiunii este:
- ○ o cetate ascunsă în munte
- ○ o peşteră
- ○ valea unui râu

Timpul acţiunii se plasează:
- ○ primăvara
- ○ toamna
- ○ în vacanţa de vară

Personajele romanului sunt:
- ○ fraţii Maria şi Tic
- ○ Victor
- ○ Lucia
- ○ Dan
- ○ Ursu
- ○ Tudor
- ○ Ionel
- ○ Bogdan

Cireşarii erau:
- ○ prieteni
- ○ vecini
- ○ colegi de şcoală

Scanned with OKEN Scanner

Mesajul romanului exprimă:

- ○ cutezanţa unor adolescenţi în cercetarea unei peşteri
- ○ reuşita elevilor în organizarea unei expediţii
- ○ dorinţa lor de a creşte în ochii colegilor

2. Completaţi enunţurile:

Înainte de a intra în peşteră cireşarii s-au împărţit în două grupe pentru ..... . Ca să se orienteze, copiii urmăreau ..... expediţiei. Intrând în primul salon, ei au fost uimiţi de ..... şi ..... care aproape că-şi atingeau vârfurile. În mijloc se afla ..... ca o oglindă pe care îl traversară cu ajutorul unei ..... .

3. Baraţi caracteristicile care nu se potrivesc peşterii:

- ◉ luminoasă/întunecoasă
- ◉ tăcută/gălăgioasă
- ◉ răcoroasă/caldă
- ◉ umedă/uscată
- ◉ cunoscută/necunoscută
- ◉ misterioasă/obişnuită
- ◉ scurtă/adâncă
- ◉ frumoasă/înspăimântătoare

4. Descoperiţi perechile de cuvinte având acelaşi sens:

a explora	*linişte*	*povârniş*	*grote*
a reconstitui	*profund*	*a sosi*	*a construi*
coastă	*văgăuni*	*a se trezi*	*mal*
a ajunge	*a meşteri*	*cuprins*	*a realcătui*
învăluit	*ţărm*	*a cerceta*	*zglobiu*
a se pomeni	*sprinten*	*tăcere*	*adânc*

5. Alcătuiţi propoziţii în care cuvintele „poartă“, „senin“, „inimă“, „lac“, „dispoziţie“ să aibă alte sensuri decât în text.

Citiţi şi aflaţi mai mult !

Iată de ce grupul se numea „Cireşarii“.

În volumul I, „Cavalerii florii de cireş“, autorul povesteşte despre şapte copii curajoşi: – Tic, Maria, Lucia, Dan, Victor, Ionel şi Teodoru Teodor (Ursu). Paznicul şcolii, moşul Timofte Păstrăvanu, le spunea celor şapte copii „Cireşarii“, deoarece ei locuiau pe strada Cireşului.

Cei şapte tineri planificaseră o expediţie în Peştera Neagră, la începutul vacanţei de vară. Făcând rost de harta peşterii au plecat la drum, cu intenţia de a întocmi o altă hartă a acesteia.

Scanned with OKEN Scanner

6. Spuneţi-vă părerea !

Explicaţi afirmaţia: „Cireşarii începeau să bată la poarta marelui vis.“

7. Alcătuiţi enunţuri în care să utilizaţi cuvintele: *a explora, exploratori, expediţie, stalactite, stalagmite.*

8. Dezvoltaţi planul simplu de idei în povestirea textului:

- ☐ Cireşarii s-au împărţit în două grupuri.
- ☐ Grupul lui Ionel a pătruns în peşteră.
- ☐ Cireşarii au descoperit că harta peşterii este exactă.
- ☐ Copiii au traversat lacul cu o plută construită de ei.

9. Enumeraţi obiectele care apar în text, cu care erau înzestraţi Cireşarii pentru expediţie.

10. Realizaţi un desen în care să înfăţişaţi peştera aşa cum este descrisă în fragmentul dat.

11. Redactare

Imaginaţi un alt sfârşit al fragmentului, luând în considerare următoarele sugestii:

- ❑ unul dintre cireşari a scăpat colacul de frânghie şi pluta a început să alunece în altă direcţie;
- ❑ un cireşar s-a dezechilibrat şi a căzut în apă;
- ❑ în aval, au descoperit că tunelul se bifurcă şi nu au ştiut ce drum să aleagă.

Reţineţi !

Fragmentul prezentat face parte din primul volum al ciclului „Cireşarii“, intitulat „Cavalerii florii de cireş“ scris de Constantin Chiriţă. Un grup de copii, prieteni, au plecat într-o expediţie care-şi propunea să exploreze o peşteră misterioasă pe baza unei hărţi descoperite într-un mod straniu. Curajul şi isteţimea Cireşarilor îi salvează din multe întâmplări primejdioase şi îi ajută să atingă scopul expediţiei.

Scanned with OKEN Scanner

TOATE PÂNZELE SUS!

după *Radu Tudoran*

Știați că... ?

➳ Dunărea izvorăşte din Munţii Pădurea Neagră (sud-vestul Germaniei) şi se varsă în Marea Neagră, traversând nouă ţări: Germania, Austria, Slovacia, Croaţia, Ungaria, Serbia, Bulgaria, Ucraina şi România.

➳ La Tulcea, fluviul se desparte în trei canale: Sfântu Gheorghe, Sulina şi Chilia (braţul cel mai tânăr al Dunării). Acesta cuprinde o deltă vastă unică, declarată în prezent „Rezervaţie a biosferei". Delta este o zonă mirifică, incluzând specii rare de plante şi păsări, unice în Europa, protejate prin lege.

➳ Sulina, oraş la Dunăre şi mare, îşi are prima atestare documentară din timpul împăratului bizantin Constantin Porfirogenetul (913-959 d.Hr.) Oraşul Sulina este aşezat în cel mai estic punct al României, fiind zona cu cele mai puţine precipitaţii şi cele mai multe zile senine din an. La vărsarea Dunării în mare se întinde o plajă frumoasă.

➳ Plutăritul pe Valea Bistriţei este atestat documentar încă din anul 1466. Antrenarea locuitorilor din zona de munte în activitatea de plutărit era o necesitate pentru economia Moldovei din acele timpuri. Plute s-au mai zărit pe Bistriţa, dar tot mai rar, până în anul 1970, fiind treptat înlocuite de transportul auto sau feroviar al lemnului.

➳ Râul Siret izvorăşte din Carpaţii de Nord, în Bucovina de Nord. El este supranumit „Nilul Moldovei", deoarece apele sale reprezintă o bogăţie pentru întreaga Moldovă. Parcurge 706 km şi se varsă în Dunăre, lângă Galaţi.

1. Bifaţi răspunsurile corecte:

Acţiunea fragmentului începe pe:
- ○ Bistriţa
- ○ Siret
- ○ Dunăre

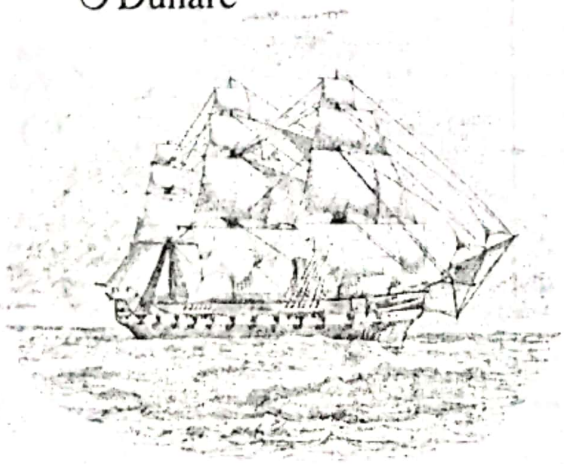

Cristea voia să coboare cu pluta până la:
- ○ gura Siretului
- ○ Dunăre
- ○ mare, la Sulina

Scopul călătoriei cu pluta era:
- ○ să se plimbe
- ○ să transporte doi pini înalţi
- ○ să transporte oamenii

Personajele fragmentului sunt:
- ○ Cristea Busuioc
- ○ bătrânul plutaş
- ○ Ieremia
- ○ căpitănul

Scanned with OKEN Scanner

Cristea era un navigator temerar deoarece:

- ○ umbla cu plutele de la şaisprezece ani;
- ○ cunoştea bine râurile Bistriţa şi Siret;
- ○ şi-a pus la plută pânze şi catarg;
- ○ a coborât cu pluta pe Dunăre, drum neîncercat de niciun plutaş;
- ○ a străbătut o distanţă din Dunăre de la Galaţi, la Tulcea până la Sulina;
- ○ a ştiut să conducă o plută pe un fluviu mare şi primejdios;
- ○ a ţinut bine cârma chiar la intrarea în Marea Neagră;
- ○ voia să cunoască mările lumii;
- ○ îi plăcea să rămână plutaş pe Bistriţa.

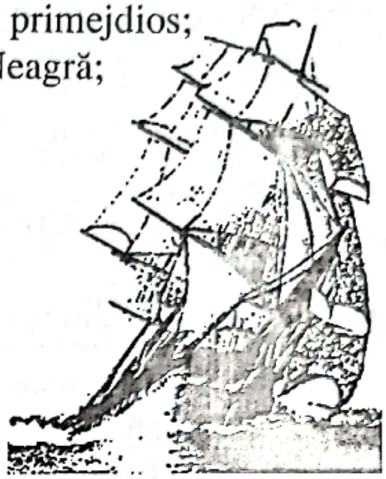

Mesajul fragmentului este:

- ○ să călătorim ca să vedem lumea;
- ○ să ne realizăm visele, oricât de greu ar părea;
- ○ să ne mulţumim cu ce avem.

2. Completaţi corespunzător enunţurile următoare:

➸ Marele vis al lui Cristea Busuioc era ..... şi ....., apoi ..... .

➸ Deşi nu văzuse niciodată o corabie, îşi pusese la plută ..... şi ..... ca să ..... . La douăzeci şi cinci de ani era .... El cobora pentru ..... oară până la gura Siretului, transportând ..... pentru ..... . Cristea a hotărât să coboare până la ..... . Acest drum nu mai fusese încercat de niciun plutaş fiindcă ..... . Oamenii aflaţi pe malul Dunării se mirau pentru că ..... . După ce a trecut de Galaţi şi Tulcea, a apucat pe braţul ..... al Dunării pentru a ajunge la ..... . După ..... zile a ajuns cu pluta la Sulina. „Hăul înspumat" care s-a deschis în faţa plutaşului era ..... . Valurile au trântit pluta în ....., catargul ....., iar pânza ..... . Înotând spre mal, Cristea a rămas uimit fiindcă ..... .

El n-a cerut nicio plată pentru lemnul adus deoarece ..... . Căpitanul şi-a dat seama că Busuioc va fi ..... .

3. Extrageţi din text citate pentru a argumenta următoarele trăsături ale lui Cristea:

- ☞ cel mai bun plutaş
- ☞ bun navigator
- ☞ inteligent
- ☞ luptător dârz
- ☞ neînfricat
- ☞ destoinic negociator

Scanned with OKEN Scanner

Luaţi în considerare sugestiile:

- dorea să constate dacă Dunărea se asemăna cu Bistriţa lui;
- voia să-şi încerce puterile, conducând pluta pe Dunăre;
- visa să vadă un fluviu mare încă de la izvoare;
- voia să-şi înceapă astfel viaţa de adevărat navigator.

4. Spuneţi-vă părerea !

a) De ce Cristea Busuioc „rămânea mirat în faţa Dunării"?

b) De ce voia plutaşul „să urce pe o corabie şi să meargă până unde izvorăşte Dunărea"?

c) De ce aştepta Cristea să plece pe mări?

5. Puneţi în ordine ideile din planul simplu, apoi povestiţi textul.

- ☐ Plutaşul este acceptat ca marinar de către căpitan.
- ☐ Plutaşul navigând pe Dunăre a stârnit uimirea tuturor.
- ☐ Cristea Busuioc era cunoscut pentru curajul său.
- ☐ Plutaşul a ajuns la Sulina.
- ☐ El cobora cu pluta spre gura Siretului, hotărând să ajungă la Sulina.

6. Legaţi cuvintele şi grupurile de cuvinte cu un termen cu sens asemănător:

fără margine	– a privi
a căsca gura	– prăpastie
hău	– a se rupe
înspumat	– a se prăbuşi
a se frânge	– timonier
a se prăvăli	– nemărginit
cârmaci	– învolburat

7. Motivaţi !

Cristea Busuioc era „cel mai bun plutaş", cunoscut tuturor pentru „trăsnăile" sale.

8. Grupaţi pe două coloane propoziţiile în care substantivele proprii reprezintă subiecte multiple sau atribute.

- Apele Bistriţei şi ale Siretului erau vijelioase.
- Galaţi şi Tulcea sunt două oraşe situate pe Dunăre.
- Siretul şi Dunărea îşi unesc apele la Galaţi.
- Călătoria pe Siret şi pe Dunăre a demonstrat destoinicia plutaşului.

Scanned with OKEN Scanner

Citiţi şi aflaţi mai mult !

☞ Romanul „Toate pânzele sus!“, scris cu mare talent, are o puternică notă autobiografică. Descrie călătoria pe care Radu Tudoran nu a putut să o facă, deşi propria sa corabie fusese construită şi îl aştepta să plece.

☞ Anton Lupan, personajul principal, şi Pierre Vaillant, un bun prieten al acestuia, au mers în vacanţă la Saint-Malo, oraşul natal al lui Pierre. Aici, Anton a cunoscut o altă lume, marea, bărcile, corăbiile, pescarii, şi a început să iubească acest stil de viaţă. Acolo s-a specializat în fabricarea de corăbii de lemn. Bunicul lui Pierre, moş Leon, locuia într-un sloop vechi tras pe mal. Acolo cei doi prieteni au găsit nişte scrisori şi o carte care aveau să le schimbe viaţa. Scrisorile erau de la vestitul om de ştiinţă, Charles Darwin, dar Anton şi Pierre nu înţelegeau ce legătură avea moş Leon cu acel om de ştiinţă. S-au lămurit însă când au citit cartea publicată tot de Charles Darwin. De acolo au aflat că cei doi au încercat să exploreze un ţinut neatins de picior omenesc, în Ţara de Foc, adică în sudul Americii de Sud, dar nu au reuşit. Acest lucru i-a determinat pe cei doi tineri să încerce ei unde ceilalţi au dat greş.

9. Subliniaţi atributele din propoziţiile următoare şi precizaţi prin ce părţi de vorbire sunt exprimate.

- ✔ Catargul plutei s-a frânt.
- ✔ Valurile învolburate ale Dunării nu l-au speriat pe plutaş.
- ✔ Cei doi prieteni s-au întâlnit la Sulina.
- ✔ Curajul lui a fost apreciat.

10. Citiţi aventura povestită în roman, apoi realizaţi şi voi rezumatul unuia dintre capitolele cărţii.

Reţineţi !

Romanul „Toate pânzele sus!“ de Radu Tudoran este nu numai un roman de aventuri, dar şi un roman al prieteniei. Anton Lupan, căpitanul corabiei „Speranţa“ pleacă în căutarea prietenului său francez, înfruntând multe pericole. Echipajul din care Cristea Busuioc va face parte ca neîntrecut cârmaci alături de bucătarul turc Ismail, este legat printr-o prietenie trainică. Deznodământul fericit exprimă împlinirea visurilor celor curajoşi care luptă pentru realizarea acestora.

Scanned with OKEN Scanner

EVALUARE

Citiţi textul:

> Poieni întinse, stropite cu flori, s-aştern între izvoare. Case frumoase, vesele, se răsfaţă la soare pe tăpşan. Din codrul întunecat se înalţă crestele Bucegilor.

1. Subliniaţi părţile principale de propoziţie şi arătaţi prin ce părţi de vorbire sunt exprimate.

2. Identificaţi atributele şi precizaţi prin ce părţi de vorbire sunt exprimate.

3. Precizaţi care sunt complementele.

4. Realizaţi schema fiecărei propoziţii.

5. Analizaţi părţile principale şi secundare din ultima propoziţie a textului.

6. Construiţi câte o propoziţie după schemele date:

- S (subst. propriu) — S (pron. pers.) — P (verb) — C (pron. pers. de politeţe)
- A (numeral) — S (subst. com.) — A (adj.) — P (verb) — C (subst. com.) — A (adj.)

Scanned with OKEN Scanner

FREAMĂT DE CODRU

– fragment –

de *Mihai Eminescu*

Citiţi şi aflaţi mai mult !

Mihai Eminescu îşi aminteşte cu bucurie de clipele fericite ale copilăriei. Îi plăcea să cutreiere singur codrul şi să păşească în acel tărâm de linişte şi de visare. Culcat lângă izvor, băiatul se lăsa învăluit de glasul vrăjit al pădurii. Îi plăcea să asculte susurul apei, să se lase mângâiat de freamătul lin al frunzelor, să respire mireasma adormitoare a florilor de tei. Auzea cântecul tainic al buciumului, sunând cu duioşie tot mai aproape. În acest spaţiu încărcat de poezie, se lăsa cuprins de visare, auzind parcă cetele de cerbi purtându-şi paşii spre izvor. În ceas de noapte, apariţia lunii preschimba peisajul într-o lume de basm, încărcată de o strălucire feerică.

1. Completaţi elementele de natură prezente în poezie pentru fiecare categorie amintită:

- ape: .....
- păsări: .....
- pădure: .....
- aştri: .....

2. Baraţi răspunsurile necorespunzătoare:

Anotimpul potrivit pentru acest tablou de natură este:

- ○ primăvara
- ○ toamna
- ○ vara

Cadrul de natură înfăţişat în tablou este:

- ○ câmpul
- ○ pădurea
- ○ livada

Atmosfera care domină natura:

- ○ linişte
- ○ zbucium
- ○ pace

Băiatul este cuprins de:

- ○ bucurie
- ○ nelinişte
- ○ linişte sufletească

Scanned with OKEN Scanner

3. Uniţi cuvintele având acelaşi sens:

a scânteia	melancolie
a se legăna	ascuns
alean	popoare
sperios	a sări
a se azvârli	a străluci
neamuri	temător
pitit	sens
înţeles	a se undui

4. Selectaţi şi transcrieţi din poezie cuvintele care exprimă mişcarea domoală, încetinită a naturii.

Exemplu: *se leagănă*, ...

5. Tabloul naturii este plin de lumină şi de sunet. Extrageţi în două coloane imaginile care sugerează aceste două aspecte.

imagini vizuale luminoase	imagini sonore
a scânteia	*ascult pitpalacul*

6. Transcrieţi câteva versuri care pot ilustra faptul că natura dobândeşte trăsături omeneşti, că este personificată. Natura trăieşte aceleaşi sentimente cu ale poetului.

Exemplu: *lacul „tresărind" (de emoţie)*

7. Alegeţi explicaţiile potrivite:

Titlul poeziei sugerează:

- ❑ viaţa misterioasă a naturii;
- ❑ glasurile pline de înţelesuri ale vieţuitoarelor;
- ❑ venirea toamnei.

„Apa sună somnoroasă" sugerează:

- ❑ întreaga natură a fost cuprinsă de mişcarea domoală, adormitoare a zilei de vară;
- ❑ sunetul monoton al apei aproape îl adoarme pe poet;
- ❑ muzica slabă a apei pare somnoroasă.

Scanned with OKEN Scanner

„Şi vorbesc cu-atât de multe înţelesuri“ exprimă faptul că:

- ❑ păsărelele vorbesc în graiurile lor;
- ❑ înţelesurile naturii nu pot fi descifrate de oameni;
- ❑ păsărelele îşi spun multe.

8. Indicaţi câte un exemplu din următoarele imagini artistice:

Personificare: .....

Inversiune: „*a ei unde*“.....

Enumeraţie: .....

Epitet: „*Apa sună somnoroasă*“.....

Repetiţie: .....

9. Scrieţi formele corespunzătoare de trecut şi viitor pentru toate persoanele verbului „a lua“.

eu iau	.....	.....
tu iei	.....	.....
el ia	.....	.....
noi luăm	.....	.....
voi luaţi	.....	.....
ei iau	.....	.....

10. Descoperiţi complementele şi notaţi întrebarea la care răspunde fiecare şi partea de vorbire prin care este exprimat:

- ◉ Am primit de la el o frumoasă ilustrată.
- ◉ Vom locui la ei.
- ◉ Ea a cumpărat pentru noi un coşuleţ cu zmeură.
- ◉ Vouă v-am dat cartea.

11. Stabiliţi ce rol are substantivul „teiul“ în următoarele propoziţii:

Mihai Eminescu îndrăgea ***teiul***.
Teiul încărcat de flori îl fermeca pe poet.
Parfumul florilor de ***tei*** îl încânta.
Se odihnea adesea sub ***teiul*** alb de floare.
Bardul i-a închinat ***teiului*** multe poezii.
Copacul preferat al poetului a fost ***teiul***.

Scanned with OKEN Scanner

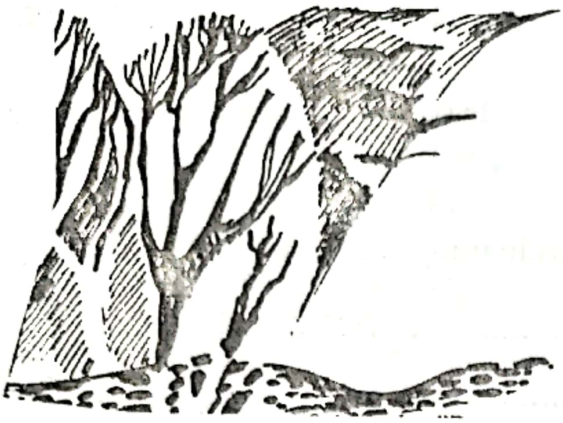

12. Precizaţi partea de vorbire şi partea de propoziţie pe care le reprezintă cuvintele „bătrân" şi „trei".

- ✔ ***Bătrânul*** se odihnea pe o bancă.
- ✔ Omul ***bătrân*** este înţelept.
- ✔ Cei ***trei*** au plecat.
- ✔ Dorinţa celor ***trei*** era călătoria prin ţară.
- ✔ ***Trei*** copii au fost premianţi.

Reţineţi !

Poezia exprimă dragostea poetului Mihai Eminescu faţă de natură. Încă de copil, acestuia îi plăcea să se odihnească în umbra şi răcoarea codrului. Acesta părea să-i vorbească prin mii de glasuri tainice, neînţelese, dar atât de atrăgătoare. Vraja naturii l-a atras pe poet cu freamătul ei misterios.

13. Portofoliu

Citiţi următoarele poezii eminesciene:

Călin (file din poveste)
– fragmente –

Sură-i sara cea de toamnă; de pe lacuri apa sură
Înfunda mişcarea-i creaţă între stuf la iezătură;
Iar pădurea lin suspină şi prin frunzele uscate
Rânduri, rânduri trece-un freamăt, ce le scutură pe toate.
De când codrul, dragul codru, troienindu-şi frunza toată,
Îşi deschide-a lui adâncuri, faţa lunei să le bată,
Tristă-i firea, iară vântul sperios vreo creangă farmă –
Singuratece izvoare fac cu valurile larmă.
.....
De treci codrii de aramă, de departe vezi albind
Ş-auzi mândra glăsuire a pădurii de argint.
Acolo, lângă izvoară, iarba pare de omăt,
Flori albastre tremur ude în văzduhul tămâiet;
Pare că şi trunchii vecinici poartă suflete sub coajă,
Ce suspină printre ramuri cu a glasului lor vrajă.
Iar prin mândrul întuneric al pădurii de argint
Vezi izvoare zdrumicate peste pietre licurind;
Ele trec cu harnici unde şi suspină-n flori molatic,

Scanned with OKEN Scanner

Când coboară-n ropot dulce din tăpşanul prăvălatic,
Ele sar în bulgări fluizi peste prundul din răstoace,
În cuibar rotind de ape, peste care luna zace.
Mii de fluturi mici albaştri, mii de roiuri de albine
Curg în râuri sclipitoare peste flori de miere pline,
Împlu aerul văratic de mireasmă şi răcoare
A popoarelor de muşte sărbători murmuitoare.

Crăiasa din poveşti

Neguri albe, strălucite
Naşte luna argintie,
Ea le scoate peste ape,
Le întinde pe câmpie;

S-adun flori în şezătoare
De painjen tort să rumpă,
Şi anină-n haina nopţii
Boabe mari de piatră scumpă.

Lângă lac, pe care norii
Au urzit o umbră fină,
Ruptă de mişcări de valuri
Ca de bulgări de lumină,
.....
Ea se uită... Păru-i galben,
Faţa ei lucesc în lună,
Iar în ochii ei albaştri
Toate basmele s-adună.

La steaua

La steaua care-a răsărit
E-o cale-atât de lungă,
Că mii de ani i-au trebuit
Luminii să ne-ajungă.

Poate de mult s-a stins în drum
În depărtări albastre,
Iar raza ei abia acum
Luci vederii noastre.

Scanned with OKEN Scanner

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

după *Ion Creangă*

1. Cine ştie câştigă !

Chestionar:

1) Unde s-a născut Ion Creangă?
2) Cum se numeau părinţii scriitorului?
3) Unde a început Nică şcoala şi pe cine a avut drept colegă?
4) Enumeraţi două întâmplări citite de voi în „Amintiri din copilărie".
5) Indicaţi două profesii pe care le-a avut Ion Creangă.
6) Precizaţi trei titluri ale unor opere scrise de marele povestitor.

2. Baraţi răspunsurile incorecte:

Timpul acţiunii este:
- O primăvara
- O vara, de Moşi
- O toamna

Locul acţiunii se plasează la:
- O mătuşa Mărioara, acasă
- O moş Ilie
- O Nică acasă

Personajele întâmplării sunt:
- O Nică
- O mătuşa Mărioara
- O moş Vasile
- O paznicul
- O preotul
- O tatăl lui Nică
- O vornicul
- O vărul Ion

Nică s-a dus la mătuşa Mărioara:
- O să-i ceară cireşe
- O să-l ia pe vărul Ion la scăldat
- O să întrebe de moş Vasile

Băiatul a provocat stricăciuni în gospodăria mătuşii:
- O a furat cireşe coapte, necoapte
- O a culcat la pământ lanul de cânepă
- O a distrus lanul de porumb

Tatăl lui Nică a procedat astfel:
- O s-a certat cu moşu' Vasile
- O a plătit paguba
- O i-a dat o chelfăneală lui Nică

Scanned with OKEN Scanner

Învăţătura poate fi exprimată prin proverbul:

- „Minciuna are picioare scurte.“
- „Cine sapă groapa altuia cade singur în ea.“
- „După faptă, şi răsplată.“

3. Uniţi cuvintele având acelaşi sens:

văratic	a umple
a se face	trunchi
a îndesa	paguba
tulpină	timpuriu
stricăciunea	bătaie
chelfăneală	a se preface

4. Completaţi corespunzător enunţurile:

Aproape de Moşi, Nică se duce ....., fratele ..... al ..... ca să ..... . Băiatul se preface că ..... îl ia pe vărul Ion să meargă la scăldat. Mătuşa Mărioara i-a spus că Ion este ..... sub ..... la ..... . Nică îşi ia rămas bun, ... mătuşii şi pleacă, dar ajunge în ..... . Deodată o vede pe mătuşa cu ..... la tulpina cireşului. Nică sare în ..... şi, cu mătuşa pe urmele sale, reuşeşte să scape pentru că ..... .

Pe scară, moş Vasile însoţit de ..... şi de ..... l-au chemat pe tatăl lui Nică să ..... .

5. Spuneţi-vă părerea !

Ion Creangă spune în „Amintiri din copilărie“ despre mătuşa Mărioara că era zgârcită. Puteţi motiva, găsind argumente chiar în fragmentul prezentat.

6. Ordonaţi ideile din planul simplu, apoi povestiţi fragmentul studiat:

- ☐ Băiatul fuge urmărit de mătuşă, distrugând lanul de cânepă.
- ☐ Nică îşi ia rămas bun de la mătuşă, prefăcându-se că merge la scăldat.
- ☐ Mătuşa Mărioara îl ameninţă cu o nuia.
- ☐ Nică merge la moş Vasile cu gând să fure cireşe.
- ☐ Tatăl lui Nică plăteşte paguba.
- ☐ Băiatul se urcă în pom şi culege cireşe.

Scanned with OKEN Scanner

7. Explicaţi !

De ce credeţi că moş Vasile s-a dus la fratele său să-i ceară despăgubire, însoţit de vornic şi de paznic? Nu putea să rezolve în cadrul familiei? Lucraţi în echipe şi descoperiţi mai multe argumente.

8. Spuneţi-vă părerea !

Ce credeţi că a făcut-o pe mătuşa Mărioara să bănuiască faptul că Nică avea intenţia să fure cireşe? Era ceva nefiresc în comportarea băiatului?

9. Pro sau contra ?

Îi puteţi găsi scuze lui Nică pentru că a furat cireşe? Împărţiţi-vă în două echipe, una care îl acuză, iar alta care îl apără.

10. Extrageţi din opera „Amintiri din copilărie" două proverbe şi două zicători.

Exemplu:

Proverb: „Lucrul rău nu piere cu una, cu două."

Zicătoare: „Dacă-i copil să se joace, dacă-i cal să tragă, şi dacă-i popă să cetească."

Reţineţi !

Fragmentul înfăţişează o întâmplare plină de haz din copilăria autorului. Sperând să o păcălească pe mătuşa Mărioara, Nică îşi alcătuieşte un plan şi ajunge în cireş, dornic să culeagă cât mai multe cireşe vărătice. Este însă descoperit de mătuşă, care îl urmăreşte cu nuiaua, distrugând tot lanul de cânepă. Profitând de faptul că mătuşa Mărioara se împiedică şi cade, Nică ajunge acasă.

Seara, tatăl lui Nică plăteşte paguba, dar îi dă şi o chelfăneală băiatului pentru cireşele furate şi mai ales pentru ruşinea pe care i-a făcut-o.

Cu umor, autorul ajuns la vârsta maturităţii îşi aminteşte de umilinţa trăită în faţa familiei, a băieţilor şi a fetelor din sat.

Scanned with OKEN Scanner

LA DESPĂRŢIRE

după *Călin Gruia*

1. Bifaţi răspunsurile potrivite:

Locul acţiunii este:
- ○ sala de clasă
- ○ curtea şcolii
- ○ parcul oraşului

Timpul acţiunii este:
- ○ prima zi de şcoală
- ○ ultima zi de şcoală
- ○ ultima oră de şcoală

Personajele întâmplării sunt:
- ○ profesorul de limba română
- ○ elevii clasei
- ○ Camelia, poeta clasei
- ○ directorul şcolii

Cele trei puncte puse după cuvântul „Vacanţă…" înseamnă:
- ○ bucurie
- ○ aşteptarea unei noi perioade
- ○ o despărţire mai lungă

Pensionarea profesorului a provocat:
- ○ tăcere
- ○ tristeţea elevilor
- ○ regretul despărţirii
- ○ fericirea după o carieră încheiată

Mesajul textului este că:
- ○ despărţirea definitivă dintre profesor şi elevii săi este tristă
- ○ pensionarea este un moment dureros
- ○ orice om îşi iubeşte casa părintească şi patria
- ○ copiii s-au bucurat că a venit vacanţa

2. Uniţi cuvintele cu sens asemănător:

tăcere	chip
părere de rău	a înţelege
faţă	a se strădui
a-şi da seama	linişte
a încerca	miraculos
magic	regret

3. Alcătuiţi câte un enunţ în care să utilizaţi următoarele expresii care conţin cuvântul „mână": *a da mâna, a fi pe mână cu cineva, a cere mâna (unei fete), a pune mâna pe ceva.*

Scanned with OKEN Scanner

4. Marcaţi explicaţiile potrivite:

„...uşa casei mele n-are lacăt" înseamnă:
- ❑ are o casă modestă;
- ❑ îi va primi pe elevi totdeauna cu plăcere;
- ❑ ţine uşa descuiată.

„Un ropot de aplauze a adus în clasă buna dispoziţie" exprimă:
- ❑ bucuria elevilor că pot păstra legătura cu profesorul lor;
- ❑ aprecierea copiilor pentru cuvintele spuse de dascălul lor;
- ❑ dorinţa lor să-l încurajeze să le povestească.

„ca la o lecţie pe care aş vrea să n-o uitaţi" sugerează:
- ❑ o lecţie de viaţă de care elevii să-şi amintească;
- ❑ nu era o lecţie propriu-zisă, ci una specială adresată sufletelor elevilor săi;
- ❑ era ultima lecţie din cariera profesorului.

„Apoi ne-a vorbit despre patrie" pentru că:
- ❑ dorea ca elevii săi să devină oameni de nădejde ai ţării;
- ❑ el îi pregătise pe elevi să ajungă nişte oameni de omenie, cu dragoste de ţară;
- ❑ voia să le dea nişte sfaturi.

5. Spuneţi-vă părerea ! Pro sau contra !

Avea dreptate profesorul când spunea: „Aceia care nu-şi iubesc casa în care au venit pe lume nu înţeleg niciodată ce este patria."? Argumentaţi.

Ţineţi seama de următoarele sugestii:

☞ în casa în care te-ai născut, îţi aminteşti totdeauna de familie, de copilărie, de locurile natale;

☞ oricât de mică ar fi casa ta, ea reprezintă o părticică din sufletul tău;

☞ patria înseamnă „acasă", locurile în care-i întâlneşti pe fraţii tăi, pe colegii şi prietenii tăi, pe cei care vorbesc aceeaşi limbă cu tine şi au aceleaşi obiceiuri şi aceeaşi credinţă strămoşească.

6. Motivaţi !

Explicaţi din ce cauză „Camelia l-a rugat pe profesor să ne treacă pe toţi, aşa cum suntem noi, în cartea pe care o scrie".

- ☐ să devină nişte personaje cunoscute;
- ☐ să păstreze pentru totdeauna legătura cu profesorul îndrăgit;
- ☐ să vadă cum i-a privit profesorul pe fiecare;
- ☐ să aibă această carte a amintirilor.

Scanned with OKEN Scanner

7. Pornind de la afirmaţia „Faţa îi întinerise ca într-o poveste“, gândiţi-vă la titlul unui basm care să exprime tinereţea sufletească a fiecărui dascăl care-şi pune viaţa în slujba educării şi modelării sufletelor copiilor.

8. De ce credeţi că elevii considerau că vorbele dascălului „parcă aveau o putere magică“?

- ❑ le transmitea copiilor un mesaj sufletesc
- ❑ erau emoţionaţi gândindu-se la despărţire
- ❑ răsunau adânc în sufletele copiilor
- ❑ erau cuvinte frumoase
- ❑ cuvintele nu puteau fi uitate

9. Compunere

Povestiţi o întâmplare hazlie petrecută la o oră de curs.
Citiţi ce a povestit o elevă despre ora de matematică.

LA TABLĂ

Totul s-a întâmplat acum două zile. Era marţi şi eu trebuia să ies la tablă la matematică, tocmai la matematică.

Domnul diriginte a intrat în clasă şi, spre uimirea mea, a început să ne predea. În această oră nu-mi permiteam să casc, aşa cum făceam uneori în orele când mă plictiseam, şi nici să fiu neatentă. Timpul abia trecea, parcă acele ceasului din perete erau adormite. Tocmai la această oră... Într-un final am observat că mai era un sfert de oră şi domnul diriginte încă mai avea de predat. A..., deci scăpasem. Şi cum începusem să mă plictisesc şi mai era doar puţin până să se sune, mi-am permis să casc acum, când deodată îmi aud numele :

– Alina, ia ieşi tu la tablă, poate că aşa nu o să te mai plictiseşti şi nu o să mai caşti !

O,... nu! Toată ora fusesem atentă şi m-a văzut tocmai acum.

O,... ce ghinion, numai mie mi se putea întâmpla!

Dar ce puteam face? Am ieşit la tablă şi... spre bucuria mea, m-am descurcat destul de bine.

Şi... deodată, clopoţelul nerăbdător a început să sune!

Uf... ce bine! Am scăpat.

Stancu Alina
Şcoala Nr. 12 Piteşti

Reţineţi !

Povestirea prezintă un moment înduioşător, acela al despărţirii dintre profesorul care ieşea la pensie şi elevii săi. Omul care îşi pusese viaţa în slujba modelării sufletelor nevinovate ale copiilor îşi încheia ultima oră de curs cu o lecţie mai deosebită, o lecţie de viaţă. Copiii erau îndemnaţi să nu-şi uite niciodată „rădăcinile“, casa părintească, familia, dascălii şi patria. Cel care nu-şi pusese „lacăt“ inimii în faţa copiilor, îşi lăsa uşa deschisă pentru revederea cu foştii săi elevi. Era o lecţie cu putere magică pe care copiii nu aveau cum să o uite.

Scanned with OKEN Scanner

EVALUARE

Citiţi cu atenţie textul:

„Atunci, câinele lui cel mai credincios veni alergând cu iuţeală. El lătra, sărea împrejurul lui, trăgându-l de cămaşă spre vale, astfel încât Ionel nu ştia cum să scape de dânsul. În fine, îl întări cu ocări, cu pietre şi cu lacrimile în ochi. Astfel depărtă Ionel pe cel din urmă amic al său. El sta acum singur în pustietatea cea mare a muntelui. Doi vulturi pluteau la picioarele lor. De altfel domnea liniştea."

(Carmen Silva, *Vârful cu Dor*)

1. Indicaţi câte un cuvânt cu sens asemănător pentru termenii: *credincios, iuţeală, amic, pustietate, pluteau.*

2. Construiţi câte un enunţ în care să utilizaţi cuvintele „ce-l", „ochi".

3. Formulaţi câte un enunţ în care termenii „ochi" şi „mare" să aibă alt sens decât în text.

4. Precizaţi ce sunt ca părţi de vorbire şi ca părţi de propoziţie următoarele cuvinte: *El, spre vale, de dânsul, îl, Ionel.*

5. Analizaţi cuvintele din penultima propoziţie.

6. Transcrieţi o enumeraţie din text şi explicaţi punctuaţia.

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

Cuvânt-înainte 3

UNITATEA 1. Sună clopoţelul 5
Nenea directorul după George Şovu 5
Cuvinte vrăjite după Pierre Gamarra 10
Mi s-a terminat caietul după Mircea Sântimbreanu 13
Şcoala de Tudor Arghezi 17
Evaluare 20

UNITATEA 2. A ruginit frunza din vii 21
La Medeleni după Ionel Teodoreanu 21
Culesul porumbului după Ion Agârbiceanu 25
Rapsodii de toamnă – fragment – de George Topîrceanu 29
Ţara de dincolo de negură de Mihail Sadoveanu 33
Sfârşit de toamnă de Vasile Alecsandri 36
Evaluare 40

UNITATEA 3. Povestiri cu tâlc 41
Pălăria Omului-de-Zăpadă după Iuliu Raţiu 41
Povestea crocodilului care plângea după Vladimir Colin 46
Sfatul degetelor de Elena Farago 50
Prepeliţa şi puii ei după Lev N. Tolstoi 53
După asemănarea lor după Emil Gârleanu 57
Cumătra vulpe de Otilia Cazimir 60
Lectură suplimentară: *Prinţul Fericit* după Oscar Wilde 64
Evaluare 68

UNITATEA 4. Baba Iarna intră-n sat 69
Iarna de Vasile Alecsandri 69
Fram, ursul polar după Cezar Petrescu 72
Lectură suplimentară: *Darurile* după E. T. A. Hoffmann 76
Colindătorii după Mihail Sadoveanu 79
Copiii şi păsărelele după Eugen Jianu 84
Iarna pe uliţă de George Coşbuc 88
Lectură suplimentară: *Iarna pe uliţă* de George Coşbuc 92
Evaluare 94

UNITATEA 5. Români cu care ne mândrim 95
Muma lui Ştefan cel Mare (fragment) de Dimitrie Bolintineanu 95
George Enescu după Pavel Câmpeanu 101
O vizită în atelierul lui Brâncuşi 106
Evaluare 111

Scanned with OKEN Scanner

UNITATEA 6. Înfloresc grădinile 112
Vestitorii primăverii de George Coşbuc 112
Lectură suplimentară: *La Paşti* de George Coşbuc 115
Ciocârlia după Ion Agârbiceanu 116
Furtuna de Ştefan Octavian Iosif 120
Nicuşor după I. Al. Brătescu-Voineşti 124
Evaluare 127

UNITATEA 7. Lumea necuvântătoarelor 128
O furnică de Tudor Arghezi 128
Câinele după Silvia Kerim 131
Puiul după I. Al. Brătescu Voineşti 135
Evaluare 138

UNITATEA 8. Călătorii şi aventuri 139
Cireşarii după Constantin Chiriţă 139
Toate pânzele sus! după Radu Tudoran 142
Evaluare 146

UNITATEA 9. Zile de vară 147
Freamăt de codru – fragment – de Mihai Eminescu 147
Amintiri din copilărie după Ion Creangă 152
La despărţire după Călin Gruia 155
Evaluare 158

Scanned with OKEN Scanner

Avizat de Ministerul Educaţiei, Cercetării, Tineretului şi Sportului
Direcția Generală a Învățământului Preuniversitar cu Nr. 34220

Lucrarea continuă seria „Să dezlegăm tainele textelor literare".

Prezenta ediție a fost elaborată în conformitate cu obiectivele actualului curriculum şcolar, având în vedere manualul de „Limba şi literatura română" pentru clasa a IV-a.

Într-o formă grafică atractivă, lucrarea conține pentru fiecare lecție:

– seturi variate de exerciții;
– modele şi structuri pentru toate compunerile solicitate;
– lecturi diverse, curiozități, jocuri, proverbe etc., legate de tema dată, cu caracter interdisciplinar.

Prin toate aceste informații, elevii vor fi ajutați:

– să rezolve exercițiile şi temele indicate în manual;
– să susțină cu succes testările semestriale şi finale la limba română;
– să obțină rezultate bune la concursurile şcolare;
– să se familiarizeze cu exigențele ciclului gimnazial;

Lucrarea se adresează elevilor, părinților şi învățătorilor în vederea realizării obiectivelor unui învățământ modern şi formativ.

Pentru clasa a IV-a vă mai recomandăm:

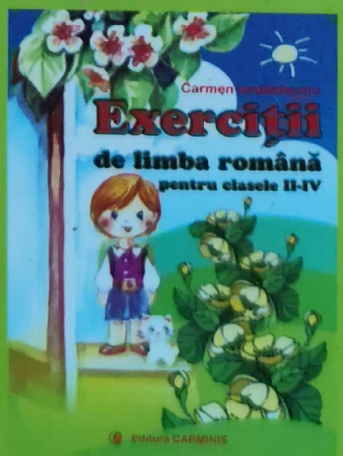

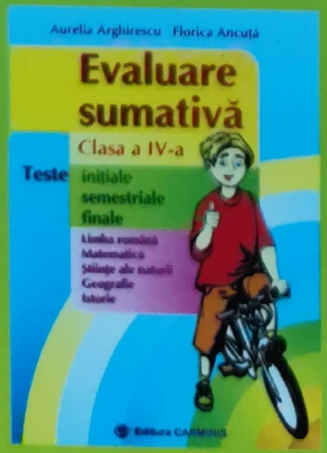

ISBN (10) 973-7826-83-3
ISBN (13) 978-973-7826-83-1
9 789737 826831

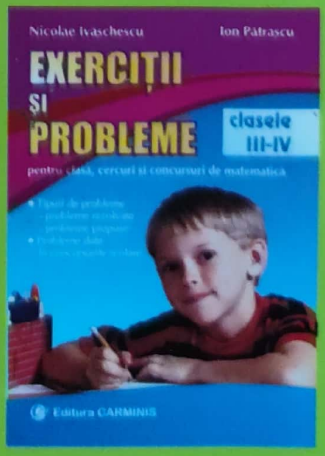

Scanned with OKEN Scanner